

วารสารรามคำแหง

ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
Ramkhamhaeng University Journal: Faculty of Education
(Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565); Vol.3 No.1 (January - June 2022)
ISSN 2673 - 0138 (Print); ISSN 2697 - 3758 (Online)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
Website : <http://www.edujournal.ru.ac.th>
E-mail : journal.edu.ru@gmail.com

วารสารรามคำแหง

ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Ramkhamhaeng University Journal: Faculty of Education

(Humanities and Social Sciences)

ISSN 2673-0138 (Print)

ISSN 2697-3758 (Online)

วารสารรามคำแหง

ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Ramkhamhaeng University Journal: Faculty of Education (Humanities and Social Sciences)

วัตถุประสงค์

วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนักศึกษาและคณาจารย์ ส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิมีผลงานทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ตามสาธารณชนในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความวิชาการ และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวารสารวิชาการ เพื่อประกอบการศึกษาอ้างอิงค้นคว้าทางการศึกษา

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ภาษาอังกฤษ : Ramkhamhaeng University Journal: Faculty of Education (Humanities and Social Sciences)

ขอบเขต : วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ตีพิมพ์บทความในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์

กำหนด : 1. ตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

2. การสมัครสมาชิก สามารถสมัครได้ที่ <http://www.edujournal.ru.ac.th>

เจ้าของ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หมายเหตุ : บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือในวารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ของคณะผู้จัดทำและมิใช่ความรับผิดชอบของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในกรณีการทำวิจัยมนุษย์ผู้ทำการวิจัยต้องผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และนำหลักฐานมาแสดง

สารจากคณบดี

วารสารรามคำแหง ฉบับศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ได้ดำเนินการมาจนถึง ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 โดยมุ่งพัฒนาวารสารเพื่อเป็นช่องทางในการนำเสนอผลงานวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการและสังคม

ขอขอบคุณนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ที่ส่งผลงานมานำเสนอ ใคร่ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านและประเมินคุณภาพของบทความ และขอขอบคุณทีมงานที่ทำงานกันอย่างเต็มความสามารถ วารสารฉบับนี้จึงสำเร็จได้ด้วยดี ผมเชื่อมั่นว่าวารสารจะพัฒนาและก้าวเดินในแต่ละก้าวอย่างมั่นคง เพื่อยกระดับเป็นวารสารที่มีคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.ศิริพงษ์ เสาภาวน)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บทบรรณาธิการ

วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) จัดทำขึ้นภายใต้การสนับสนุนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความปริทัศน์ที่มีคุณภาพต่อสังคมและสาธารณะ อันจะนำไปสู่การยกระดับองค์ความรู้ด้านการวิจัยและวิชาการ ตลอดจนเป็นอีกช่องทางในการสร้างเครือข่ายสังคมทางวิชาการด้านศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการจัดทำวารสารฯ ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามมาตรฐานระดับชาติ จึงได้กำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจากหลากหลายสถาบัน ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาถ่วงดุลด้วยวิธีการประเมินแบบ Double-blind จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฯ ฉบับนี้จะเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเผยแพร่บทความคุณภาพ อันนำไปสู่การขยายองค์ความรู้สู่ประโยชน์ทางวิชาการ สังคม และสาธารณะต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาธิต
บรรณาธิการ

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายนโยบายและแผน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาธ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประจำกองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ศาสตราจารย์ ดร.ศรียา นิยมธรรม

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.รชชงพร โกมลเสวิน

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ

มหาวิทยาลัยพะเยา

รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิรันธนานนท์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ สุตหนองบัว

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิชานนท์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.กิติพงศ์ มะโน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒน์ พรหมเพชร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจจรา ประเสริฐสิน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวัฒน์ เกตุวงศา

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน สติรมน

นักวิชาการอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกช ทองเอี่ยม

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนงนาฏ เพชรประเสริฐ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้จัดการ

อาจารย์ ดร.เอกอมร เอี่ยมศิริรักษ์

ฝ่ายศิลป์

อาจารย์เกียรติศักดิ์ ล้วนมงคล

ประจำกองจัดการ

นางสาวธนัชพร เกตุมณี

นางสาวเบญจรัตน์ รัตนกุล

เหรียญกษาปณ์

นางสาวพัชรา เข็มปัญญา

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐

สังกัดผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.ศิริพงษ์ เสาภายน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองศาสตราจารย์ ดร.มานีกา วิเศษสาธ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค

มหาวิทยาลัยพะเยา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิฆานนท์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุฒ พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ สุดหนองบัว

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.หญิง ดร.พนมพร พุ่มจันทร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒน์ะ พรหมเพชร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ถังกา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ ญัฐประเสริฐ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุ่งอรุณ ถวิลการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจศรา ประเสริฐสิน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

การบริหารงานแนะแนวในระดับอุดมศึกษา เพื่อลดภาวะการณ้ลาออกกลางคัน ของนักศึกษาจากในช่วงสถานการณ์โควิด-19	1-12
อัษฎา พลอยโสภณ	
การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนชายแดนภาคเหนือ	13-23
รุจิรี ภู่อาระ, นิภา แก้วศรีงาม	
การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	24-42
น้ำเพชร เทศะบำรุง, อธิววรรณ เชื้อตาเล็ง, ศศิธร ภู่วาว, มุกตาทา เอี่ยมทิพย์, ทศพร แสงรัตน์, มาเรียม นิลพันธุ์	
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	43-60
กฤษเชาวน์ นันทสุดแสง	
การมีสติในเด็ก: แนวโน้มงานวิจัยจากการวิเคราะห์บรรณมิติ	61-85
จิรภัทร รวีภัทรกุล, พูลทรัพย์ อารีกิจ, สักกพัฒน์ งามเอก	
บทปริทัศน์หนังสือ (book review) วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร	86-89
อธิววรรณ เชื้อตาเล็ง	

การบริหารงานแนะแนวในระดับอุดมศึกษา เพื่อลดภาวะการณ์ลาออกกลางคัน ของนักศึกษาจากในช่วงสถานการณ์โควิด-19

อัชฎา พลอยโสภณ¹

(วันรับบทความ: 16 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ: 16 พฤศจิกายน 2564; วันตอบรับบทความ: 11 พฤษภาคม 2565)

บทคัดย่อ

การบริหารงานแนะแนวในระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายสำคัญ คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษาเพื่อลดภาวะการณ์ลาออกกลางคันและการสูญเสียค่าเล่าเรียนการศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ด้วยการจัดบริการแนะแนว 5 บริการ ที่ครอบคลุมขอบข่าย การศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยสร้างรากฐานของนักศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น จากปัจจัยกระตุ้นให้นักศึกษาลาออกจากระบบการศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของนักศึกษา การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาจึงต้องมีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการแนะแนวโดยนำแนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับระบบงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา พร้อมทั้งนำระบบคุณภาพวงจร เดมมิ่ง (deming cycle) มาใช้ในกระบวนการดำเนินงานให้การบริหารงานแนะแนวเกิดระบบการช่วยเหลือให้นักศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์โควิด 19 โดยการนำสื่อสังคมออนไลน์ (social media) มาใช้เป็นช่องทางในการให้บริการงานแนะแนวเพื่อให้บริการที่เข้าถึงง่ายและรวดเร็ว แต่จะสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การวางแผน การปฏิบัติ การประเมิน และติดตามปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะเครือข่ายที่จะมาร่วมกันทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นการบริหารงานแนะแนวจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะเอื้อต่อการจัดบริการแนะแนวในอุดมศึกษาให้ดำเนินงานช่วยเหลือนักศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา เพื่อลดการสูญเสียค่าเล่าเรียนการศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด 19

คำสำคัญ: การบริหารงานแนะแนว, อุดมศึกษา, ภาวะการณ์ลาออกกลางคันจากระบบการศึกษา, โควิด 19

ประเภทของบทความ: บทความวิชาการ

¹อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ผู้รับผิดชอบบทความ)

e-mail: Asada_plo@dusit.ac.th

The Guidance Administration at the Higher Education to Reduce Student Dropouts During the COVID-19 Situation

Asada Ploysopon¹

(Received: July 16, 2021; Revised: November 16, 2021; Accepted: May 11, 2022)

Abstract

The guidance administration in higher education had the important goal of promoting, developing, preventing, and solving various problems among students to reduce dropouts and educational emptiness during the COVID-19 situation. By providing five advising services that address the score, academic, professional, personal, and social issues, it is an essential mechanism that fosters the foundation of students' ability to be strong in coping with emerging problems. The factors that induce students to drop out, as well as the components that are relevant to their thinking, prevention, and problem-solving strategies, must be managed in a systematic manner. The guidance process, which employs a systematic approach to working with various professional systems in educational institutions, as well as the Deming Cycle quality system, are both required in the operation to enable guidance management to create a system for assisting students during the COVID-19 situation. Together, social media is used in the guidance system as a medium for offering advice services for simple and convenient access. However, the planning, executing, monitoring, and improvement procedures, particularly the collaborative networks that come together both internally and externally, are critical to its success. As a result, guidance administration is an important process that facilitates the implementation of advice services in higher education, allowing students to reach their full potential. Focusing on the outcomes that happen to students helps reduce educational emptiness during the COVID-19 situation.

Keywords: The guidance administration, Higher education, Dropouts, COVID-19 situation

Type of Article: Academic Article

¹Lecturer, Faculty of Education, Suan Dusit University (corresponding author)

e-mail: Asada_plo@dusit.ac.th

บทนำ

จากสถานการณ์โควิด 19 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั่วโลกเป็นอย่างมาก ทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวัน ที่เรียกว่า ความปกติแบบใหม่ (new normal) เป็นแรงในการขับเคลื่อนให้เกิดการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะในระบบออนไลน์ (online) มากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกันภาคการศึกษาที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจนทำให้การจัดการเรียนการสอนทั่วโลกได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้นักศึกษาเกิดเครียดจากการต้องปรับตัวของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดย Assumption University, Research Institute and Academic Services (2020) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 พบว่า ผู้เรียนรู้สึกเครียดจากการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 โดยสาเหตุที่ทำให้เครียด 3 อันดับแรก ได้แก่ ร้อยละ 52.8 การเรียนออนไลน์ทำให้ความตั้งใจและสมาธิต่อการเรียนลดน้อยลง รองลงมา ร้อยละ 45.7 ความไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน และร้อยละ 31.4 วิชาบางวิชามีเนื้อหาที่ไม่เหมาะกับการเรียนการสอนออนไลน์ ในขณะที่สาเหตุที่ทำให้เครียดอื่น ๆ พบว่า ร้อยละ 29.0 การมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.3 ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอ และร้อยละ 22.6 เป็นภาระของผู้ปกครองในการดูแลการเรียนออนไลน์ของบุตรหลาน ปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักศึกษาไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ในนักศึกษาบางรายที่สามารถปรับตัวได้ก็จะสามารถปรับกระบวนการความคิด (mindset) หรือสามารถหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ในนักศึกษาบางรายที่ไม่สามารถจัดการกับความเครียดหรือปัญหาที่เข้ามากระทบตนเองได้ อาจทำให้นักศึกษาเกิดความวิตกกังวลจากการเรียนออนไลน์ สะสมเป็นความเครียด และไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขหรือลดความเครียดได้อย่างเหมาะสม ก่อเกิดเป็นปัญหาทางด้านพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ขาดเรียน ไม่ร่วมงานกลุ่มกับเพื่อน ขาดความรับผิดชอบ หรือแม้กระทั่งขาดหายไปจากระบบการศึกษา อีกทั้งในช่วงสถานการณ์โควิด 19 นักศึกษาจะต้องเรียนออนไลน์อยู่ที่พักอาศัยของตนเอง ทำให้ขาดความใกล้ชิดกับเพื่อนและอาจารย์ จึงเป็นช่องว่างที่จะทำให้ นักศึกษาเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวได้ โดย Akpinar (2021, p. 52) ได้ศึกษาผลกระทบของการเรียนออนไลน์ต่อสุขภาพจิตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในช่วงล็อกดาวน์โควิด 19 พบว่า ประเด็นที่สำคัญของการเรียนออนไลน์คือ ความรู้สึกโดดเดี่ยวจากเพื่อนและผู้สอน ความยุ่งยากและซับซ้อนในการใช้ช่องทางการเรียนออนไลน์ ขาดการแนะแนวและการปรึกษาอย่างใกล้ชิดจากผู้สอน มีข้อจำกัดในการพูดคุยและปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและผู้สอนไม่ดีเท่าที่ควร อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ นักศึกษาเกิดความเครียด สอดคล้องกับ Wareebor, Phibanchan, and Thongkhambunchong (2020) ศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์การลาออกกลางคันและการคงอยู่ของนิสิตระดับปริญญาตรี ได้แก่ การรับรู้ความสามารถทางวิชาการของตนเอง การปรับตัวในมหาวิทยาลัยและเจตคติต่อการสอนและการเรียนรู้มีขนาดอิทธิพล

ระบบการแนะแนวจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อผู้เรียนและระบบการศึกษาเป็นอย่างมากที่จะช่วยรักษาสถานะของผู้เรียนให้คงอยู่ในระบบสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการป้องกันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของระบบงานแนะแนวในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ได้ทันเวลาที่ โดย Onprom and lomjit (2015) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสุขของนักศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีความสุขสูงกว่าก่อนการทดลอง และความสุขของนักศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม เช่นเดียวกับ Sukseetong (2018) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาได้แนะแนวทางการป้องกันและลดการลาออกกลางคัน (1) อาจารย์ที่ปรึกษาควรรับฟังปัญหาของนักศึกษาให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ (2) อาจารย์ที่ปรึกษาควรติดตามนักศึกษาตลอดระยะเวลาการศึกษา

หากพบความเสี่ยงที่จะเป็นเหตุให้ต้องลาออกกลางคัน ต้องพบนักศึกษาเพื่อพูดคุยหาแนวทางแก้ไข และ (3) อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญแก่นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีความตั้งใจ และมั่นใจในการศึกษาเล่าเรียนจนจบการศึกษา จึงเป็นข้อมูลที่เชิงประจักษ์ที่ทำให้เห็นว่ากระบวนการแนะแนวสามารถพัฒนาความสุขของนักศึกษา เป็นพื้นฐานของการเรียนในระดับอุดมศึกษาที่จะลดการออกกลางคันในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ผ่านกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งด้านส่วนตัว ด้านการศึกษา และด้านอาชีพ เช่น นักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากความเครียดในการเรียนออนไลน์ เมื่ออาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษา เห็นว่าไม่สามารถรับมือกับนักศึกษาที่มีความเครียดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ สามารถส่งต่อนักศึกษาเข้าระบบงานแนะแนวเพื่อเข้ากระบวนการช่วยเหลือโดยมีอาจารย์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางจิตวิทยา เข้าให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาโดยตรง ผ่านการร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ในการช่วยเหลือนักศึกษาเป็นรายกรณี เพื่อพัฒนานักศึกษาให้รู้จักตนเอง มีทักษะสามารถเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างฉลาดและมีเหตุผล ช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนการช่วยเหลือให้นักศึกษาตระหนักในคุณค่าของตน สามารถวางแนวทางชีวิตของตนเองได้อย่างรอบคอบ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาตลอดจนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อความ สุขความสำเร็จในชีวิต (The Guidance Association of Thailand, 2016, p. 15) และยังได้มีงานวิจัยโดย Phuttha (2014, p. 23) ผลการวิจัยพบว่า ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด สามารถพัฒนาทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการบริหารงานแนะแนวในระดับอุดมศึกษาเพื่อลดภาวะการลาออกกลางคันของนักศึกษาจากในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของระบบงานแนะแนวเพื่อลดภาวะการลาออกกลางคันของนักศึกษาจากในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ในบทความนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ โควิด 19 การลาออกจากระบบการศึกษา การบริหารงานแนะแนว ซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยเหลือนักศึกษาให้เกิดการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง อันนำไปสู่การคงสภาพนักศึกษา และลดปัจจัยความเสี่ยงที่จะทำให้นักศึกษาลาออกจากระบบการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาให้เห็นถึงความสำคัญของระบบงานแนะแนวเพื่อลดภาวะการลาออกกลางคันของนักศึกษาจากในช่วงสถานการณ์โควิด 19

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ โควิด 19

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ประกาศเรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานภายในกระทรวงเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19 ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนในสถานที่ รวมทั้งการสอบ การฝึกอบรมหรือ กิจกรรมใด ๆ ที่มี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากทำให้เสี่ยงต่อการแพร่โรค โดยให้จัดการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ (online) และปรับวิธีการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้การจัดการศึกษามีความต่อเนื่อง และมีให้เกิดผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนบนระบบออนไลน์จึงมีบทบาทที่สำคัญและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในความปกติแบบใหม่นี้ ทำให้ห้องเรียนย้ายเข้าไปอยู่ในระบบออนไลน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอน เกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของวงการการศึกษา ได้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มากมาย เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Line ที่ผู้สอนและสถานศึกษาได้นำมาใช้เป็นช่องทางในการจัดการเรียนการสอน และยังมีที่เป็นรูปแบบบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (Massive Open Online Course--MOOC) เกิดขึ้นมาพร้อมกับนวัตกรรมทางการศึกษาหรือเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนมากมาย ที่จะทำให้การเรียนการสอนในระบบออนไลน์มีความน่าสนใจ และเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น ถือได้ว่าในสถานการณ์วิกฤตนี้ยังมีโอกาสที่ดีในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นฐานในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์เหล่านี้ได้มีบทบาทที่สำคัญและเข้ามาแทนการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 แต่จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ก็ยังมีข้อจำกัด โดย Research Center for Children and Youth Development (2020) ทำการสำรวจความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของเด็กและเยาวชนในช่วงสถานการณ์โควิด 19 พบว่า ประเด็นความกังวลต่อการเรียนการสอนออนไลน์ คือ ความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลคุณภาพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และภาวะความเครียด จากข้อมูลจึงแสดงให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนส่งผลต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก

การลาออกจากระบบการศึกษาในช่วงสถานการณ์ โควิด 19

การออกกลางคันหรือการลาออกจากระบบการศึกษาเป็นปัญหาเร่งด่วนของระบบการศึกษาในยุคสถานการณ์โควิด 19 เนื่องจากปัญหาการออกกลางคันหรือการลาจากระบบการศึกษามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา และยังส่งผลต่อผู้เรียน เช่น ทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ ทักษะที่จำเป็นและอาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระหว่างเรียน เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษาส่งผลกระทบต่อคุณภาพบัณฑิตของอุดมศึกษาไทย เป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย และการบริหารจัดการการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ (Yongsorn, 2017, p. 1)

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนออกกลางคันหรือลาออกจากระบบการศึกษา สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ (Khethoi, Thasa, & Raisa-nguan, 2017, p. 92; Tantichuwet, 2018, p. 80)

ด้านที่ 1 พฤติกรรมของนักศึกษา กล่าวคือ ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ทำให้ผู้เรียนขาดความสัมพันธ์เชิงบวกกับครูและเพื่อนในชั้นเรียน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการปรับตัวและไม่อยากเรียนมีพฤติกรรมใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือเกมออนไลน์อย่างไม่เหมาะสม ทำให้คบเพื่อนที่อยู่ในโลกออนไลน์ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาทางสังคม จึงถูกชักจูงให้มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ถูกเพื่อนรังแกผ่านระบบออนไลน์ (cyber bully) บ่อยครั้งทำให้ไม่อยากเรียน ตลอดจนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสถานศึกษาเพื่อหนีจากการเรียน

ด้านที่ 2 ด้านครอบครัว เมื่อครอบครัวได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทำให้ผู้ปกครองมีรายได้ที่ลดลงจึงไม่สามารถสนับสนุนการเรียนได้ ผู้ปกครองต้องการให้ออกไปช่วยทำงานและหารายได้เลี้ยงครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่เอื้ออำนวยต่อการมาเรียนในระบบออนไลน์ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนลาออกจากระบบการศึกษาในช่วงสถานการณ์ โควิด 19

ด้านที่ 3 ด้านสภาพแวดล้อมชุมชน เมื่อชุมชนไม่มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ชุมชนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น มีกลิ่น มีฝุ่นละออง มีเสียงรบกวน สิ่งเสพติด ในชุมชนมีบริการสาธารณสุขไม่เพียงพอ ผู้นำในชุมชนมีความขัดแย้ง แกร่งแข็งดื้อดึง มุ่งหวังผลประโยชน์และอำนาจ ไม่ให้ความสำคัญของเยาวชนในด้านการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาและผู้ปกครองควรประสานความร่วมมือกับชุมชนในการสอดส่องดูแลนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือแนวโน้มออกกลางคัน โดยทำความเข้าใจและรับฟังสภาพปัญหาของนักศึกษา เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือและมีมาตรการความร่วมมือในการควบคุมสิ่งเสพติดในชุมชนรอบที่พักอาศัยและสถานศึกษา ดังนั้น การสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ที่พักอาศัย และชุมชน จึงเป็นแนวทางเชิงรุกในการป้องกันการลาออกจากระบบการศึกษาในช่วงสถานการณ์ โควิด 19

ด้านที่ 4 ด้านสถานศึกษา ผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 และไม่ได้รับการช่วยเหลือจากทางสถานศึกษาอย่างเหมาะสมย่อม ทั้งในด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ สื่อการเรียนการสอน แหล่งทุนการศึกษา การช่วยเหลือด้านวิชาการและสุขภาพจิต สิ่งเหล่านี้หากนักศึกษาไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควรย่อมทำให้นักศึกษาขาดแรงจูงใจในการเรียนและรู้สึกโดดเดี่ยวในการเรียน

แนวทางในการป้องกันการออกกลางคันหรือการลาออกจากระบบการศึกษา จึงเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการป้อมปรามหรือยับยั้งปัญหาในลักษณะเชิงรุกที่ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และที่สำคัญคือตัวของนักศึกษาเอง โดย Krongkaew et al. (2018, p. 136) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา ว่าควรมีการใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ควรให้การแนะนำในด้านการเรียน การให้ทุนการศึกษา ผู้ปกครอง มีการจัดประชุมผู้ปกครองนักศึกษาเป็นประจำปีการศึกษาละ 1-2 ครั้ง เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองของนักศึกษาในการช่วยเหลือกันแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวและการเรียน บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาจะสามารถลดจำนวนการพ้นสภาพความเป็นนักศึกษา

การบริหารงานแนะแนวในช่วงสถานการณ์โควิด 19

ในสถานการณ์โควิด 19 การแนะแนวในอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อนักศึกษาในการสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทำให้รู้จักจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีเป้าหมาย นักศึกษามีทัศนคติ มุมมองต่อตนเองและสถาบันการศึกษาในเชิงบวก ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวเมื่อประสบกับปัญหา โดยกระบวนการแนะแนวจะให้ความสำคัญต่อความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษาให้รู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด มีเหตุผล รู้จักป้องกันปัญหา สามารถวางแผน และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Ministry of Education, Office of the Basic Education Commission, 2016, p. 30) เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) และเตรียมตัวในการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้แสวงหาเพื่อหาความสำเร็จในอาชีพ (Khamsom, 2016, p. 175)

การบริหารงานแนะแนว หมายถึง ระบบการทำงานที่ทำให้บรรลุเป้าหมายของงานแนะแนว เป็นการบริหารงานที่นำแนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้ในการประสานการทำงานร่วมกับระบบงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา และนำระบบคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (deming cycle) มาใช้ในกระบวนการดำเนินการ เพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยเน้นที่องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (Vihogato, 2018, pp. 22-23; Jesadakultavee, 2020, p. 269)

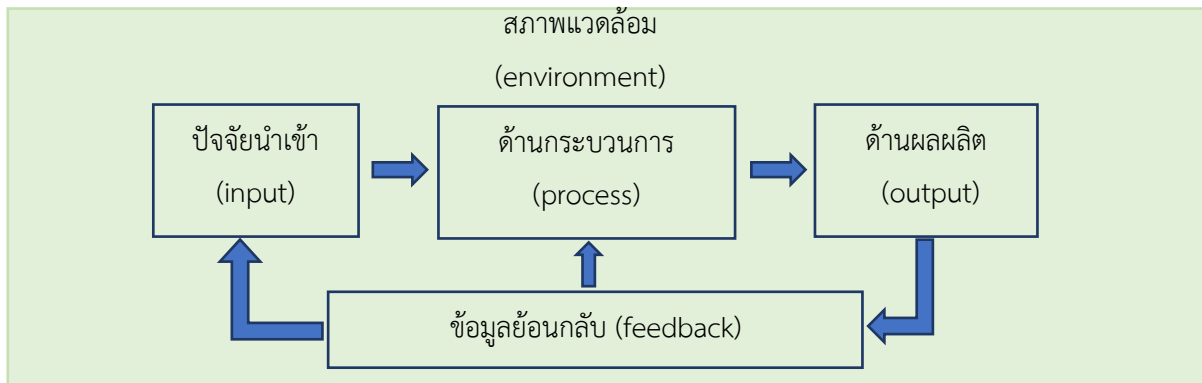
1. ด้านปัจจัยนำเข้า (input) คือ มาตรฐานของการแนะแนว โดยการสนับสนุนให้มีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนว คณะกรรมการบริหารงานแนะแนวในการกำหนดบทบาท หน้าที่อาจารย์แนะแนว อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษา ผู้ปกครอง จัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมหรือโครงการแนะแนว

2. ด้านกระบวนการ (process) คือ การดำเนินงานแนะแนวที่ยึดหลักการบริหารแบบวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA หรือ ระบบคุณภาพวงจรเดมมิ่ง เป็นวิธีการบริหารที่ต้องดำเนินการ 4 กิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผน (plan) โดยการตั้งเป้าหมายจากปัญหาหรือโอกาสต่าง ๆ และสร้างแผนการทำงานหรือกระบวนการ เพื่อให้เป้าหมายนี้ประสบความสำเร็จ ขั้นที่ 2 การนำแผนไปปฏิบัติ (do) โดยการลงมือปฏิบัติและเก็บข้อมูล เพื่อหาจุดอ่อนหรือจุดที่สามารถพัฒนา รวมถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติ ขั้นที่ 3 การประเมินผลการปฏิบัติงาน (check) การติดตามและการประเมินผล และขั้นที่ 4 การปรับวิธีดำเนินงานใหม่ (act) นำผลการประเมินมาปรับปรุงงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านผลผลิต (output) คือ การยึดหลักคุณภาพมาตรฐานการแนะแนวมีมุ่งเน้นที่คุณภาพของนักศึกษา โดยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักศึกษาผ่านกิจกรรมแนะแนวและบริการแนะแนวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

4. ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) คือ การนำข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปพัฒนาระบบการแนะแนว เป็นการประเมินผลเปรียบเทียบก่อนดำเนินการ ประเมินผลระหว่างดำเนินการ ประเมินผลหลังดำเนินการ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น ปัญหาการออกกลางคัน ปัญหาที่เรียนไม่สำเร็จตามหลักสูตร ปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์โควิด 19 เรียนสำเร็จแล้วมีงานทำ และสำเร็จผลตามอาชีพที่เลือกไว้ อาชีพที่เลือกสามารถสร้างความมั่นคงทางฐานครอบครัว เศรษฐกิจ ฐานะทางสังคมของผู้เรียนในปัจจุบันและที่คาดการณ์ในอนาคต มีความสุขระหว่างเรียน ข้อมูลใดประเมินแล้วมีผลเป็นเชิงบวก สามารถประเมินผ่านการดำเนินการ

5. สภาพแวดล้อม (environment) ของระบบ งานแนะแนวที่อยู่ในสถานศึกษา อันส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษา เช่น บรรยากาศในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องอาหาร

ภาพ 1 รูปแบบของการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา

การบริหารงานแนะแนวในระดับอุดมศึกษา ควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหลักของงานแนะแนว เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร วางแผน ดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก 3 ประการ คือ

เพื่อป้องกันปัญหา (prevention) อันเป่าหมายหลักของการแนะแนวในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิด โดยใช้วิธีการเชิงรุกในการป้องกันปัญหาโดยให้นักศึกษาได้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ผ่านบริการต่าง ๆ ของงานแนะแนว เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาตนเอง การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจในสถานการณ์โควิด 19

เพื่อแก้ไขปัญหา (curation) เมื่อนักศึกษาประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและไม่สามารถผ่านพ้นปัญหาได้ด้วยตนเอง หรือแก้ปัญหาได้ไม่เหมาะสม การแนะแนวจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาได้ ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาที่เป็นเจ้าของปัญหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคน ๆ นั้นด้วย เช่น ทุนช่วยเหลือนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 การจัดบริการให้การปรึกษา

เพื่อพัฒนาส่งเสริม (development) เป็นการพัฒนาส่งเสริมนักศึกษาให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยกระบวนการแนะแนวจะพัฒนาส่งเสริมให้นักศึกษาแต่ละคนได้รู้จักตนเอง รู้ถึงความสามารถและขอบเขตแห่งความสามารถของตนตลอดจนรู้โอกาสและช่องทางต่าง ๆ ที่จะใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และแก่สังคมที่อาศัยอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ขอบข่ายของการแนะแนวในสถานศึกษาจะครอบคลุมหลักการแนะแนว จึงต้องดำเนินงานแนะแนวเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (Erbsuksiri, 2016, p. 211)

1. การแนะแนวด้านปัญหาส่วนตัวและสังคม (personal and social guidance) ในสถานการณ์ โควิด 19 นักศึกษาบางส่วนได้รับผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้ส่งผลต่อการชำระค่าเทอม การใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัวและเพื่อการศึกษา นักศึกษากลุ่มนี้ก็จะเกิดความวิตกกังวลและเครียดจากสภาพ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของการดำเนินชีวิต การแนะแนวด้านปัญหาส่วนตัวและสังคม จึงเป็นกระบวนการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานที่สำคัญให้นักศึกษาคงสภาพความเป็นนักศึกษาไม่ให้ออกจากระบบการศึกษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาควรทำความเข้าใจปัญหาของนักศึกษาเป็นลำดับแรกถึงสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต เพื่อให้ นักศึกษารู้สึกมั่นคงในชีวิต ให้นักศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย การใช้

เวลารว่าง บุคลิกภาพและการแต่งกายอารมณ์ และการควบคุมอารมณ์ มนุษย์สัมพันธ์ จริยธรรม และค่านิยม ตลอดจนช่องทางการช่วยเหลือทางการเงินหรือแหล่งทุนการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดความเข้าใจตนเอง สภาพแวดล้อม และไม่รู้สึกโดดเดี่ยว สามารถมีชีวิตและปรับตัวได้อย่างมีความสุข

2. การแนะแนวด้านการศึกษา (educational guidance) จากผลพวงสถานการณ์โควิด 19 ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนถูกปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์ นักศึกษาเกิดการปรับตัวทั้งในวิถี การเรียนการเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อน การรับผิดชอบชิ้นงาน สะสมจนเกิดความเครียด การแนะแนวด้านการศึกษาจึงเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือในลำดับต่อมาเมื่อนักศึกษามีความพร้อมพื้นฐานที่สำคัญแล้ว การแนะแนวด้านการศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาทราบถึงข้อตกลงหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เช่น แนวทางในการศึกษาต่อ การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา การเตรียมตัวสอบการสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. การแนะแนวด้านอาชีพ (vocational guidance) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือให้นักศึกษาในลำดับสูงสุด คือเมื่อนักศึกษามีความสมบูรณ์ด้านส่วนตัวและสังคม ด้านการศึกษา ย่อมส่งผลให้นักศึกษาเริ่มตระหนักถึงการวางแผนและการตัดสินใจ การแสวงหางาน การสมัครงาน การปรับตัวให้เข้ากับงาน มีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

จึงกล่าวได้ว่า ขอบข่ายของการแนะแนวเมื่อพิจารณาในมุมมองตามแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow (Maslow's general theory of human & motivation) จะเห็นถึงลำดับขั้นของการช่วยเหลือนักศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา แต่ทั้งนี้แล้วขอบข่ายของงานแนะแนวยังคงต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งการแนะแนวด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดย Panatungthirawit, Ruangmontri, and Namwan (2020, p. 14) ได้ศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการการให้คำปรึกษานิสิตสำหรับงานกิจการนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ระบบการแนะแนวทางอาชีพ ระบบการแนะแนวด้านการศึกษา และระบบการแนะแนวส่วนตัวและสังคม ตามลำดับ

บริการแนะแนวในสถานศึกษา เป็นบริการที่ต้องดำเนินการให้บริการแก่นักศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวจะดำเนินงานร่วมกันในการจัดบริการในด้านต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาเป็นสำคัญ อันประกอบด้วย

บริการที่ 1 ศึกษารวบรวมข้อมูล (individual inventory service) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษาแต่ละคน เพื่อต้องการจะทราบรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ประวัติส่วนตัว พื้นเพเดิม อุปนิสัยใจคอ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติ เจตคติ ความเป็นอยู่ทางบ้าน อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์และผู้เกี่ยวข้องในการแนะแนวได้รู้จักนักศึกษาแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้นจะทำให้ช่วยเหลือนักศึกษาได้ถูกต้องยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากกระบวนการคัดกรองนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีวิธีการที่จะรู้จักนักศึกษาเป็นรายบุคคล จากนั้นก็จะเข้าสู่ขั้นตอนของการคัดกรองเพื่อคัดแยกนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีบทบาทสำคัญในการรวมข้อมูล ทำให้ง่ายต่อการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล เช่น การใช้ Google Form ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้น

บริการที่ 2 บริการสนเทศ (information service) เป็นบริการให้ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ในด้านการศึกษา อาชีพ สังคมและส่วนตัวแก่นักศึกษา ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media) เช่น การประชาสัมพันธ์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านเฟซบุ๊ก (facebook) ทวิตเตอร์ (twitter) เป็นช่องทางที่นักศึกษาใช้จึงทำให้ข้อมูลไปถึงนักศึกษาได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

บริการที่ 3 บริการให้คำปรึกษา (counseling service) เป็นกระบวนการในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาหรือมีความคับข้องใจ ผ่านกระบวนการพูดคุยโดยอาจารย์ที่มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักศึกษาได้บอกเล่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการสร้างสัมพันธที่ดี จึงกล่าวได้ว่าบริการแนะแนวในสถานศึกษา จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับบริการให้คำปรึกษาเป็นสำคัญ บริการให้คำปรึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนว ในปัจจุบันบริการให้คำปรึกษาได้พัฒนารูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โควิด 19 เช่น บริการสายด่วนออนไลน์ Mental Health Tech Discovery ศูนย์ให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา

บริการที่ 4 บริการจัดวางตัวบุคคล (placement service) เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยนักศึกษาให้คุ้นเคยกับการทำงาน ให้ก้าวไปสู่อาชีพที่สนใจและมีความถนัด การให้บริการโดยการจัดหางานให้นักศึกษาทำ ในระหว่างวันหยุดเรียน หรือระหว่างปิดภาคเรียน การจัดหาแหล่งทุนการศึกษา วิธีการสมัครงานและการทำงาน ให้ออกเลือกอาชีพตามความถนัด หรือตามความสนใจของตนเอง อันจะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต บริการจัดวางตัวบุคคลนี้มีได้ หมายความว่า การจัดให้นักศึกษาได้มีงานทำเท่านั้น แต่ยังเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้รับคำปรึกษาเพื่อเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป

บริการที่ 5 บริการติดตามผล (follow up service and research) เป็นบริการติดตามนักศึกษาที่ได้รับคำแนะนำไปแล้ว ทั้งนักศึกษาที่กำลังเรียน นักศึกษาที่จบจากสถานศึกษาและนักศึกษาที่ต้องออกจากสถานศึกษา กลางคัน เพื่อตรวจสอบดูว่าบริการแนะแนวของสถานศึกษาที่ได้จัดทำไปแล้วนั้นได้ผลเพียงใด นักศึกษาสามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือไม่ นักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วมีปัญหาอะไรบ้าง รวมทั้งยังเป็นการประเมินผลในการพิจารณาผลการดำเนินงานตามโครงการหรืองานต่าง ๆ ของงานแนะแนว

จึงกล่าวได้ว่า ระบบการแนะแนวในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญต่อนักศึกษาและระบบการศึกษาเป็นอย่างมากในการที่จะช่วยรักษาสถานะนักศึกษาให้คงอยู่ในกระบวนการศึกษาในระบบของสถานศึกษา โดยจะช่วยให้ นักศึกษาได้รู้จักตนเอง มีทักษะ สามารถเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้ง ยังช่วยให้อาจารย์และนักศึกษารู้สาเหตุของพฤติกรรม เพื่อหาทางช่วยขจัดปัญหาได้อย่างเหมาะสม (The Guidance Association of Thailand, 2016, p. 15) ผ่านกระบวนการในการดูแลความเป็นอยู่และสุขภาพจิตของนักศึกษา โดยอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญทางจิตวิทยาจะทำงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาในการช่วยเหลือนักศึกษาที่ประสบปัญหา ให้สามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการศึกษา

การบริหารจัดการงานแนะแนวระดับอุดมศึกษาเพื่อลดการลาออกจากระบบการศึกษาในสถานการณ์โควิด 19 เป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยสร้างรากฐานของนักศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้นักศึกษาลาออกจากระบบการศึกษาหรือออกกลางคัน ดังนั้น ในการป้องกัน

และแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาจึงต้องมีการบริหารและการจัดการกระบวนการแนะแนวที่เป็นระบบ โดยนำแนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้ในการประสานการทำงานร่วมกับระบบงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา และนำระบบคุณภาพวงจรมะมิง (deming cycle) มาใช้ในกระบวนการดำเนินงานให้ครอบคลุมขอบข่ายในการแนะแนว ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม บนพื้นฐานการบริการงานแนะแนว 5 บริการ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวจะดำเนินงานร่วมกันในการจัดบริการในด้านต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้นการบริหารจัดการงานแนะแนวจึงเป็นระบบที่สำคัญในการป้องกันและช่วยเหลือนักศึกษาอย่างเป็นระบบที่มีส่งประสานทั้งภายในสถานศึกษาและส่งต่อภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อลดการลาออกจากระบบการศึกษาในสถานการณ์โควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การแนะแนวในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันนักศึกษาได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (social media) ในการสื่อสารเป็นหลักการบริหารงานแนะแนวจึงต้องปรับตัวและพัฒนารูปแบบการให้บริการเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและบริการแนะแนวเข้าถึงนักศึกษามากยิ่งขึ้นโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวจึงมีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกันสนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยไม่รู้สึกโดดเดี่ยวผ่านการบริการงานแนะแนวในรูปแบบใหม่ เช่น บริการสายด่วนออนไลน์ Mental Health Tech Discovery ศูนย์ให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา

References

- Akpinar, E. (2021). The effect of online learning on tertiary level students mental health during the Covid19 lockdown. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences*, 30(1), 52-56.
- Assumption University, Research Institute and Academic Services. (2020). *Online learning in the Covid-19 situation*. Retrieved July 12, 2021, from <https://iras.au.edu/> [In Thai].
- Erbsuksiri, A. (2016). *Psychology for teachers* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai].
- Jesadakultavee, S. (2020). The future-oriented guidance administration system in school under the secondary education service area office. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(2), 269-288. [In Thai].
- Khamsom, K. (2016). *Introduction to guidance*. Udon Thani: Udon Thani Rajabhat University Faculty of Education. [In Thai].
- Khethoi, S., Thasa, W., & Raisa-nguan, S. (2017). The affecting factors of Khamkaen Nakhorn secondary school students' drop out: A case study Khamkaen Nakhorn secondary school affiliated with secondary school educational service area office 25, ministry of education. *Mahachula Academic Journal*, 4(2), 92-101. [In Thai].

- Krongkaew, A., Janin, P., Kaithong, N., Punpuch, P., Sangsuwan, C., & Thongkham, K. (2018). Causes of undergraduate student dropout at Kamphaeng Phet Rajabhat. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 24(Special), 136-145. [In Thai].
- Ministry of Education, Office of the Basic Education Commission. (2016). *Guidance system in educational institutions*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [In Thai].
- Onprom, S., & Klomjit, C. (2015). The effect of guidance activities program for development happiness in students. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 9(2), 198-205. [In Thai].
- Panatungthirawit, A., Ruangmontri, K., & Namwan, T. (2020). Management of students' counselling in the division of student affairs in State university. *Suthiparithai*, 34(110), 14-25. [In Thai].
- Phuttha, S. (2557). The effects of using a guidance activities package to develop skills to deal with emotions and stress of higher secondary students at Wanteesathit Phittayakhom school in Phichit province. *Journal of Humanities and Social Science Valaya Alongkoen*, 9(3), 23-34. [In Thai].
- Research Center for Children and Youth Development. (2020). *Survey results of children and youth online learning readiness during the COVID-19 situation*. Retrieved January 21, 2021, from <http://www.cydcenter.com> [In Thai].
- Sukseetong, N. (2018). Factors related to the cause of dropout of students department of public health Chiang Mai Rajabhat University: Current student perspectives. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University, Faculty of Science and Technology. [In Thai].
- Tantichuwet, P. (2018). The study of in-depth characteristics and factors affecting out-of-school children: A case study of Tak province. *Suthiparithai*, 32(101), 80-91. [In Thai].
- The Guidance Association of Thailand. (2016). *Guidance system in schools*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [In Thai].
- Vihogato, P. (2018). *Principles and guidance system in educational institutions*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat University Printing House. [In Thai].
- Wareebor, J., Phibanchan, S., & Thongkhambunchong, S. (2020). Dropout and persistence phenomena of undergraduate students of Burapha university: The causal relationship model. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 17(78), 20-29. [In Thai].
- Yongsorn, C. (2017). Educational waste affects the quality of graduates of Thai higher education. *Journal of education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University*, 18(1), 1-9. [In Thai].

การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนชายแดนภาคเหนือ

รุจิรี ภูสาระ¹ นิภา แก้วศรีงาม²

(วันรับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 19 เมษายน 2565; วันตอบรับบทความ: 11 พฤษภาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินและเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนชายแดนภาคเหนือ (2) สร้างสมการพยากรณ์ผลลัพธ์ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา จำนวน 359 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random) จากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่เขตชายแดนจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดน่าน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามสภาพการปฏิบัติและผลลัพธ์จากการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเป็นการประเมินค่า 4 ระดับ พัฒนามาจากแนวคิดของ Baldrige Quality Program: Educational Criteria for Performance Excellence จำนวน 100 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นจากการคำนวณโดยใช้ α -coefficient ของ Cronbach มีค่าระหว่าง 0.750-0.971 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยใช้ t test และ ANOVA ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์หาค่าความถี่เป็นร้อยละ การสร้างสมการพยากรณ์ผลลัพธ์ใช้การสร้างสมการพยากรณ์เส้นตรงเชิงเดี่ยว ผลการวิจัยพบว่า (1) สถานศึกษามีคุณภาพการปฏิบัติในเกณฑ์ดี คือ ภาวะผู้นำ และลูกค้ำ ส่วนด้านอื่น ๆ มีคุณภาพการปฏิบัติได้ในระดับพอใช้ เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวัดผล วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผู้ร่วมงาน และการจัดการกระบวนการ ส่วนผลลัพธ์มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ทั้ง 6 ด้าน คือ ผลการเรียนรู้ ผลที่ผู้ปกครองต้องการงบประมาณ การเงิน ผลด้านผู้ร่วมงาน ประสิทธิภาพของกระบวนการและภาวะผู้นำ (2) การเปรียบเทียบคุณภาพการปฏิบัติงานพบว่าผู้มีอายุเกิน 40 ปี มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในสังกัดสถานศึกษาเอกชน เทศบาล และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการพระราชดำริ วิถีพุทธ มีคุณภาพด้านผู้ร่วมงาน ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนด้านคุณภาพของผลลัพธ์สถานศึกษาที่มีผลลัพธ์ดีกว่า คือ สถานศึกษาที่มีบุคลากรอายุ 40 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี สถานศึกษาสังกัด อบต. เทศบาล และ สพม. สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนโรงเรียน ICU ยังต้องให้การดูแลเอาใจใส่มากขึ้น และ (3) ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลลัพธ์ของคุณภาพสถานศึกษาได้ดีที่สุด คือ การจัดการกระบวนการ รวมทั้ง การวัดผล วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ส่วนลำดับรองลงไปตามลำดับ คือ ภาวะผู้นำ ผลจากผู้ร่วมงาน การวางแผนกลยุทธ์ และลูกค้ำ สรุปได้ว่า ตัวแปรด้านคุณภาพการปฏิบัติ ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผลลัพธ์ในการจัดการศึกษา ดังนั้น ในการประเมินคุณภาพสถานศึกษาควรใช้เกณฑ์ทั้งด้านการปฏิบัติและผลลัพธ์ การจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: คุณภาพการศึกษา, โรงเรียนชุมชนชายแดน, การจัดการศึกษา, การประเมิน

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย

¹รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ผู้รับผิดชอบบทความ)

e-mail: Ruji_pusara789@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์

The Evaluation of Educational Quality for Community Schools in Northern Border Provinces

Ruji Pusara¹ Nipa Keowsringam²

(Received: November 28, 2019; Revised: April 19, 2022; Accepted: May 11, 2022)

ABSTRACT

The two main objectives of this study were: 1) to evaluate and compare the quality of the community schools in the northern provinces and 2) to construct the predictive equation evaluation of the 359 samples who were administrators, teachers, and school staff. The instrument was a 100-item questionnaire with the content validity of 0.80-1.00 by IOC and the values of the reliability were between 0.750 and 0.971. The collected data were analyzed using descriptive statistics and inferential statistics. The study show that the qualitative outcomes gathered from the targeted schools had good performances in leadership and customer and had fair performances on the strategic plan, measurement analysis, knowledge management, workforce focus, and process management. Six qualitative outcomes included learning, customer focus budgetary, finance and marketing, workforce focus, processing effectiveness, and leadership. Besides, the school administrators at the age of 40s with at least 10 years of experience in private secondary schools in districts or schools with follower of Buddhism or Royal followers out performed other schools. The findings also demonstrated that best predictive variables of school outcomes were process management measurement, analysis, and knowledge management. Other predictors were leadership, workforce focus, strategic planning, and customer focus.

Key words: educational quality, community school, educational management, evaluation

Type of Article: Research Article

¹Assoc. Prof., Department of Educational Administration and Higher Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University (corresponding author) e-mail: Ruji_pusara789@gmail.com

²Asst. Prof., independent scholar

บทนำ

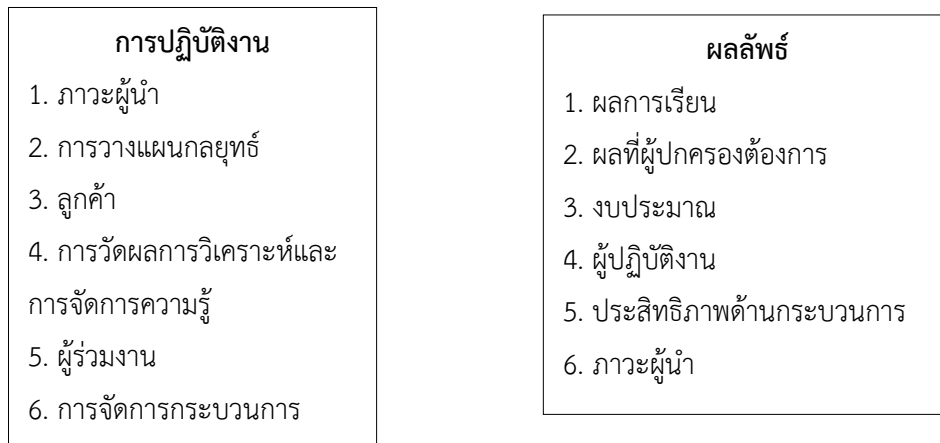
แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา (2) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และ (3) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ (Office of the Education Council, 2004) และจากรายงานประจำปี 2559 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2017) ได้สรุปผลการดำเนินงานผลการเรียนจากผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ทั้ง NT และ O-NET สรุปได้ว่า ผลการประเมินย้อนหลัง 3 ปีของ NT (พ.ศ. 2556-2558) คะแนนด้านภาษา การคิดคำนวณและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เช่นเดียวกับคะแนนจากการสอบ O-NET ในกลุ่มคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าร้อยละ 50 นอกจากนั้น สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ PISA ต่อเนื่องกันมา 6 ครั้ง แต่แต่ละครั้งสะท้อนตรงกันว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือข้อสอบ และวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเทศไทย ยังมีจุดอ่อน ไม่สะท้อนกระบวนการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะที่จำเป็นในการนำไปดำรงชีวิต นอกจากคะแนนการทดสอบนักเรียนในระดับนานาชาติดังกล่าวแล้ว เมื่อตรวจสอบเบื้องหลังของนักเรียนที่มีปัญหาในด้านคุณภาพพบว่า ส่วนใหญ่มักจะเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งปัจจุบันมีปริมาณจำนวนนักเรียนแต่ละแห่งลดลง ขณะที่จำนวนโรงเรียนยังมีอยู่เท่าเดิม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการที่เด็กนักเรียนในท้องถิ่นห่างไกลมีผลการศึกษาตามหลังเด็กโรงเรียนในเมือง เกิดจากเหตุผลหลักสองประการ คือ การให้บริการของศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในชนบทยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ ประกอบกับครอบครัวที่มีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจไม่ดี ยิ่งทำให้เด็กขาดการดูแลจากครอบครัว ประการต่อมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กขาดแรงดึงดูดที่จะให้ครูที่มีคุณภาพมาปฏิบัติการสอนประกอบกับครูได้รับการศึกษาสูงขึ้นมักจะขอย้ายไปอยู่โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมดีกว่า มีโอกาสก้าวหน้ามากกว่า ในปีการศึกษา 2559 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้ดำเนินการรวบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเข้ากับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าในละแวกนั้นจนสามารถลดจำนวนโรงเรียนที่มีกว่า 30,000 แห่ง ลงเหลือ 15,800 แห่ง เพื่อแก้ไขปัญหาคือเด็กโรงเรียนขนาดเล็กได้มีโอกาสเพิ่มโอกาสการเรียนรู้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การประเมินคุณภาพสถานศึกษามีเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกัน จนไม่อาจสรุปได้ชัดเจนว่า เกณฑ์การประเมินเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลที่จะนำผลการประเมินคุณภาพมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล คือ Malcom Baldrige National Quality Award (MBNQA) ในด้านของ Baldrige Criteria for Performance Excellence ซึ่งมี 7 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำ (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) ลูกค้า (4) การวัดผลวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (5) ผู้ร่วมงาน (6) การจัดการกระบวนการ และ (7) ผลลัพธ์ ซึ่งจำแนกออกมามีอีก 6 ด้าน ได้แก่ (1) ผลการเรียนรู้ (2) ผลที่ผู้ปกครองต้องการ (3) ผลด้านการใช้งบประมาณ (4) ผลด้านผู้ร่วมงาน (5) ผลด้านประสิทธิผลของกระบวนการ และ (6) ผลการปฏิบัติตามภาวะผู้นำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในชุมชนชายแดน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของโรงเรียนในชุมชนชายแดนที่มีสถานภาพต่างกัน
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลลัพธ์ของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์เพิ่มเติม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดการประเมินคุณภาพของ Malcom Baldrige National Quality Award (MBNQA) ในด้านของ Badrige Criteria for Performance Excellence ซึ่งมี 7 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำ (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) ลูกค้า (4) การวัดผล วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (5) ผู้ร่วมงาน (6) การจัดการกระบวนการ และ (7) ผลลัพธ์ โดยศึกษาตัวชี้วัด 6 ด้านแรกเป็นด้านการปฏิบัติงาน ส่วนด้านผลลัพธ์มีตัวชี้วัด 6 ด้าน ได้แก่ (1) ผลการเรียนรู้ (2) ผลที่ผู้ปกครองต้องการ (3) ผลด้านการใช้งบประมาณ (4) ผลด้านผู้ปฏิบัติงาน (5) ผลด้านประสิทธิผลของกระบวนการ และ (6) ผลการปฏิบัติตามภาวะผู้นำ

2. นำตัวบ่งชี้ด้านสภาพการปฏิบัติงาน 6 ด้าน และด้านผลลัพธ์ 6 ด้าน มาสร้างแบบสอบถาม แบบประเมินค่า 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง รวมแบบสอบถาม 100 ข้อ ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงโดยใช้ IOC มีค่าระหว่าง 0.80-1.00 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายด้านโดยใช้วิธีของ Cronbach' α -coefficient ได้ค่าระหว่าง 0.750-0.971

3. ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนชุมชนชายแดนภาคเหนือจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนชุมชนชายแดนภาคเหนือจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน จำนวน 359 คน และกลุ่มนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้ปฏิบัติงานที่โรงเรียนชุมชนชายแดนจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดน่าน แห่งละ 20 คน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์การบริหารจัดการในสถานศึกษา วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 465 ชุด ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลับคืน 359 ชุด คิดเป็นร้อยละ 77 ส่วนการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

5. นำแบบสอบถามมาลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แปลผล ดังนี้ (1) ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนชายแดนภาคเหนือหาค่าสถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย, ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน) (2) เปรียบเทียบคุณภาพของโรงเรียนชุมชนชายแดนที่มีสถานภาพต่างกัน โดยหาค่า t test, F test และ (3) สร้างสมการพยากรณ์ผลลัพธ์ของคุณภาพสถานศึกษาวิเคราะห์โดย Stepwise Multiple Regression

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนชายแดน พบว่า เมื่อใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ Badrige Criteria for Performance Excellence เป็น 6 ตัวแรก ที่เป็นการปฏิบัติงาน มีผล ดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติงาน 6 ด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ในด้านภาวะผู้นำ และลูกค้า ส่วนด้านที่ปฏิบัติได้ระดับพอใช้ คือ การวางแผนกลยุทธ์ การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผู้ปฏิบัติงาน และการจัดการกระบวนการ

1.2 ด้านผลลัพธ์จากการปฏิบัติงาน 6 ด้าน พบว่า มีผลการประเมินระดับพอใช้ คือ ด้านผลการเรียน ผลที่ผู้ปกครองต้องการ งบประมาณ การเงิน ผลจากผู้ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพด้านกระบวนการและภาวะผู้นำเมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละหัวข้อที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ การได้รับงบประมาณรายหัวครบถ้วน ชุมชนใกล้เคียงมักจะส่งบุตรหลานมาเรียน สามารถจัดหาครูมาสอนทดแทนวิชาเอกที่ขาดแคลน จำนวนชั่วโมงที่ปฏิบัติคือ 18-25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การเสริมสร้างภาวะผู้นำในด้านให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน ชุมชนให้การยอมรับและสนับสนุน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของกลุ่มที่มีสถานภาพต่างกันมีดังนี้

2.1 ผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติ ภาวะผู้นำ การวางแผนกลยุทธ์ และให้ความสนใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สูงกว่าผู้มีอายุน้อยกว่า

2.2 ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีสภาพการปฏิบัติงานทุกด้านสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

2.3 ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานทุกด้านมากกว่าครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ยกเว้นด้านการวัดผล วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ที่ผู้บริหารและครู ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา มีการปฏิบัติงานไม่ต่างกัน

2.4 ผู้ที่มีชั่วโมงปฏิบัติงานน้อยกว่ามีโอกาสในการปฏิบัติงานด้านวัดผล วิเคราะห์และการจัดการความรู้ มากกว่าผู้ที่มีชั่วโมงการปฏิบัติงานมากกว่า

2.5 ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเอกชนมีการปฏิบัติงานทุกด้าน ยกเว้นด้านการจัดการกระบวนการ มากกว่าผู้ปฏิบัติงานในสังกัดอื่น ๆ แต่ด้านการจัดการกระบวนการผู้ปฏิบัติงานในทุกสังกัดมีการปฏิบัติงานไม่ต่างกัน

2.6 โรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติตามที่ผู้ปกครองชุมชนต้องการมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

2.7 โรงเรียนที่อยู่ในโครงการต่าง ๆ และโรงเรียนตามแนวพระราชดำริ มีภาวะผู้นำการปฏิบัติตามความต้องการของผู้ปกครอง มีผู้ปฏิบัติงาน และการจัดการกระบวนการดีกว่าโรงเรียนประเภท ICU

3. ผลการเปรียบเทียบผลลัพธ์การปฏิบัติงาน 6 ด้าน ของกลุ่มที่มีสถานภาพต่างกัน มีดังนี้

3.1 ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีบุคลากรมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา โรงเรียนตามแนวพระราชดำริ และโรงเรียนวิถิพุทธ มีผลการเรียนดีกว่าโรงเรียนอื่น ๆ

3.2 ด้านผลความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนที่มีบุคลากรอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีชั่วโมงปฏิบัติการน้อยกว่าสัปดาห์ละ 25 ชั่วโมง และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ โรงเรียนพระราชดำริ โรงเรียนวิถิพุทธ ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนมากกว่า

3.3 ด้านการใช้งบประมาณ การเงิน การตลาด โรงเรียนเอกชน มีผลลัพธ์ดีกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3.4 ด้านผู้ปฏิบัติงาน โรงเรียนที่มีผู้ปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป และโรงเรียนเอกชน รวมทั้งโรงเรียนเทศบาล มีการใช้ผู้ปฏิบัติงานได้ดีกว่า

3.5 ด้านผลการจัดการ โรงเรียนเอกชนทำได้ดีกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ยกเว้นโรงเรียนเทศบาล ส่วนโรงเรียน ICU มีผลการจัดการได้น้อยกว่าโรงเรียนตามพระราชดำริ และโรงเรียนวิถิพุทธ

3.6 ด้านผลจากภาวะผู้นำ โรงเรียน ICU ยังมีผลน้อยกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ

4. การสร้างสมการพยากรณ์ผลลัพธ์ ซึ่งเริ่มจากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแรกด้านการปฏิบัติงาน 6 ด้าน กับผลลัพธ์ทั้ง 6 ด้าน ปรากฏว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์กันทุกด้าน โดยมีค่า r ตั้งแต่ 0.324-0.696 ดังแสดงในตาราง

	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y total
X1	.324**	.413**	.440**	.368**	.463**	.568**	.536**
X2	.276**	.421**	.452**	.442**	.523**	.574**	.549**
X3	.332**	.458**	.469**	.448**	.527**	.604**	.581**
X4	.344**	.488**	.401**	.424**	.592**	.530**	.578**
X5	.333**	.456**	.491**	.424**	.545**	.666**	.604**
X6	.339**	.482**	.558**	.453**	.552**	.650**	.626**
X total	.379**	.526**	.545**	.496**	.621**	.696**	.674**

เมื่อนำมาสร้างสมการพยากรณ์ผลลัพธ์ (ตั้งแต่ y_1 - y_6) ปรากฏผลดังนี้

\hat{Y}_1 (ผลการเรียน) = 0.176 (การวัดผล วิเคราะห์ การจัดการความรู้) + 0.147 (การจัดการกระบวนการ) + 0.134 (ภาวะผู้นำ) + 0.805

แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ผลการเรียน (Y1)

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	β	t	p-value.
(Constant) = 0.805					
X4	0.222	0.085	0.176	2.624	0.009
X6	0.216	0.104	0.147	2.082	0.038
X1	0.183	0.092	0.134	1.986	0.048
R = 0.401 R ² = 0.161 SE _{est} = 0.563 F = 10.581 Sig. = 0.00					

$\hat{y}_1 = 0.176$ (การวัดผล, วิเคราะห์, การจัดการความรู้) + 0.147 (การจัดการกระบวนการ) + 0.134 (ภาวะผู้นำ) + 0.805

\hat{y}_2 (ผลที่ผู้ปกครองต้องการ) = 0.308 (การวัดผล วิเคราะห์ การจัดการความรู้) + 0.288 (การจัดการกระบวนการ) + 1.023

แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ผลที่ผู้ปกครองต้องการ (Y2)

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	Beta	t	p-value.
(Constant) = 1.023					
X4	0.282	0.53	0.308	5.341	0.000
X6	0.298	0.60	0.288	5.001	0.000
R = 0.537 R ² = 0.285 SE _{est} = 0.371 F = 71.396 Sig. = 0.00					

$\hat{y}_2 = 0.308$ (การวัดผล, วิเคราะห์, การจัดการความรู้) X₄ + 0.288 (การจัดการกระบวนการ) X₆ + 1.023

\hat{y}_3 (ผลจากงบประมาณ การเงิน การตลาด) = 0.456 (การจัดการกระบวนการ) + 0.157 (การวางแผนกลยุทธ์) + 1.098

แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์การใช้งบประมาณ การเงินและการตลาด (Y3)

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	Beta	t	p-value.
(Constant) = 1.098					
X6	0.459	0.57	0.456	8.034	0.000
X2	0.153	0.55	0.157	2.768	0.006
R = 0.570 R ² = 0.321 SE _{est} = 0.352 F = 85.212 Sig. = 0.00					

$$\hat{Y}_3 = 0.456 (\text{การจัดการกระบวนการ}) X_6 + 0.157 (\text{การวางแผนกลยุทธ์}) X_2 + 1.098$$

$$\hat{Y}_4 (\text{ผลจากผู้ปฏิบัติงาน}) = 0.244 (\text{การจัดการกระบวนการ}) + 0.184 (\text{การวางแผนกลยุทธ์}) + 0.148 (\text{การวัดผล วิเคราะห์การจัดการความรู้}) + 0.1479$$

แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ด้านแรงงาน (Y4)

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	Beta	t	p-value.
(Constant) = 1.479					
X6	0.223	0.58	0.244	3.861	0.000
X2	0.164	0.61	0.184	2.694	0.007
X4	0.120	0.54	0.148	2.221	0.027
R = 0.504 R ² = 0.248 SE _{est} = 0.338 F = 40.080 Sig. = 0.00					

$$\hat{Y}_4 = 0.244 (\text{การจัดการกระบวนการ}) X_6 + 0.184 (\text{การวางแผนกลยุทธ์}) X_2 + 0.148 (\text{วัดผลวิเคราะห์การจัดการความรู้}) X_4 + 1.479$$

$$\hat{Y}_5 (\text{ประสิทธิผลด้านกระบวนการ}) = 0.406 (\text{การวัดผล วิเคราะห์ การจัดการความรู้}) + 0.301 (\text{ผู้ปฏิบัติงาน}) + 0.556$$

แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ประสิทธิผลด้านกระบวนการ (Y5)

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	Beta	t	p-value.
(Constant) = 0.556					
X4	0.421	0.054	0.406	7.802	0.000
X5	0.353	0.061	0.301	5.786	0.000
R = 0.638 R ² = 0.403 SE _{est} = 0.385 F = 120.984 Sig. = 0.00					

$$\hat{Y}_5 = 0.406 (\text{วัดผล วิเคราะห์ การจัดการความรู้}) X_4 + 0.301 (\text{สภาพการปฏิบัติงาน}) X_5 + 0.556$$

$$\hat{Y}_6 (\text{ผลจากภาวะผู้นำ}) = 0.339 (\text{ผู้ปฏิบัติงาน}) + 0.202 (\text{การให้ความสนใจผู้ปกครองชุมชน}) + 0.224 (\text{การจัดการกระบวนการ}) + 0.784$$

แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำ (Y6)

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	Beta	t	p-value.
(Constant) = 0.784					
X5	0.290	0.060	0.339	4.867	0.000
X3	0.203	0.058	0.202	3.498	0.001
X6	0.216	0.069	0.224	3.130	0.002
R = 0.702 R ² = 0.493 SE _{est} = 0.489 F = 113.922 Sig. = 0.00					

$\hat{Y}_6 = 0.339$ (สภาพการปฏิบัติงาน) $X_5 + 0.202$ (การให้ความสนใจผู้ปกครอง) $X_3 + 0.224$ (การจัดการกระบวนการ) $X_6 + 0.784$

สรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์เรียงตามลำดับ คือ การจัดการกระบวนการ (X_6) การวัดผล วิเคราะห์ การจัดการความรู้ (X_4) ภาวะผู้นำ (X_1) ผู้ร่วมงาน (X_5) การวางแผนกลยุทธ์ (X_2) และลูกค้า (X_3)

สรุปและวิจารณ์ผล

1. ด้านการปฏิบัติงานโรงเรียนมีการปฏิบัติงานได้ดีในด้านภาวะผู้นำและให้ความสนใจต่อผู้ปกครองและชุมชนใน ส่วนด้านที่ปฏิบัติในระดับพอใช้คือการวางแผนกลยุทธ์ การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ผู้ปฏิบัติงานและการจัดการกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่อยู่ในเขตชายแดนใกล้ชิดกับผู้ปกครองและชุมชน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสแสดงวิสัยทัศน์ สามารถสื่อสารทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Townsend (1994, p. 47) ที่กล่าวถึง เทคนิคการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผล คือ ภาวะผู้นำ ซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำของบุคลากรคนหนึ่ง หรือกลุ่มคนที่แสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนที่ตนปฏิบัติอยู่ นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย คือ ผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในสังคมใกล้ชิดกันได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบร่วมกับโรงเรียนในท้องถิ่นที่ช่วยสนับสนุนทั้งการเงินและโปรแกรมทางการศึกษา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Hansapiromchoke and Kakeaw (2014) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชนที่พบว่า แนวทางหนึ่ง คือ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจ สนับสนุน ด้านการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจที่ให้ประชาชนเข้าใจบทบาทของตน ในการส่งเสริมการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม

2. ด้านผลลัพธ์หรือประสิทธิผลตามตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ด้าน ที่พบว่าอยู่ในระดับพอใช้ทั้ง 6 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน ผลการเรียนรู้ ผลที่ผู้ปกครองต้องการผลจากงบประมาณ การเงิน การตลาด ผลจากผู้ปฏิบัติงาน ผลจากกระบวนการทำงาน และผลในการสร้างภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการเสนอรูปแบบของ Coleman (Coleman et al. อ้างถึงใน Townsend, 1994, p. 6) ที่กล่าวถึงประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำในบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนที่แสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ตนปฏิบัติอยู่ การตัดสินใจโดยผู้ร่วมงานซึ่งจะส่งผลต่อความพอใจในงาน การจัดสรรทรัพยากรอันได้แก่งบประมาณ การเงิน ทรัพยากรบุคคล สภาพแวดล้อม บรรยากาศ

วัฒนธรรมโรงเรียน ส่วนกระบวนการทำงานสอดคล้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ การสื่อสารภายในและภายนอกสถานศึกษา

3. จากผลการเปรียบเทียบสภาพการทำงานและผลลัพธ์ จำแนกตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เด่นชัดคือ ผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี ประเมินว่าผู้เรียนมีผลการเรียนดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า อาจเนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี อาจคาดหวังผลการเรียนของผู้เรียนสูง ทั้งนี้ เพราะยังขาดประสบการณ์ปฏิบัติงานในโรงเรียนชุมชน ผู้ที่มีประสบการณ์สูงกว่า 10 ปี มีความรู้ ความเข้าใจด้านสภาพแวดล้อมมากกว่าจึงปรับตัวเข้ากับความต้องการของผู้ปกครองชุมชน แรงงานและความพอใจในงาน รวมทั้งมีภาวะผู้นำมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ด้านสังกัดโรงเรียนชุมชนที่พบว่าโรงเรียนสังกัดเอกชนสามารถสร้างผลลัพธ์ทั้ง 6 ด้าน ดีกว่าโรงเรียนอื่น ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าถึง 65 เท่า ดังนั้น จำนวนโรงเรียนอาจส่งผลกระทบต่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้ เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ของโรงเรียนจำแนกตามประเภทของโครงการที่พบว่า โรงเรียนที่อยู่ในโครงการพิเศษต่าง ๆ เช่น โครงการตามพระราชดำริ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จัดว่าเป็นโรงเรียนที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ การบริหารจัดการ จึงมีผลการเรียน ผลตามที่ผู้ปกครองชุมชนต้องการ ประสิทธิภาพการดำเนินการ และบุคลากรมีภาวะผู้นำสูงกว่าโรงเรียนประเภท ICU ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคล งบประมาณ การคมนาคมทางไกล โดยเฉพาะเขตชายแดนภาคเหนือซึ่งมักจะเป็นที่อยู่ของชนเผ่าต่าง ๆ ทำให้รัฐบาลต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 40 เป็นโรงเรียนประเภท ICU สอดคล้องกับผลวิจัยของ Hansapiromchoke and Kakeaw (2014) ที่พบว่าส่วนใหญ่ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกหรือความถนัด

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรสภาพการทำงานทั้ง 6 ด้าน และผลลัพธ์จากการปฏิบัติงาน 6 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้รางวัลคุณภาพ โดยกำหนดเกณฑ์ตามแนวทางของ MBNQA (Malcolm Baldrige National Quality Award) ซึ่งเป็นแนวทางประเมินความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานทางการศึกษา (Baldrige National Quality Program, 2009) การที่ตัวชี้วัดทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงเชื่อได้ว่า ตัวบ่งชี้เหล่านี้สามารถสร้างสมการพยากรณ์ของตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ได้ครบถ้วนอีกด้วย นอกจากนี้ เมื่อเรียงลำดับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ทั้ง 6 ด้านมากที่สุด เรียงตามลำดับคือ การจัดการกระบวนการ การวัดผล วิเคราะห์ การจัดการความรู้ ที่มีความสำคัญมากที่สุด แสดงว่า การที่สถานศึกษาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด การจัดการกระบวนการมีความสำคัญมากที่สุด ในการจัดการดังกล่าวต้องมีการวัดผล วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา เป็นตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านคุณภาพของสถานศึกษา การจัดการกระบวนการดังกล่าวต้องใช้แผนกลยุทธ์และให้มีสภาพการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ส่วนตัวแปรเสริมเข้ามาคือ ภาวะผู้นำ และการทำตามที่ผู้ปกครองและชุมชนต้องการ ดังนั้น โรงเรียนชุมชนที่มีคุณภาพจะต้องมีการจัดการกระบวนการให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชนแวดล้อม โดยต้องวัดผล วิเคราะห์ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อมาจัดการความรู้ การวางแผนกลยุทธ์และการจัดสภาพการปฏิบัติงานน่าจะเป็นผลมาจากการวัดผล วิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำและคำนึงถึงความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวเขตชายแดน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา แล้ววิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของ สถานศึกษา เพื่อนำมาวางแผนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่

2. หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ควรนำแนวคิดการประเมินคุณภาพของ MBNQA ไปปรับใช้ แล้วดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ National Institute of Standards and Technology in Gaithersburg, MD. ที่ได้จัดทำ เอกสาร Education Criteria for Performance Excellence: 2009-2010 ทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยต้องการ ศึกษาคุณภาพในอีกแนวคิดหนึ่ง ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง ขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน ที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยเล่มนี้จะทำให้เกิดแนวคิดในการติดตามประเมินผลสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องด้วยความรู้สึกที่ต้องการนำผลมาพัฒนาสถานศึกษามากกว่าจะเป็นเพียงเพื่อการประกันคุณภาพเท่านั้น

References

- Baldrige National Quality Program. (2009). *Education criteria for performance*. Maryland. The Baldrige National Quality Program.
- Cohen, L., Manion, L., & Marrison, K. (2011). *Research method in education* (7th ed.). Canada: Rutledge.
- Evans, J. R. (2008). *The management and control of quality* (7th ed.). Canada: Thomson South-Western.
- Hansapiromchoke, P., & Kakeaw, J. (2014). The approach for developing the quality of small sized-schools in the community. *Journal of Humanities and Social Sciences, Srinakharinwirot Research and Development*, 6(12), 95-108. [In Thai].
- Office of the Basic Education Commission. (2017). *Annual Report 2016*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [In Thai].
- Office of the Education Council. (2004). *National Education Plan (2002-2016)*. Bangkok: Prikwarn Graphic. [In Thai].
- Townsend, T. (1994). *Effective schooling for the community*. London: Rutledge.

การพัฒนาแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

น้ำเพชร เทชะบำรุง¹ อธิวรรณ เชื้อตาเล็ง² ศศิธร ภูวาว³

มุทิตา เอี่ยมทิพย์⁴ ทศพร แสงรื่น⁵ มาเรียม นิลพันธุ์⁶

(วันรับบทความ: 27 มิถุนายน 2564; วันแก้ไขบทความ: 18 เมษายน 2565; วันตอบรับบทความ: 11 พฤษภาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ประเมินประสิทธิผลของแบบการโค้ชฯ ดังกล่าว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูจำนวน 8 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 35 คน โดยอาศัยการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติทดสอบค่าที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) แบบการโค้ชฯ ที่ได้รับการพัฒนามีรูปแบบเป็นการโค้ชไอซีไอซี (ICIE Coaching Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบเชิงกระบวนการ โดยมีระยะเวลาดำเนินการแบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเริ่มต้น (Initiation) ระยะที่ 2 การทำงานร่วมกัน (Cooperation) ระยะที่ 3 การสู่การปฏิบัติ (Implementation) และระยะที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) ในขณะที่ 2) ผลการประเมินประสิทธิผลการใช้แบบการโค้ชฯ มีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ (2.1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อสูงกว่าก่อนการทดลอง (2.2) นักเรียนมีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (2.3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับแบบการโค้ชฯ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53) และ (2.4) ครูที่ได้รับแบบการโค้ชฯ มีความพึงพอใจต่อแบบการโค้ชฯ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57)

คำสำคัญ: แบบการโค้ช, การจัดการเรียนรู้, ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ, เทคโนโลยี

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ผู้รับผิดชอบบทความ)

e-mail: pech.a@windowslive.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³อาจารย์ โรงเรียนพระยامنธาตุราชศรีพิจิตร

⁴รองผู้อำนวยการ โรงเรียนหนองรีประชานิมิตร

⁵ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

⁶อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Development of the coaching model focusing on the enhancement of teacher's learning management competency for media literacy of high school students

Nampech tasaboomrung¹ Thirawan Chuetaleng² Sasithorn Phoowow³

Mutita Eamtip⁴ Tosaphorn Sangruen⁵ Maream Nillapun⁶

(Received: June 27, 2021; Revised: April 18, 2022; Accepted: May 11, 2022)

Abstract

The study aimed to: 1) develop a coaching model that focuses on enhancing a teacher's learning management competency for media literacy of high school students, and 2) assess the model's effectiveness. The data was collected using research and development approaches with 8 instructors and 35 students from Matthayomsuksa 4/1 throughout the academic year of 2021 by using simple random sampling. The data was then analyzed by averaging, standard deviation, content analysis, and statistical t-test. The results revealed that: (1) the developing coaching model was structured as the ICIE Coaching Model and included the main components of principles, objectives, and process components. The implementation period was divided into 4 phases: Phase 1: Initiation; Phase 2: Collaboration; Phase 3: Implementation; and Phase 4: Evaluation. Meanwhile, 2) the main findings on the effectiveness of the developing coaching model revealed that (2.1) instructors' media literacy learning management competency was higher than before using the model, (2.2) students' media literacy ability was significantly higher than before using the model at the statistical level of 0.05, and (2.3) students were satisfied with the learning management of teachers who used the coaching model at a high level (M=4.21, SD=0.53). Finally, (2.4), the instructors who employed the model expressed a high level of satisfaction (M=4.49, SD=0.57).

Keywords: Coaching model, Learning Management, Media literacy, Technology

Type of Article: Research Article

¹Asst. Prof., Lecturer of Foundations of Education Division, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

e-mail: pech.a@windowslive.com (corresponding author)

²Asst. Prof. Faculty of Nursing, Mahidol University

³Senior Professional Level Teachers, Prayamonthaturadsripijit School

⁴Deputy director of the school Nongreepachanimit school

⁵Supervision, Uthai Thani Primary Educational Service Area District Office 2

⁶ Asst. Prof., Faculty of Education, Silpakorn University

บทนำ

เทคโนโลยีในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆอย่างรวดเร็ว มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์นั้นได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของมนุษย์เรามากขึ้น การใช้เทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาภาคการศึกษาทุกแห่งมีหลักสูตรการเรียนการสอนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติมใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน จะเห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เรามาก การพัฒนาความสามารถของคนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นรัฐบาลไทยได้สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีในสถานศึกษา (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (1) ความสามารถในการสื่อสาร (2) ความสามารถในการคิด (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา (4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ (5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

จากการศึกษาพบว่า มนุษย์ทุกวันนี้อาจจะเรียกได้ว่า “มนุษย์ดิจิทัล” เพราะเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ปรับเปลี่ยนไปได้ นำพาเราก้าวสู่เครือข่ายสังคมออนไลน์ดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ การใช้ชีวิตประจำวันที่จะต้องพึ่งพาอุปกรณ์เพื่อเข้าถึงโลกออนไลน์ที่คอยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารทั้งส่วนตัวและธุรกิจ เช่น ในด้านเศรษฐกิจ ใช้โลกดิจิทัลในการอำนวยความสะดวก ข่าวสาร แบบฟอร์มต่าง ๆ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มและการหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาทำงานในเพื่อให้หาข้อมูลของบุคคล เหตุการณ์ สารสนเทศสำคัญในสังคมนั้น ๆ เป็นการยกระดับให้เท่าทันการเข้าถึงสังคมที่ต้องการติดต่อสื่อสาร และการใช้ดิจิทัลในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณภาพ ชีวิต เช่น ข้อมูลเพื่อการเรียน การศึกษา ข้อมูลพัฒนาการทำงาน เรื่องของการแพทย์ เรื่องการสื่อสาร การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น (Thien Thai, 2020) กล่าวในเรื่องนี้ว่า “สื่อสังคมออนไลน์ทำให้การเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ได้ง่ายขึ้นกว่าการพบเจอกันบนโลกความจริงในสังคมไทย เนื่องจากคนไทย มีความเกรงใจ เหมินอาย และมักไม่ค่อยพูดคุยกับคนแปลกหน้า แต่เมื่อมีสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นทำให้การ ปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าเป็นเรื่องปกติ คำศัพท์และรูปแบบของภาษาในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะ” และข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2016) สำนวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนจากจำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ ประมาณ 62.8 ล้านคน ผลการสำรวจพบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 26.5 (จำนวน 16.6 ล้านคน) ในปี 2555 เป็นร้อยละ 47.5 (จำนวน 29.8 ล้านคน) ในปี พ.ศ. 2559 ส่วนอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน (ร้อยละ 90.4) คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (ร้อยละ 50.1) คอมพิวเตอร์พกพา (ร้อยละ 24.9) และแท็บเล็ต (ร้อยละ 15.2) และกิจกรรมหรือวัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า กิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ โซเชียล เน็ตเวิร์ค (ร้อยละ 91.5) รองลงมา คือ การใช้เพื่อดาวน์โหลดรูปภาพ/หนัง/วิดีโอ/เพลง/เกมส์ เล่นเกมส์ ดูหนัง ฟังเพลง วิทย์ (ร้อยละ 88.0) การใช้เพื่อการอัปโหลดข้อมูล รูปภาพ วิดีโอ เพลง ซอฟต์แวร์เพื่อแบ่งปันบนเว็บไซต์ (ร้อยละ 55.9) และการติดตามข่าวสาร/อ่านหรือดาวน์โหลดหนังสือ (ร้อยละ 46.5) จากผลการสำรวจจากหน่วยงานข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ประชากรในกลุ่มอายุ 15-35 ปี หรือกลุ่มคนที่เติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นกลุ่มอายุที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต

สูงที่สุด ส่วนอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่คนนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล คอมพิวเตอร์พกพาและแท็บเล็ต และกิจกรรมที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนิยมเป็นอันดับหนึ่งคือ “Social Network” หรือสื่อสังคมออนไลน์ สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นนั้นเติบโตขึ้นมาและพัฒนาไปพร้อมกับเทคโนโลยี ซึ่งการใช้สื่อเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์จำนวนมาก ๆ ทำให้เล็งเห็นถึงความตระหนักของครูผู้สอนที่จะต้องทำให้ผู้เรียนรู้จักเลือกใช้สื่อได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากที่สุด

การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560 ได้กำหนดสาระหลัก 4 สาระ ประกอบด้วย สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ และสาระที่ 4 เทคโนโลยี (1) การออกแบบและเทคโนโลยี เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ใช้ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และศาสตร์อื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) วิทยาการคำนวณ เรียนรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือ 2 ปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ยังมีไม่ทันสมัยและเพียงพอ จัดได้ว่าเป็นวิชาที่ค่อนข้างใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่น ๆ ที่ปรากฏในหลักสูตรการเรียนการสอนแทบทุกระดับ จึงเป็นวิชาที่ยังขาดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในขณะที่วิชาอื่น ๆ จะมีวิธีการสอนเฉพาะของวิชานั้นๆ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกดิจิทัล การเชื่อมต่อและการศึกษาในรูปแบบที่มีความหลากหลายที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แบบไม่มีข้อจำกัดตามอัยาศัย การเรียนการสอนจึงควรต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถรองรับปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านั้นได้ ระบบการศึกษาที่เน้นการสอนของอาจารย์ให้เป็นผู้สร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน คือจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้เป็นผู้สร้าง นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เน้นการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยเทคนิคการสอนจะเป็นการสร้างการความสนใจใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งการจัดการศึกษาลักษณะนี้จำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียนในแต่ละครั้งอย่างทั่วถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ นั่นคือ บทเรียนจะอยู่ในรูปดิจิทัลเป็นสื่อประสมที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องคำนึง คือ ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างสูงสุดและสามารถปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต และส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017)

จะเห็นได้ว่าระบบการโค้ชเหมาะต่อการสอนงานบุคลากรที่ต้องการให้ได้ผลงานในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้สร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพผู้สอนที่ใช้การโค้ชให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้การโค้ชยังเป็นมากกว่าการเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) ที่ผู้สอนมีบทบาท

กระตุ้นให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้คิดและตั้งคำถามสื่อสารสองทางมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งประสานงานในกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์การวัดประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งเน้นการฝึก (training) กระบวนการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน ให้มีความรู้ความสามารถ การคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งแตกต่างจากแบบดั้งเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทั้งชั้นเรียนด้วยวิธีการเดียวกันภายในระยะเวลาที่เท่ากัน Wongyai and Phatphon (2014) ซึ่งการโค้ชมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการคิดของผู้เรียน การใคร่ครวญตรวจสอบตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เป็นการอบรมสั่งสอนโดยตรงแต่เป็นการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้คำแนะนำ การให้หลักคิด วิธีการคิด วิธีการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ (inspiration) และนำไปสู่การแสวงหาความรู้ การฝึกฝนทักษะ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมและให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Whitmore, 2017, pp. 12-13; Wongyai & Phatphol, 2014)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่อ อย่างรู้เท่าทัน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยกับเพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นการโค้ชหรือการสอนงานเป็นกระบวนการที่หัวหน้างานเข้าไปช่วยให้บุคลากรใหม่เกิดการพัฒนา ทักษะการปฏิบัติงานด้วยการแนะนำ มอบหมายงาน และให้ ข้อเสนอแนะย้อนกลับทั้งในด้านผลงานและพฤติกรรมการทำงานเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรใหม่พัฒนาความรู้ความสามารถและปรับปรุง พฤติกรรมการปฏิบัติงานการโค้ชยังเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคลากรใหม่สามารถปรับความสมดุลระหว่างการ ทำงานและการเรียนรู้ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับทีมทำงาน การโค้ชเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้สำหรับ การสอนเทคนิคและวิธีการปฏิบัติงาน ที่ทำได้ง่าย เสียค่าใช้จ่ายน้อยแต่มีประสิทธิภาพสูงถึงแม้ว่าที่เลี้ยง และผู้สอนงานจะมีบทบาทที่ใกล้เคียงกันมาก แต่มีความ แตกต่างกันในบางประการโดยที่เลี้ยงนั้นจะสอนงานในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งรวมทุกประเด็นที่มีผลต่อความก้าวหน้า หรือความสำเร็จ ในอาชีพ เช่น ความรู้ความสามารถในการทำงาน การวางตัวในที่ทำงาน ในขณะที่ผู้สอนงานจะเน้นที่ความสามารถในการทำงานในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและได้สร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพนอกจากนั้นที่เลี้ยงจะเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องเกิดจากความสมัครใจทั้งสองฝ่าย ในขณะที่ผู้สอนงานเป็นความสัมพันธ์ที่มาพร้อมกับตำแหน่งงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 2.1 ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังได้รับการโค้ชฯ

2.2 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

2.3 ประเมินความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยครูที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

2.4 ประเมินความพึงพอใจของของครูที่มีต่อรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูงขึ้นกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ

2. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก

3. ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยครูที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น

4. ความพึงพอใจของของครูที่มีต่อรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับมาก

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและประเมินความต้องการจำเป็น (Analysis: Research: R1) ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการโค้ช (D1) นำผลการศึกษา จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของ การพัฒนารูปแบบ และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการโค้ช และตรวจสอบร่างรูปแบบต้นแบบการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการทดลองใช้รูปแบบ (Implementation: Research (R2) เป็นการนำรูปแบบการโค้ชที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบประสิทธิเชิงประจักษ์ของรูปแบบการโค้ช

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผลและ ปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation: Development (D2) เป็นการนำผลการทดลอง ในขั้นตอนที่ 3 ทั้งที่เป็นผลที่ได้จากการ วิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการโค้ช ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มวิชา ครูผู้สอน จำนวน 8 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 35 คน ประจำปีการศึกษา

2564 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และยินดี เข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการทบทวนแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และ วรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่า IOC 1.00 แสดงให้เห็นว่า แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเป็นการประเมินตามองค์ประกอบของรูปแบบการโค้ชที่พัฒนาขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบต้นแบบ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่า IOC 1.00 แสดงให้เห็นว่า แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบการโค้ช มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

3. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยมีการประเมินสมรรถนะ ดังนี้ (1) มีการศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ จากหลักสูตรสถานศึกษา/จัดทำหลักสูตรโครงสร้างรายวิชา ที่มีการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน (2) แผนการจัดการเรียนรู้ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ (3) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหาสาระ (4) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องมีความเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน (5) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย และสามารถปฏิบัติได้จริง (6) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน (7) มีสื่อการจัดการเรียนรู้/ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับหน่วยการจัดการเรียนรู้ (8) มีการวัดผลและประเมินผลตามแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด (9) มีการสอดแทรกคุณธรรมและค่านิยมที่พึงามในการใช้การใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันในกิจกรรมการเรียนรู้ และ (10) มีการนำผลการประเมิน/นิเทศมาปรับปรุงการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่า IOC 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินสมรรถนะ มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

4. แบบประเมินความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยทบทวนแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและใช้กรอบแนวคิดของการประเมิน การรู้เท่าทันสื่อของ UNESCO (2013) โดยแบ่งองค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลออกเป็น 3 กระบวนการ คือ การเข้าถึงสื่อ (access) ความเข้าใจ การตีความและประเมินเนื้อหาของสื่อ (evaluation) และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ (creation) ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่า IOC 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินสมรรถนะ มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

5. แบบประเมินความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการโค้ช ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยเป็นการประเมินความพึงพอใจด้านกระบวนการ (1) การเริ่มต้น (initiation) (2) การทำงานร่วมกัน (cooperation) (3) การสู่การปฏิบัติ (implementation) และ (4) การประเมินผล (evaluation) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ พบว่า มีค่า IOC 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินความพึงพอใจ มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

6. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับการโค้ช พัฒนาผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยประเมินความพึงพอใจด้าน (1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ (2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ (3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ พบว่า มีค่า IOC 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินความพึงพอใจ มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร เพื่อแนะนำตนเองและ วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย
 - 2.1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
 - 2.2 ให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ
 - 2.3 ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนก่อนการทดลอง
 - 2.4 ดำเนินการตามรูปแบบการโค้ชที่พัฒนาขึ้น และประเมินประสิทธิผลหลังใช้รูปแบบการโค้ช โดยประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียน ประเมินความพึงพอใจของครูที่ได้รับการโค้ช และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับการโค้ชตามรูปแบบ
 - 2.5 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลการวิจัย ตรวจสอบข้อมูล และนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและประเมินความต้องการ ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียน ความพึงพอใจของนักเรียน และครู ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รูปแบบการโค้ช ไอซีไอซี (ICIE coaching model) ประกอบด้วย องค์ประกอบดังนี้ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ และ (3) องค์ประกอบเชิงกระบวนการ ซึ่งรูปแบบการโค้ชไอซีไอซีมีการดำเนินการ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 Initiation (การเริ่มต้น) ระยะที่ 2 Cooperation (การทำงานร่วมกัน) ระยะที่ 3 Implementation (การสู่การปฏิบัติ) และระยะที่ 4 Evaluation (การประเมินผล) ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการโค้ช มีความเหมาะสมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57)

หลักการ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสะท้อนคิดพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ โดยเป็นการร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างครู

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

องค์ประกอบเชิงกระบวนการ แบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 Initiation: การเริ่มต้น ประกอบด้วย (1) การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการโค้ชและการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ (3) ร่วมกันเลือกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ และ (4) ร่วมกันเยี่ยมชั้นเรียนซึ่งกันและกัน

ระยะที่ 2 Cooperation: การทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย (1) การร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ และ (2) การร่วมกันวางแผนการโค้ช

ระยะที่ 3 Implementation: การสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ (2) การสังเกตการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 4. Evaluation: การประเมินผล ประกอบด้วย (1) การสะท้อนคิด (2) การประเมินผลร่วมกัน และ (3) การประเมินหลังสิ้นสุดการโค้ช

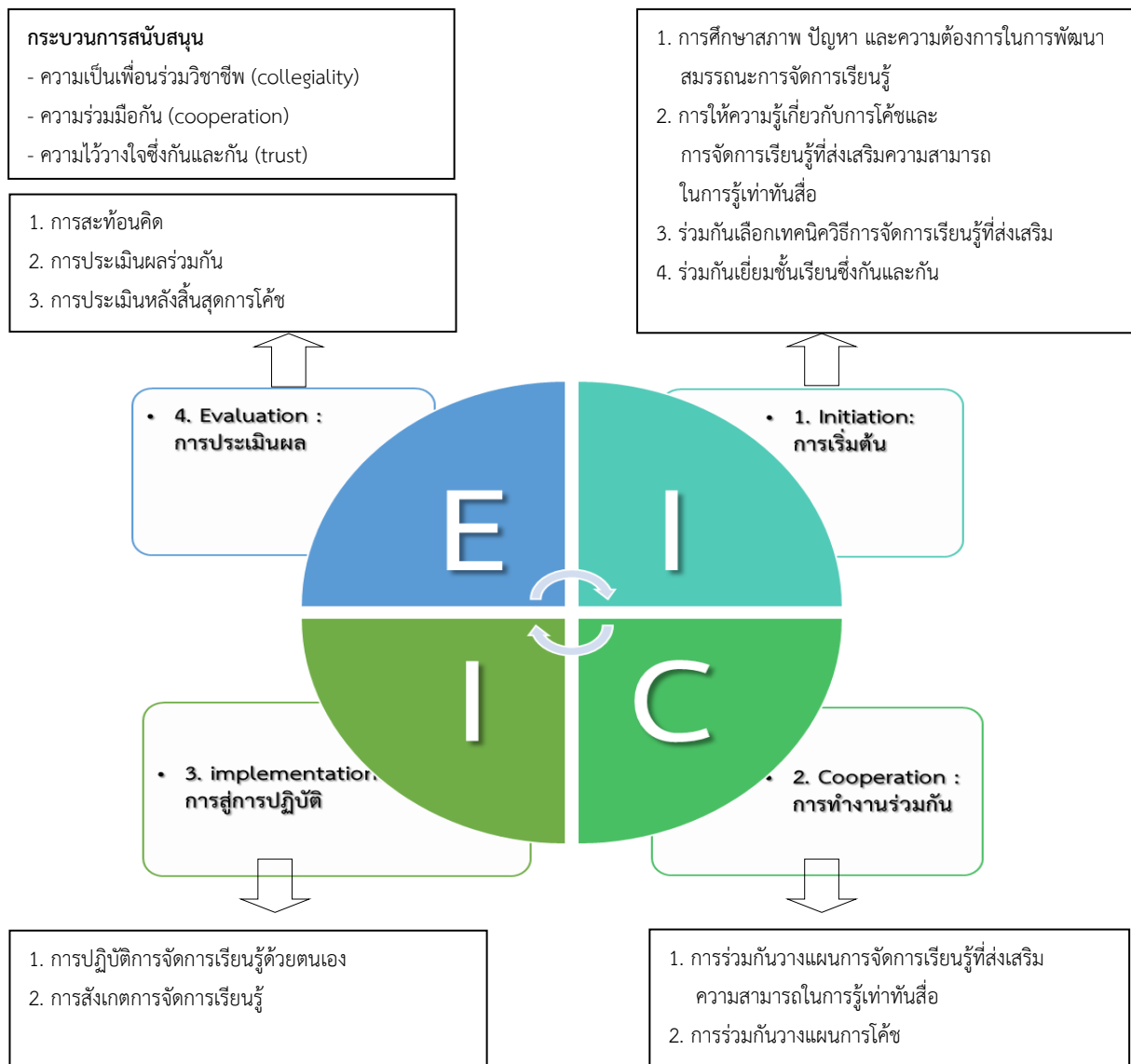
องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบ ไปใช้ในกระบวนการสนับสนุน ประกอบด้วย (1) ความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Collegiality) (2) ความร่วมมือกัน (Cooperation) และ (3) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (trust) ดังแสดงในภาพ 1

หลักการ

การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสะท้อนคิดพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ โดยเป็นการร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างครู

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

ตาราง 1

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังการใช้รูปแบบการโค้ช

ข้อที่	รายการประเมิน	M	SD	แปลผล ระดับ
1.	มีการศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษา/จัดทำหลักสูตรโครงสร้างรายวิชา ที่มีการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน	4.75	0.46	ดีมาก
2.	แผนการจัดการเรียนรู้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์/ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิด Constructivism และทฤษฎีการเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	4.50	0.53	ดีมาก
3.	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ	4.88	0.35	ดีมาก
4.	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องมีความเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน	4.63	0.52	ดีมาก
5.	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย และสามารถปฏิบัติได้จริง	4.50		ดีมาก
6.	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน	4.75	0.53	ดีมาก
7.	มีสื่อการจัดการเรียนรู้/ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับหน่วยการจัดการเรียนรู้	4.88	0.46	ดีมาก
8.	มีการวัดผลและประเมินผลตามแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด	4.75	0.35	ดีมาก
9.	มีการสอดแทรกคุณธรรมและค่านิยมที่พึงามในการใช้การใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน ในกิจกรรมการเรียนรู้	4.25	0.46	ดี
10.	มีการนำผลการประเมิน/นิเทศมาปรับปรุงการเรียนรู้อให้มีคุณภาพสูงขึ้น	4.75	0.46	ดีมาก
	ภาพรวม	4.66	0.68	ดีมาก

จากตาราง 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังได้รับการโค้ชตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก

ตาราง 2

เปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังได้รับการโค้ชตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>	dependent <i>t</i> test
ก่อน	8	3.71	0.62	7	-9.67
หลัง	8	4.66	0.48		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ครูที่ได้รับรูปแบบการโค้ช จำนวน 8 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังการใช้รูปแบบการโค้ชสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 3

การผลการประเมินความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>	dependent <i>t</i> test
ก่อน	35	12.57	1.33	34	-14.02
หลัง	35	8.29	1.56		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยครูที่ได้รับรูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครู

ตาราง 4

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครู

การประเมินรายด้าน	M	SD	การแปลผล ระดับความพึงพอใจ
1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถ ในการใช้สื่อ media literacy	4.21	0.55	มาก
2 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถ ในการใช้สื่อ media literacy	4.19	0.52	มาก
3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.23	0.51	มาก
รวม	4.49	0.57	มาก

จากตาราง 4 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับ มาก

ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการโค้ช

ตาราง 5

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	รายการ	M	SD	แปลผลระดับ ความพึงพอใจ
การเริ่มต้น (initiation)				
1.	ผู้นิเทศมีการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	4.38	0.62	มาก
2.	ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้สอบถามเกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	4.44	0.63	มาก
	รวม	4.38	0.62	มาก
การทำงานร่วมกัน (cooperation)				
3.	ผู้นิเทศและครูผู้สอนมีการร่วมกันกำหนดปฏิทินของการนิเทศอย่างชัดเจน	4.54	0.59	มากที่สุด
4.	ผู้นิเทศ และครูผู้สอนร่วมกันเลือกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่อ Media Literacy	4.56	0.51	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD	แปลผลระดับ ความพึงพอใจ
5.	ผู้นิเทศและครูผู้สอนการร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	4.50	0.52	มากที่สุด
	รวม	4.54	0.59	
การสู่การปฏิบัติ (implementation)				
6.	ขั้นตอนการนิเทศไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย	4.46	0.52	มากที่สุด
7.	ระยะเวลาในการนิเทศเหมาะสมกับสภาพปัญหาของการจัด การเรียนรู้	4.44	0.52	มากที่สุด
8.	การนิเทศเป็นไปตามแผนการนิเทศและตามลำดับก่อน-หลัง อย่างยุติธรรม	4.50	0.52	มากที่สุด
9.	ครูผู้สอนได้รับการนิเทศที่ตรงตามความต้องการ	4.56	0.52	มากที่สุด
10.	ผู้นิเทศมีความสุภาพ เป็นมิตร ให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถาม ได้เป็นอย่างดี	4.38	0.46	มาก
11.	มีความชัดเจนในการนิเทศ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์	4.38	0.46	มาก
12.	ผู้นิเทศมีช่องทางเลือกการติดต่อสื่อสารหลายรูปแบบ ไว้สำหรับ ให้ครูผู้สอนได้ติดต่อ สอบถาม และขอคำแนะนำ	4.63	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.46	0.57	มาก
การประเมินผล (evaluation)				
13.	ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้การสะท้อนคิด ถึงความสำเร็จในวิธีการ จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถในการใช้สื่อ Media Literacy	4.58	0.52	มากที่สุด
14.	ผู้นิเทศและครูผู้สอนมีการประเมินผลของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ร่วมกัน	4.56	0.51	มากที่สุด
15.	ผู้นิเทศมีการประเมินประเมินผลของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ หลังสิ้นสุดการโค้ช และชี้แจง ให้ครูผู้สอนได้รับฟัง	4.63	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.58	0.50	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.49	0.57	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจระดับมากทุกด้าน
ดังนี้ ด้านการเริ่มต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ด้านการทำงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ด้านการสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

การอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบการโค้ชได้รูปแบบการโค้ชไอซีไอซี (ICIE coaching model) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รูปแบบการโค้ช ไอซีไอซี (ICIE coaching model) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบเชิงกระบวนการ ซึ่งแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 Initiation: การเริ่มต้น ระยะที่ 2 Cooperation ระยะที่ 3 Implementation และ ระยะที่ 4 Evaluation: การประเมินผล และพบว่าผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการโค้ช มีความเหมาะสมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57) ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการโค้ชครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์มาจากแนวคิดและหลักการ การออกแบบเชิงระบบ โดยประยุกต์แบบจำลองการออกแบบระบบการสอน The ADDIE Model ของ Kruse (2007, p. 1) และแบบจำลองการ ออกแบบการสอนเชิงระบบของ Dick, Carey and Carey (2005, pp. 1-8) ร่วมกับแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (research and development) ซึ่งการนำวิธีการเชิงระบบ (system approach) มาใช้ ช่วยให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย Tisana Khammani (2007) ระบบเป็นกลุ่มองค์ประกอบที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน มุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปสู่จุดมุ่งหมายทางการศึกษา ได้มากยิ่งขึ้น ส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบที่มีความสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกัน อย่างมีระเบียบ ไม่ขัดแย้ง ทำให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือ การดำเนินงานเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว ราบรื่น และมีประสิทธิภาพ (Kruse, 2007; Kunarak, 2002) นอกจากนี้ในขั้นตอนของการพัฒนา รูปแบบครั้งนี้ เป็นขั้นการศึกษาวิเคราะห์ (Analysis: Research1 (R1)) ซึ่งการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้สามารถกำหนด ปัญหาประเด็นที่ต้องนำมาแก้ไขได้อย่างชัดเจน เป็นงานที่ต้องทำในขั้นตอนแรก เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การกำหนดแผนงานสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ช่วยให้มั่นใจได้ว่าสิ่งที่ปฏิบัติ และมีโอกาสเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งในขั้นตอนที่ 2 ของการพัฒนารูปแบบ มีการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ จากผู้เชี่ยวชาญ และการปรับแก้ไขก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้ ส่งผลให้รูปแบบการโค้ช เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน พบว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบ คณะแผนเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการโค้ชเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากการโค้ชเป็นการวางแผนและตั้งเป้าหมายร่วมกัน

ในการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้และเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโค้ชและผู้รับการโค้ช ทั้งนี้กระบวนการโค้ชยังสามารถเพิ่มทั้งความรู้ ทักษะให้กับผู้รับการโค้ชเพิ่มขึ้นทั้งนี้ในรูปแบบการโค้ชที่พัฒนาขึ้นมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้สื่อ Media Literacy สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Joyce and Showers (อ้างถึงใน Costa & Garmston, 2002, p. 38) ที่พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้ ได้รับความรู้ในระดับต่ำ เกิดทักษะได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก แต่หากใช้การพัฒนาบุคคลากรด้วยวิธีที่ผสมผสานระหว่าง การบรรยายทางทฤษฎี การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการโค้ช (coaching) หรือการช่วยเหลือแนะนำการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้ในระดับสูงมาก ตลอดจนเกิดทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับสูง รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zwart et al. (2008, pp. 982-1002) ที่พบว่า การเรียนรู้ของครูซึ่งเกิดจากการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ส่งผลให้ครูมีความคิดและตั้งใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนความคิด และเพิ่มความตระหนักในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Wongyai and Phatphon (2014) ที่การพัฒนาแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งหลังจากใช้รูปแบบการโค้ชพบว่า สมรรถนะการโค้ชและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sripairote, Sombatwattana, and Yoelao (2018) ที่พัฒนาโปรแกรมการโค้ชการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อสมรรถนะของครูผู้สอนเพื่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนที่ได้รับโปรแกรมการโค้ชมีสมรรถนะของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานดีกว่าครูที่ไม่ได้รับโปรแกรมการโค้ช และสอดคล้องกับการศึกษา Phattarasatjatum et al. (2020) ที่พัฒนารูปแบบการโค้ชแบบผสมผสานเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพบว่า หลังจากใช้รูปแบบการโค้ชที่พัฒนาขึ้นผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติสูงขึ้นสูงขึ้น

2.2 ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากครูผู้สอนที่ได้รับรูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อมีคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการโค้ชที่พัฒนาขึ้นเป็นการร่วมกันประเมินสภาพปัญหา และวางแผนร่วมกันในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เพิ่มสูงขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ Sripairote et al. (2018) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากครูที่ได้รับโปรแกรมการโค้ช การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมดีกว่าผู้เรียนที่เรียนจากครูที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการโค้ช

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนาน ตื่นเต้น น่าสนใจ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เกิดประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรง ส่งผลต่อความสนใจ ใส่ใจในการเรียน และ

การร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมในชั่วโมงเรียน อย่างดี ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ได้มากยิ่งขึ้น ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เกิดประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรง ส่งผลต่อทักษะ ความสามารถในการเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ Rodsin, Emjinda, and Otjanalert (2020) ที่พัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน คติวิเคราะห์ด้วยกลวิธี เมตาคอกนิชันร่วมกับการโค้ชพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน คติวิเคราะห์ด้วยกลวิธีเมตาคอกนิชันร่วมกับการโค้ช

2.4 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้รูปแบบการโค้ช พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการโค้ชฯ ระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบเชิงกระบวนการ ซึ่งแบ่ง การดำเนินการเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 Initiation: การเริ่มต้นระยะที่ 2 Cooperation ระยะที่ 3 Implementation และ ระยะที่ 4 Evaluation: การประเมินผล ซึ่งในกระบวนการโค้ชมีการศึกษาสภาพ ปัญหา และ ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ต้องการ และร่วมกันเลือกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริม ความสามารถในการรู้ทันสื่อ และการร่วมกันเยี่ยมชั้นเรียนซึ่งกันและกัน และมีการประเมินผลมีการสะท้อน คิดและการประเมินผลร่วมกันซึ่งเป็นกระบวนการขั้นตอนที่เกิดจากความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งสิ้น ในระยะที่ 3 Implementation เห็นได้ว่าครูผู้รับการโค้ชมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากในการโค้ชที่มีความเป็นมิตร และมีการตอบ ข้อซักถามสงสัยเป็นอย่างดี และการมีช่องทางที่หลากหลายให้สอบถาม รวมทั้งระยะที่ 4 Evaluation ที่ครูมีความพึง พพอใจในการประเมินผลวิธีการจัดการเรียนรู้มากที่สุด ดังนั้นจึงส่งผลต่อความพึงพอใจของครูที่ได้รับการโค้ชตาม รูปแบบที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Phattarasatjatum et al. (2020) ที่พบว่า ผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการโค้ชฯ มีทัศนคติต่อ รูปแบบการโค้ชอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Chuenklin and Laowreandee (2012) ที่พัฒนา รูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขโดยผลการศึกษา ความพึงพอใจของอาจารย์หลังใช้โปรแกรมอยู่ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การนำรูปแบบการโค้ชใช้ผู้ใช้ควรทำความเข้าใจรายละเอียด องค์ประกอบและขั้นตอนรวมถึงกิจกรรม การเรียนรู้อย่างละเอียด ต้องมีการเตรียมเนื้อหา สถานที่ที่ใช้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันด้วย
2. ควรมีการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง และติดตามความสามารถในการรู้ เท่าทันสื่อของนักเรียนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแบบการโค้ชเพื่อเพิ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะหรือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านอื่นๆ ต่อไป
2. ควรมีการวิจัยผลของการพัฒนารูปแบบการโค้ชต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และวางแผนการติดตามผล การเรียนรู้เพื่อติดตาม การพัฒนาการของผู้เรียนภายหลังการดำเนินการตามรูปแบบทั้งระยะสั้นและระยะยาว

References

- Chuenklin, T., & Laowreandee, W. (2012). The development of coaching model to enhance nursing instructors' competency that promotes critical thinking skills of nursing students in praboromarachanok institute, ministry of public health. *Silpakorn Educational Research Journal*, 4(1), 112-129. (in Thai)
- Costa, A., & Garmston, R. (2002). *Cognitive coaching: A foundation for renaissance schools*. New York: Christopher-Gordon Publishers.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2005). *The systematic design of instruction* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Joyce, B., & Weil, M., & Showers, B. (1992). *Model of teaching* (4th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Khammani, T. (2007). *Pedagogical science* (6th ed.). Bangkok: Dan Sutta printing. (in Thai)
- Kruse, K. (2007). *Instruction to instructional design and the ADDIE model*. Retrieved June 10, 2013, from <http://www.e-learningguru.com/articles/art11.htm>.
- Kunarak, K. (2002). *Instructional design*. Bangkok: Faculty of Education Silpakorn University (in Thai)
- National Statistical Office. (2016). *Executive summary: Use of information and communication technology*. Bangkok: National Statistical Office. (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *Economic and social development plan national Issue No. 12 (2017 - 2021)*. Bangkok: Author. (in Thai)
- Phattarasatjatam, P. et al. (2020). Development of an integrated social media and technology based coaching model for developing early childhood healthcare competencies of caregivers in local administration organization childcare centers. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 22(3), 123-134. (in Thai)
- Rodsing, P., Lemjinda, M., & Otjanalert, N. (2020). The development of a learning management model for secondary school Thai language teachers to enhance analytical reading thinking skills by using metacognition strategies with coaching. *Journal of Graduate Studies and Social Sciences, Uttaradit Raja Bhat University*, 10(1), 16-27. (in Thai)
- Sripairote, T., Sombatwattana, P., & Yoelao, D. (2018). Influence of project-based learning coaching program on teacher competency. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 96-110. (in Thai)
- Thien Thai, J. (2020). Impact of social media Towards changes in Thai society and culture. Retrieved June 10, 2013, from <https://www.chula.ac.th/news/27969/>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2013). Intangible cultural heritage domains. Retrieved June 10, 2013, from <http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/01857-EN.pdf>

Whitmore, J. (2017). Coaching for performance. London: Nicholas Brealey.

Wongyai, W.. & Phatphon, M. (2014). Coaching for cognition (3rd ed.). Bangkok: Charansanitwong.
(in Thai)

Zwart, R. C. et al. (2008). Teacher learning through reciprocal peer coaching: An analysis of activity sequences. *Teaching and Teacher Education*, 24, 981-1002.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กฤษเชาว์ นันทสุดแสง¹

(วันรับบทความ: 30 พฤศจิกายน 2564; วันแก้ไขบทความ: 9 พฤษภาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 14 มิถุนายน 2565)

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 250 คน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา จำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 500 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ตามสถิติ \bar{X} , SD, T-test และวิจัยเชิงลึก AMOS

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสูงสุดเป็นอันดับแรก โดยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ และปัจจัยด้านแผนแนวทาง โดยมีความสำคัญอยู่ในระดับมากตามลำดับ (2) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า (2.1) ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ที่ค่าน้ำหนัก เท่ากับ 0.30 นอกจากนั้นยังส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านกลยุทธ์ ที่ค่าน้ำหนัก เท่ากับ 0.31 และส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ที่ค่าน้ำหนัก เท่ากับ 0.87 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (2.2) ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านกลยุทธ์ ที่ค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.70 นอกจากนั้นยังส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ที่ค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.71 และยังส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ ที่ค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.99 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, การจัดการสถานศึกษาเอกชน, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย

¹อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (ผู้รับผิดชอบบทความ)

e-mail: kritchouw.n@fba.kmutnb.ac.th

The Causal Relationship Model of Private School Management for Sustainable Development

Kritchouw Nangthasudsawaeng¹

(Received: November 30, 2021; Revised: May 9, 2022; Accepted: June 14, 2022)

Abstract

The study on the causal relationship model of private school management for sustainable development aimed to examine the important factors in the management of private educational institutions for sustainable development and to develop a causal relationship model of private school management for sustainable development. A mixed-method research design was employed in this study. In the quantitative study phase, the sample consisted of 250 private school administrators at the secondary school level and 250 vocational and tertiary education students, for a total of 500 participants, who were selected using stratified selection and a random sampling technique. A questionnaire was used to collect data during this phase. In the qualitative study phase, an in-depth interview with 9 experts was undertaken using the purposive sampling technique, and a structured questionnaire was used as the data collecting instrument. The data was statistically analysed by SD, T-test and AMOS for in-depth findings.

The findings revealed as follows; (1) for the causal factors of private school administration for sustainable development, private school administrators, as participants, expressed a high level of overall importance. When considering each aspect, it was found that the organizational structure factors were the most important factors in the management of private educational institutions for sustainable development at a high level, followed by the human resource factor, organizational management factors, leadership factors, and planning factors at a high level, respectively. (2) The causal relationship model of private school management for sustainable development found that (2.1) the organizational management factors directly influenced the organizational structure factors at a weight of 0.30. It also directly influenced the strategic factor at a weight of 0.31 and directly influenced the human resource factor at a weight of 0.87, all of which were statistically significant at the level of .01. (2.2) The human resources factors directly influenced the strategic factors at a

¹Lecturer, Faculty of Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok (corresponding author)
e-mail: kritchouw.n@fba.kmutnb.ac.th

weight of 0.70. It also directly influenced the organizational structure factors at a weight of 0.71 and directly influenced the leadership at a weight of 0.99, with a statistically significant level of .01.

Keywords: causal relationship model, private school management, sustainable development

Type of Article: Research Article

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจในการพัฒนาประเทศ เป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และรวมไปถึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของแต่ละบุคคล และเมื่อใดที่แต่ละบุคคลมีพื้นฐานทางการศึกษาที่ดีจะสามารถรวมกันเป็นฟันเฟืองเพื่อขับเคลื่อนความเจริญของประเทศ ส่งผลไปสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะนำประเทศไปสู่ระดับนานาชาติได้อย่างแน่นอน ทุกอย่างที่กล่าวไปนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีความเชื่อมโยงและพึ่งพิงกันสูงชัน การวางแผนและวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้ง การพัฒนาศักยภาพของคนบนฐานข้อมูลและสถิติที่มี ความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืนและสมดุล การประเมิน “ความสามารถในการแข่งขัน” โดยสถาบันระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการจัดการหรือ International Institute for Management Development (IMD) ได้วิเคราะห์และจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งดำเนินการเป็นประจำทุกปีและนำเสนอผลการจัดอันดับในรูปแบบของรายงาน The World Competitiveness Yearbook (WGY) นับตั้งแต่ปี.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน และผลการจัดอันดับได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านตัวชี้วัด ที่ครอบคลุมปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (2) ประสิทธิภาพภาครัฐ (3) ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ และ (4) โครงสร้างพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงขีดความสามารถและผลประกอบการภายในประเทศต่อการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การประกอบกิจการ ประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ย่อมมีระดับความสามารถในการผลิตที่สูง ทำให้สามารถรักษาระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย สำหรับในส่วนโครงสร้างพื้นฐานที่สถาบันระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาให้ความสำคัญนั้นมีส่วนของการจัดการศึกษารวมอยู่ในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ของ ประเทศด้วย (Ministry of Education, Office of the Education Council Secretariat, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดอันดับของสภาเศรษฐกิจโลก หรือ WEF (World Economic Forum) โดยนำเสนอในรายงาน “The Global Competitiveness Report 2013-2014” ว่าการศึกษาประจำปี 2012-2013 ที่ ผ่านมานั้น การศึกษาของไทยตกไปอยู่ในลำดับที่ 8 ของกลุ่มประเทศในอาเซียน โดยเรียงลำดับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนไว้ดังนี้ คือ (1) ประเทศสิงคโปร์ (2) ประเทศมาเลเซีย (3) ประเทศบรูไน (4) ประเทศอินโดนีเซีย (5) ประเทศฟิลิปปินส์ (6) ประเทศลาว (7) ประเทศกัมพูชา (8) ประเทศไทย และ (9) ประเทศเวียดนาม (Ministry of Education, Office of the Education Council Secretariat, 2015)

การศึกษาของประเทศไทยได้แบ่งการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้นต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็น การศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษามากไปกว่านั้นยังแบ่ง

การศึกษาของไทยให้สังกัดตามกระทรวงกรมกองต่าง ๆ ซึ่งการดูแลก็จะแตกต่างกันออกไปการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนแตกต่างจากสถานศึกษาของรัฐ คือมีลักษณะเป็นธุรกิจทางการศึกษาซึ่งนอกจากจะต้องเน้นคุณภาพทางวิชาการแล้ว การบริหารยังต้องคำนึงถึงกำไรเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้จากจำนวนผู้เรียนที่ลดลงค่อนข้างมากได้ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาเอกชนและจำนวนนักเรียน นักศึกษาหลายแห่งต้องประสบปัญหาทางการเงินซึ่งจะเห็นว่าสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในช่วงตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นมา จำนวนสถานศึกษามีการปิดตัวลงอย่างต่อเนื่องและจากการลดลงของสถานศึกษาจึงทำให้มีการศึกษารูปแบบการจัดการสถานศึกษาเอกชน ทำให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลและสถานศึกษาของเอกชนมีอัตราการลดลงของผู้เรียนอย่างเห็นได้ชัดเจน พบว่า จำนวนผู้เรียนของสถานศึกษา รัฐบาลปีการศึกษา 2557 กับ 2556 มีจำนวนผู้เรียนลดลง 166,335 คน คิดเป็นร้อยละ 1.53 และจำนวนผู้เรียนของสถานศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2559 กับ 2558 มีจำนวนผู้เรียนลดลง 122,475 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 และในปีการศึกษา 2560 จำนวนผู้เรียนก็ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการจะเห็นว่าอัตราการลดลงของจำนวนผู้เรียนของสถานศึกษาเอกชนมีอัตราการลดลงมากกว่าจำนวนผู้เรียนของสถานศึกษา รัฐบาล (Office of the National Primary Education Commission, 2017)

จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้เรียนที่ลดลง ในช่วงตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นมา จำนวนผู้เรียนในสังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนลดลงอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาเอกชนของไทย กำลังประสบปัญหาและต้องหาวิธีการที่สามารถทำให้สถานศึกษาเอกชนสามารถดำรงอยู่ได้เพื่อรองรับจำนวนของผู้เรียน อีกทั้งในอนาคตสถานศึกษาเอกชนอีกหลายแห่งมีแนวโน้มในการปิดกิจการลงอันเป็นผลมาจากวิกฤตเศรษฐกิจและการบริหารจัดการต้นทุนในภาวะเช่นนี้สถานศึกษาเอกชนต้องทบทวนบทบาทและกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาเอกชนให้สูงขึ้นเพื่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าต่อไป ซึ่งสถานศึกษาเอกชนถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่ผู้ปกครองจะตัดสินใจเลือกส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาต่อแม้ว่าสถานศึกษาเอกชนหลายแห่งจะมีคุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดี โดยเฉพาะสถานศึกษาเอกชนขนาดใหญ่แต่อย่างไรก็ดีคุณภาพการศึกษาเอกชนบางส่วนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงอีกมากโดยเฉพาะสถานศึกษาเอกชนขนาดกลางและขนาดเล็กที่อยู่นอกเมืองซึ่งระบบบริหารคุณภาพจะเป็นตัวจักรสำคัญประการหนึ่งที่จะขจัดปัญหาดังกล่าวได้และจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาเอกชนให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและมุ่งเน้นพัฒนา ปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเอกชนในขนาดต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงผลการดำเนินงานสถานศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

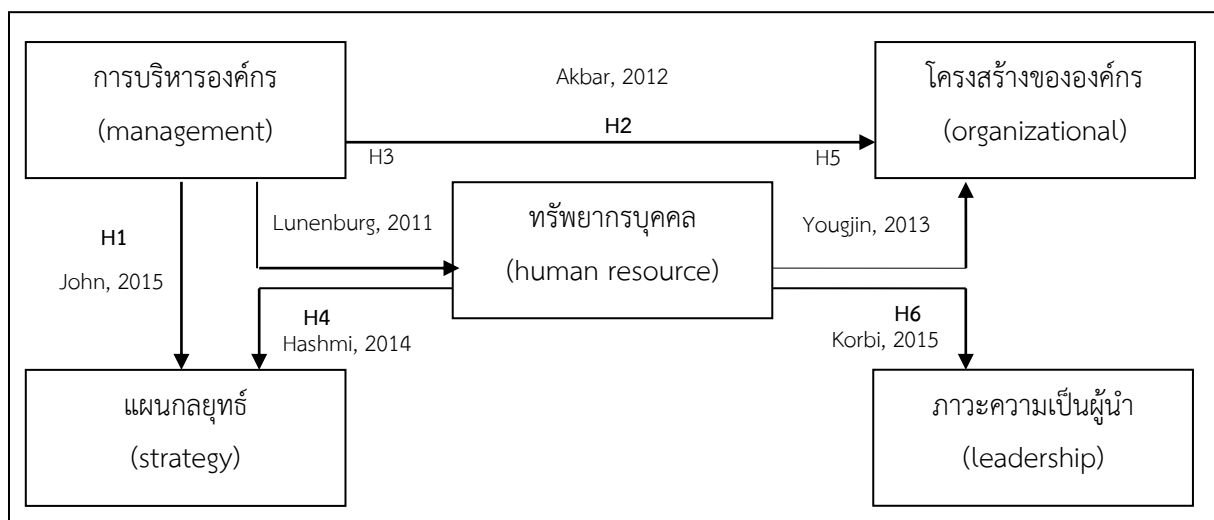
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการบริหารองค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านกลยุทธ์
2. ปัจจัยด้านการบริหารองค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร
3. ปัจจัยด้านการบริหารองค์กรส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล
4. ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคลส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านกลยุทธ์
5. ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคลส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร
6. ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคลส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านภาคธุรกิจ

1.1 ภาคธุรกิจได้มีแนวทางการจัดการสถานศึกษาเอกชน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนในด้านการแข่งขันและเพิ่มคุณภาพของสถานศึกษาเอกชน

1.2 ภาคธุรกิจสามารถนำแนวทางดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้ทำเป็นแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน

1.3 ภาคธุรกิจทราบข้อจำกัดหรืออุปสรรคของสถานศึกษาเอกชน

1.4 ภาคธุรกิจสามารถนำแนวทางดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขอุปสรรคหรือปรับปรุงสถานศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านหน่วยงานของรัฐบาล

2.1 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไทยสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางเลือกในการส่งเสริมการจัดการสถานศึกษาเอกชนได้

2.2 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไทยสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการปัญหาของสถานศึกษาเอกชนได้

3. ด้านการศึกษา

3.1 นักวิจัยหรือผู้สนใจทั่วไปสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ของแนวทางการจัดการสถานศึกษาเอกชนได้

3.2 สถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนโดยบรรจุเนื้อหาแทรกเข้าไปเพิ่มเติมในรายวิชาที่เกี่ยวข้องหรือใช้เป็นกรณีศึกษาในประเด็นปัญหาทางด้านการบริหารธุรกิจหรือทางด้านการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา จำนวน 500 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มสอบถามจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 250 คน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา จำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา

1.2 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านแผนกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการบริหารองค์กร ด้านทรัพยากรบุคคล และด้านภาวะความเป็นผู้นำ

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) การวิจัยครั้งนี้ เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม แล้วจึงเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอีกครั้ง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 แหล่งข้อมูลทุติภูมิ (secondary data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หนังสือทางวิชาการ บทความ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าความถี่

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปทั้งสถิติเชิงพรรณนาสถิติอ้างอิงและสถิติเชิงพหุ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Packages for the Social Science) และโปรแกรม AMOS (analysis of moment structure) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่า Pearson Chi-square วิเคราะห์สาเหตุหรือการวิเคราะห์เส้นทาง ตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย ดัชนีค่า CMIN/df, CFI, GFI, IFI, NFI, AGFI, RMR และ RMSEA

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยภาพรวม

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน	\bar{X}	SD	ระดับความสำคัญ
1. ด้านแผนกลยุทธ์	4.36	0.59	มาก
2. ด้านโครงสร้างองค์กร	4.39	0.58	มาก
3. ด้านการบริหารองค์กร	4.36	0.51	มาก
4. ด้านทรัพยากรบุคคล	4.38	0.58	มาก
5. ด้านภาวะความเป็นผู้นำ	4.36	0.57	มาก
ภาพรวม	4.37	0.55	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนสูงสุดเป็นอันดับแรก โดยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ และปัจจัยด้านแผนแนวทาง โดยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. ผลการประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ก่อนการปรับปรุงตัวแบบและหลังการปรับปรุงตัวแบบ

ตาราง 2

ค่าสถิติประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้าง เปรียบเทียบก่อนและหลังการปรับปรุงตัวแบบ

ค่าสถิติ	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ก่อนปรับปรุง	หลังปรับปรุง
Chi-Square	มีค่ามากกว่า .05	0.000	0.154
CMIN\DF	มีค่าน้อยกว่า 2	3.498	1.096
GFI	มีค่ามากกว่า .90	0.488	0.959
RMSEA	มีค่าน้อยกว่า .08	0.071	0.014

จากตาราง 2 แสดงค่าสถิติประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างก่อนการปรับปรุงตัวแบบ พบว่า ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.071 ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของตัวแบบ แต่สำหรับค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ (chi-square probability Level) เท่ากับ 0.000 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN\DF) เท่ากับ 3.498 และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.488 ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับปรุงแบบจำลอง โดยพิจารณาค่า Arbuckle (2011, pp. 107-109) โดยพิจารณาค่าของผลที่ได้มาจากโปรแกรมสำเร็จรูปพร้อมหลักวิชาการทางทฤษฎี เพื่อตัดตัวแปรเชิงสังเกตที่มีความไม่เหมาะสมบางตัวออกไปทีละตัวแล้วดำเนินการประเมินผลตัวแบบใหม่ ทำเช่นนี้ไปจนได้ตัวแบบที่มีค่าสถิติผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 4 ค่า จึงถือว่าแบบจำลองสมการโครงสร้างนั้นมีความสมบูรณ์สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภายหลังจากได้ดำเนินการปรับปรุงแบบจำลองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พบว่า ค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ (chi-square probability level) เท่ากับ 0.154 มากกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแบบนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN\DF) เท่ากับ 1.096 ซึ่งน้อยกว่า 2 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.959 ซึ่งมากกว่า 0.90 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.014 ซึ่งน้อยกว่า 0.08 จึงสรุปได้ว่า สถิติทั้ง 4 ค่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน ดังนั้น แบบจำลองสมการโครงสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายหลังจากการปรับปรุงจึงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงในแบบจำลอง สมการโครงสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงในแบบจำลองสมการโครงสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีจำนวน 6 สมมติฐาน ดังนี้

2.1 สมมติฐานการวิจัยในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่ ข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร (management) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านกลยุทธ์ (strategy)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีค่า Standardized regression Weight เท่ากับ 0.31 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.2 สมมติฐานการวิจัยในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร (management) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (organizational) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีค่า Standardized Regression Weight เท่ากับ 0.30 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.3 สมมติฐานการวิจัยในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ข้อที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร (management) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีค่า Standardized Regression Weight เท่ากับ 0.87 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.4 สมมติฐานการวิจัยในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ข้อที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านกลยุทธ์ (strategy) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีค่า Standardized Regression Weight เท่ากับ 0.70 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.5 สมมติฐานการวิจัยในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ข้อที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (organizational) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีค่า Standardized Regression Weight เท่ากับ 0.71 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.6 สมมติฐานการวิจัยในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ข้อที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ (leadership) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีค่า Standardized Regression Weight เท่ากับ 0.99 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. การทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงในแบบจำลอง สมการโครงสร้าง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตาราง 3

ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลังการปรับปรุงตัวแบบ

ตัวแปร	\bar{X}	SD.	plan1	plan8	plan11	plan17	plan20	sturc1	sturc3	sturc5	sturc6	sturc20	manag2	manag3	manag5	manag7	source3	source4	source5	source7	reder6	reder12	reder13	reder15	reder16	
plan1	4.47	0.68	1																							
plan8	4.41	0.73	.364	1																						
plan11	4.32	0.71	.366	.785	1																					
plan17	4.26	0.73	.348	.696	.753	1																				
plan20	4.40	0.73	.366	.749	.804	.709	1																			
sturc1	4.41	0.73	.197	.525	.537	.470	.496	1																		
sturc3	4.33	0.72	.215	.524	.581	.510	.539	.399	1																	
sturc5	4.40	0.74	.273	.615	.621	.551	.586	.444	.499	1																
sturc6	4.41	0.74	.244	.560	.588	.520	.565	.407	.455	.520	1															
sturc20	4.41	0.73	.362	.716	.783	.672	.717	.459	.569	.587	.573	1														
manag2	4.30	0.74	.221	.541	.566	.493	.518	.381	.419	.482	.421	.518	1													
manag3	4.40	0.74	.250	.536	.563	.499	.467	.403	.431	.413	.409	.505	.448	1												
manag5	4.38	0.73	.227	.598	.631	.596	.580	.436	.427	.475	.416	.544	.493	.505	1											
manag7	4.37	0.73	.271	.612	.704	.572	.623	.496	.470	.482	.494	.618	.545	.504	.540	1										
source3	4.41	0.73	.333	.709	.765	.707	.737	.468	.559	.592	.526	.718	.467	.463	.545	.582	1									
source4	4.37	0.75	.308	.650	.667	.611	.650	.437	.490	.529	.472	.601	.417	.417	.496	.548	.620	1								
source5	4.40	0.73	.351	.703	.757	.679	.715	.511	.543	.575	.546	.727	.462	.460	.557	.582	.717	.599	1							
source7	4.39	0.73	.320	.709	.754	.671	.706	.459	.513	.576	.544	.699	.447	.453	.555	.561	.716	.622	.724	1						
reder6	4.34	0.72	.322	.643	.666	.574	.662	.449	.490	.529	.511	.611	.429	.435	.493	.517	.609	.557	.616	.575	1					
reder12	4.33	0.72	.303	.665	.707	.621	.661	.447	.545	.531	.506	.675	.463	.466	.517	.552	.684	.563	.687	.677	.578	1				
reder13	4.28	0.80	.254	.547	.615	.584	.584	.379	.450	.471	.422	.563	.439	.424	.461	.467	.561	.491	.571	.540	.525	.527	1			
reder15	4.40	0.74	.364	.702	.733	.679	.703	.446	.512	.565	.499	.692	.462	.429	.544	.550	.742	.628	.710	.712	.617	.698	.608	1		
reder16	4.43	0.76	.237	.331	.398	.361	.358	.241	.276	.317	.314	.362	.279	.282	.269	.325	.332	.332	.377	.367	.337	.371	.282	.348	1	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลังการปรับปรุงตัวแบบมีตัวแปรทั้งหมด 253 คู่ โดยตัวแปรทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงตามความสัมพันธ์ของตัวแปรรายคู่จากมากไปน้อย 10 ลำดับคู่แรก ได้แก่

1) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ในปีต่อไป (plan11) กับตัวแปรกลยุทธ์ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทุกระดับในองค์กร (plan20) มีค่าเท่ากับ 0.804

2) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต (plan8) กับตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ ในปีต่อไป (plan11) มีค่าเท่ากับ 0.785

3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ในปีต่อไป (plan11) กับตัวแปรปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารงานบุคคล ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรในแต่ละช่วงอายุ (generation) (sturc20) มีค่าเท่ากับ 0.783

4) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจัดสวัสดิการให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของบุคลากร (source3) กับตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ในปีต่อไป (plan11) มีค่าเท่ากับ 0.765

5) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ในปีต่อไป (plan11) กับตัวแปรค่าตอบแทนที่บุคลากรได้รับสอดคล้องกับความทุ่มเททำงานของบุคลากร (source5) มีค่าเท่ากับ 0.757

6) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ในปีต่อไป (plan11) กับตัวแปรให้บุคลากรมีอิสระในการวางแผนการทำงานในแต่ละวันทั้งในระดับทีมและในระดับบุคคล (source7) มีค่าเท่ากับ 754

7) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนำผลการประเมินตามกลยุทธ์ในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการจัดทำกลยุทธ์ในปีต่อไป (plan11) กับตัวแปรจัดทำแผนการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยเนื้อ วิธีการสอน กิจกรรม สื่อ ตลอดจนการวัดประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับความต้องการแรงงานในปัจจุบัน (plan17) มีค่าเท่ากับ 753

8) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต (plan8) กับตัวแปรกลยุทธ์เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทุกระดับในองค์กร (plan20) มีค่าเท่ากับ 0.749

9) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจัดสวัสดิการให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของบุคลากร (source3) กับตัวแปร เป็นผู้มีอารมณ์ขัน รอบรู้และมีความยืดหยุ่น (reder15) มีค่าเท่ากับ 0.73

10) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลยุทธ์เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทุกระดับในองค์กร (plan20) กับตัวแปรจัดสวัสดิการให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของบุคลากร (source3) มีค่าเท่ากับ 0.737

4. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมด้านแนวทางของสถานศึกษาเอกชน ในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่สามารถแข่งขันได้กับสถานศึกษาของรัฐบาล ในสาขาวิชาที่สถานศึกษาของรัฐบาลผลิตไม่ทัน เพื่อสร้างผลิตนักศึกษาป้อนให้กับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสถานศึกษาเอกชนต้องคัดเลือกอาจารย์ เพิ่มรายได้ มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีสิ่งอำนวยความสะดวก

4.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมด้านแนวทางของสถานศึกษาเอกชนในด้านของสาขาวิชาที่โดดเด่นหรือแตกต่างจากสถานศึกษาของรัฐบาล หลักสูตร และวิชาที่เปิดสอน

4.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมในการกำหนดเนื้อหา วิชาการให้ตอบโจทย์หรือความต้องการของผู้เรียนโดยให้มองจากปัจจัยภายนอกซึ่งให้มองในระยะยาวและทำเป็นแผนรองรับ

4.4 ควรศึกษาด้านแนวทางของสถานศึกษาเอกชนโดยให้มีหลักสูตรที่ตอบสนององค์กรภายนอกหรือเป็นการศึกษานอกระบบ

4.5 ควรศึกษาในด้านของโครงสร้างองค์กรในขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ การบังคับบัญชา นอกจากนี้ด้านแนวทางโดยสร้างความสัมพันธ์ของศิษย์เก่ากับสถานศึกษา เข้ามามีบทบาทและได้มีโอกาสมาช่วยและสนับสนุนสถานศึกษาและการบริหารจัดการ

4.6 ควรศึกษาเพิ่มเติมและให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการ แนวทาง ผู้นำและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรบุคคลซึ่งมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ถ้าได้คนเก่งมาอยู่

4.7 ควรศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการการมองจากภายนอกเข้าสู่ภายในและความโดดเด่นของสถานศึกษา

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสูงสุดเป็นอันดับแรก โดยมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ และปัจจัยด้านแผนแนวทาง โดยมีความสำคัญอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์จากการให้ระดับความสำคัญในแต่ละข้อของแต่ละปัจจัยในแต่ละด้าน จะเห็นได้ว่าในแต่ละด้านมีข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดซึ่งเป็นข้อที่ผู้แบบสอบถามให้เห็นว่ามีความสำคัญในอันดับแรก ดังนี้

1. ด้านแผนกลยุทธ์ ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร SWOT Analysis เพื่อนำมาปรับใช้ในการวางแผนกลยุทธ์องค์กร ในประเด็นนี้นับว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะวางแผนกลยุทธ์จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรก่อนเสมอ โดยเครื่องมือที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ก็คือ SWOT Analysis โดยผลจากการวิเคราะห์จะทำให้ผู้ที่จะทำการวางแผนทราบได้ว่า องค์กรในปัจจุบันมีจุดแข็งในเรื่องอะไรที่จะนำมาใช้สร้างความโดดเด่นหรือนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความเป็นเลิศ เพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน และยังทำให้ทราบถึงจุดอ่อนที่องค์กรกำลังเผชิญอยู่ในประเด็นนี้จะทำให้ องค์กรหาวิธีหรือแนวทางในการพัฒนา นอกจากนั้นผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรด้วย SWOT Analysis ยังทำให้ทราบถึงโอกาสและอุปสรรคที่เป็นปัจจัยภายนอกที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้แต่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กร เพื่อองค์กรจะได้มองหาโอกาสที่มีอยู่ในปัจจุบันมาเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กร ส่วนอุปสรรคเมื่อทราบแล้วก็จะทำให้องค์กรสามารถหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้องค์กรได้รับผลกระทบจากอุปสรรคนั้น หรือให้มีผลกระทบน้อยที่สุด ความสำคัญของแผนกลยุทธ์ยังไปในทิศทางเดียวกับ Rothaermel (2013) ที่ได้เสนอว่า กลยุทธ์หรือแนวทางหรือ วิธีการในการปฏิบัติที่ประกอบด้วย การดำเนินงานเชิงแข่งขัน และแนวทางในการดำเนินธุรกิจ สำหรับผู้จัดการทั้งหลาย เพื่อสามารถไปดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายทั้งหมดขององค์กร ซึ่งแนวทางที่ดีเมื่อมีการนำไปปฏิบัติได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง โดยทุกคนในองค์กรสามารถรับรู้และเข้าใจได้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือพนักงาน เพื่อแปลงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไปสู่ การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามที่องค์กรต้องการ

2. ด้านโครงสร้างองค์กร ได้แก่ จำแนกกลุ่มกิจกรรมในการจัดองค์กรในหน่วยงานต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่มงาน เพื่อการบริหารหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันองค์กรต่างๆ มีความต้องการที่จะทำให้ระบบการทำงานหรือระบบการบังคับบัญชา มีความรวดเร็วและคล่องตัว จึงมีการดำเนินการโดยให้มีระดับการบังคับบัญชากำหนดลดลง และมีโครงสร้างองค์กรแนวนอน การตัดสินใจมาจากบุคคลหลายฝ่าย ในประเด็นนี้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การจำแนกกลุ่มกิจกรรมในการจัดองค์กรในหน่วยงานต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่มงานเพื่อการบริหารหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Yukl (1998) ที่ว่าโครงสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพควรมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะแบบเครือข่ายเป็นรูปแบบสถานที่ทำงานที่สามารถเชื่อมโยงทั่วทั้งองค์กร มีการออกแบบงานและพัฒนาขอบเขตความรับผิดชอบและการปฏิบัติภาระหน้าที่ของบุคคลใหม่ รวมทั้งการออกแบบงานของทีมงาน และทีมงานบริหารตนเอง

3. ด้านการบริหารองค์กร ได้แก่ มีฐานข้อมูล (data base) ที่เพียงพอและทันสมัยเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wheelen and Hunger (2012) กล่าวว่า ยุคของการแข่งขันที่มีความรุนแรง การมีฐานข้อมูลที่เพียงพอ และเป็นปัจจุบันสามารถทำให้ธุรกิจได้เปรียบคู่แข่ง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างมากในการบริหารองค์กรที่มีประสิทธิภาพการมีฐานข้อมูลที่เพียงพอและทันสมัยเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารจึงมีความจำเป็นโดยฐานข้อมูลต้องมีความหลากหลายและเชิงลึกในแต่ละเรื่อง

4. ด้านทรัพยากรบุคคล ได้แก่ บรรจุ แต่งตั้ง บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามตำแหน่งงาน ในประเด็นนี้ก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Stoner and Wankel (1986) กล่าวว่า สังคมในปัจจุบันไม่ว่าจะภาครัฐบาลหรือเอกชนในการที่จะรับพนักงานใหม่หรือการหาคนมาทำงานในตำแหน่งไหนก็ตามสิ่งกำหนดไว้ชัดเจนก็คือคุณสมบัติของผู้ที่จะมาปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความสามารถในเรื่องอะไรบ้าง โดยเบื้องต้นก็จะตรวจสอบจากคุณวุฒิทางการศึกษา หรือสอบถามประวัติการทำงาน หรือใบรับรองการปฏิบัติงานจากที่อื่น ๆ เพื่อที่จะยืนยันได้ว่าผู้ที่สมัครเข้ามาทำงานในตำแหน่งนั้นมีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่จะทำหรือไม่

5. ด้านภาวะความเป็นผู้นำ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ในประเด็นนี้ ยังได้สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของ Smith (1971) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติที่ดีของผู้นำอีกเรื่องที่สำคัญในการครองตนก็คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ ยังได้เสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ในการพิจารณาว่าผู้นำใดมีภาวะผู้นำหรือไม่ ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพล ผู้นำจะพยายามมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมายขององค์กรเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่ เรื่องของบุคคลที่จะพึงมีภาวะผู้นำได้โดยที่ไม่ได้มีกระบวนการทำใด ๆ เป็นกระบวนการให้เกิดอิทธิพลต่อผู้อื่น ดังนั้น ผู้นำทางการแต่งตั้ง เช่นผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ อาจจะมีภาวะผู้นำ หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะทั้ง 3 ประการหรือเปล่า ในทางตรงข้ามผู้ที่แสดงภาวะผู้นำ อาจจะไม่เป็นผู้ที่เป็นแบบทางการ แต่มีปัจจัย 3 ประการนั้น (2) ภาวะผู้นำนอกจากจะเป็นกระบวนการแล้ว ภาวะผู้นำจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้ตามยอมให้ใช้อิทธิพลต่อตัวเขา ซึ่งโดยทั่วไปก็ต้องพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของอิทธิพลที่ใช้ด้วยว่า ไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจเข้าขู่เข็ญ หรือบีบบังคับให้ทำตาม เพราะถ้าเป็นการเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าเป็นภาวะผู้นำได้ และ (3) ภาวะผู้นำจะถูกอ้างถึงเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือองค์กรประสบความสำเร็จ ดังนั้น หากผู้นำไม่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว ก็ย่อมหมายถึงว่าผู้นำไม่ได้แสดงภาวะผู้นำหรือไม่มีความสามารถในการเป็นผู้นำ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. จากผลการทดสอบสมมติฐาน จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร (management) ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านแผนกลยุทธ์ (strategy) การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกลยุทธ์เป็นการวางแผนเพื่อองค์กรไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนย่อมส่งผลต่อการบริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ โปร่งใส น้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารองค์กร โดยทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปตามเป้าหมายสอดคล้องกับ Suphachok-udomchai, Jindasamutra, Chalabkang, and Hamsupo (2015, p. 25) และ Phonprasert (2011, pp. 9-10) ได้สรุปการจัดการเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร คือ (1) ช่วยให้องค์กรมีกรอบและทิศทางที่ชัดเจน

(2) ช่วยให้ผู้บริหารคิดอย่างเป็นระบบ (3) ช่วยสร้างความพร้อมให้องค์กรในการกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงาน (4) ช่วยสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน (5) ช่วยให้การดำเนินงานเกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ และ (6) ช่วยให้องค์กรมีมุมมองที่ครอบคลุม และสอดคล้องกับ Tippamom, Phengsawat, Chalabang, and Satheannopakaow (2016) การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านบรรยากาศขององค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านทรัพยากรทางการบริหาร ปัจจัยที่ 2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (ก) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (ข) การกำหนดกลยุทธ์ (ค) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ (ง) การประเมินกลยุทธ์ ปัจจัยที่ 3 ประสิทธิผลของโรงเรียนมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลสำเร็จของการบริหาร ด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (2) รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ปัจจัยหลัก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของปัจจัยหลักจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ประสิทธิผลของโรงเรียน กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ และปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโรงเรียน ตามลำดับ

2. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร (management) ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (organizational) การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดองค์การถือได้ว่าเป็นเครื่องมือเบื้องต้นของผู้บริหารในการกระทำตามแผนงาน โดยเป็นตัวสร้างและบำรุงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์การทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Akbar (2012) ซึ่งให้เห็นว่า ทรัพยากรใดควรนำไปใช้กับกิจกรรมใด เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร ความพยายามในการจัดองค์การอย่างละเอียดถี่ถ้วน ช่วยผู้บริหารในการลดข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนขององค์การ เช่น การทำงานที่ซ้ำซ้อนและการใช้ทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ การกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจนย่อมส่งผลต่อด้านการบริหารองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

3. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร (management) ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม เป็นระบบจะส่งผลให้การจัดการทรัพยากรบุคคลในองค์กรสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Tonwimonrat (2015) รูปแบบการบริหารข่ายงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยสวนกุหลาบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารข่ายงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยสวนกุหลาบการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย โดยปัจจัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ และยุทธศาสตร์ วัฒนธรรมองค์การ และโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยระบบการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ และยุทธศาสตร์ วัฒนธรรมองค์การ และโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม บุคลากรที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านวัฒนธรรมองค์การ และโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม

4. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านแผนกลยุทธ์ (strategy) การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน เหมาะสม

มุ่งสู่เป้าหมายขององค์การที่ชัดเจนจะส่งผลต่อการจัดบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับปัจจัยของงานนั้น ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hashmi (2014) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมในองค์การ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการสร้างนวัตกรรมคือ บุคลากร โครงสร้างองค์กรและการจัดสายการบังคับบัญชาในองค์การ สอดคล้องกับการศึกษาของ Tonwimonrat (2015) ศึกษาเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและทฤษฎีปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอไว้ว่า มนุษย์นั้นเป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อองค์การที่สำคัญยิ่ง และเป็นปัจจัยในการนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ โดยมนุษย์นั้นเป็นทรัพยากรที่ศักยภาพในการพัฒนาได้อย่างไม่มีข้อจำกัด โดยหน้าที่ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นประกอบด้วย การสรรหาและการคัดเลือก การบริหารผลการปฏิบัติงาน รางวัลและผลตอบแทน การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั่นเอง

5. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (organizational) การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน และกลุ่มคนภายในองค์กร ซึ่งอิทธิพลที่สร้างขึ้นนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากวัตถุประสงค์ในการควบคุม (control) โดยการถูกควบคุมนั้นมาจากลักษณะของงาน ที่ได้ออกแบบไว้ภายในโครงสร้างองค์กร ซึ่งภายในโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างงาน หรือกลุ่มงาน สอดคล้องกับ Herbert and Gullett (1967) กล่าวว่า องค์กร เป็นกระบวนการที่กำหนดขึ้นเป็นโครงสร้าง เพื่อให้บุคคลฝ่ายต่าง ๆ มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้ความสำคัญกับการทำงานในรูปขององค์การว่า มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการและมีระบบการทำงานที่ดี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จะเห็นว่าการทำงานในรูปขององค์การว่ามนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการและมีระบบการทำงานที่ดี

6. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล (human resource) ส่งอิทธิพลตรงต่อปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ (leadership) การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำนั้น คือความสามารถของแต่ละบุคคลในอันที่จะก่อให้เกิดกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยการใช้การชักชวน จูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการของตนได้ด้วยความเต็มใจ และยินดีที่จะให้ความร่วมมือโดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมาย ซึ่งจะต้องมีการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถให้ตรงกับสายงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saratana and Saratana (2002) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอ ผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาและการวิพากษ์ พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสถาบันการศึกษาภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และสามารถแข่งขันทางการตลาดได้ ดังนั้น

ผู้วิจัยได้เสนอแนะรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามปัจจัยหลักทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านแผนกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์การไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ที่ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนในภาพรวมขององค์การทุกกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรให้ความสำคัญ และตระหนักอย่างยิ่งต่อการวางแผนเป็นลำดับต้น ๆ เช่นเดียวกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่ปัจจัยด้านแผนกลยุทธ์มีอิทธิพลต่อการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นสารสนเทศที่สถาบันการศึกษาควรนำไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาภายในขององค์กร

1.2 ด้านโครงสร้างองค์กร การจัดการโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมย่อมส่งผลให้ต่อพฤติกรรมของบุคลากรและกลุ่มคนภายในองค์กร ดังนั้นสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรให้ความสำคัญ และต้องตระหนักอย่างมากในการจัดการโครงสร้างองค์กรอย่างเหมาะสม

1.3 ด้านการบริหารองค์กร การบริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ โปร่งใส โดยน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารองค์กร มีการทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม ย่อมส่งผลให้การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรให้ความสำคัญ และตระหนักอย่างยิ่งในการบริหารจัดการองค์กรอย่างเหมาะสม และเป็นระบบ

1.4 ด้านทรัพยากรบุคคล พฤติกรรมของบุคลากรและกลุ่มคนภายในองค์กรที่มีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นในองค์กร สืบเนื่องมาจากปัจจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น สถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ควรให้ความสำคัญ และตระหนักอย่างยิ่ง ในการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการบริหารองค์กร ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ถ้ามีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม เป็นระบบ ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคลากรและกลุ่มคนภายในองค์กรนั้น ๆ

1.5 ด้านภาวะความเป็นผู้นำ บุคลากรในองค์กรเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ดังนั้น สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องให้ความสำคัญ และตระหนักอย่างยิ่งต่อการให้ความสำคัญกับบุคลากรเท่ากับปัจจัยอื่นอย่างเหมาะสมตามที่ควรจะเป็น และเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 จากข้อค้นพบที่ได้ ควรมีการต่อยอดโดยทำการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดเป็นคู่มือแนวปฏิบัติหรือศึกษาวิจัยเพื่อทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อนำไปปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรขยายผลโดยใช้รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษากับสถานศึกษาในส่วนที่เป็นของรัฐบาล เพื่อที่จะให้ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากที่สุด

References

- Akbar, A. (2012). The role of leadership in human resource management-proposing conceptual framework of advanced leadership model. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4(6), 979-989.
- Arbuckle, J. L. (2011). *AMOS 20.0 users guide*. Crawfordville: Amos Development Corporation.
- Hashmi, K. (2014). Human resource management strategies and teacher's efficiency within schools: A co-relational study. *The IAFOR Journal of Education*, 2(1), 65-87.
- Herbert, H. G., & Gullett, C. R. (1967). *Management*. New York: McGraw-Hill.
- John, N. (2015). Strategies for effective school leadership. *Global Journal of Education Studies*, 1(1), 45-51.
- Korbi, K. (2015). Leadership and strategic change. *The Journal of Organizational Management*, 7(2), 28-39.
- Lunenburg, F. C. (2011). Leadership versus management: A key distinction a least in theory. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 14(1), 1-4.
- Ministry of Education, Office of the Education Council Secretariat. (2015). *Competency in Thai education in the international arena 2015*. Bangkok: Author. [In Thai].
- Office of the National Primary Education Commission. (2017). *Research Report for Developing Quality Assurance System in Educational Institutions*. Bangkok: Author. [In Thai].
- Phonprasert, W. (2011). *Concepts of strategic management*. Retrieved October 30, 2021, from <http://www.stou.ac.th/Schools/Shs/upload/หน่วยที่1ชุดวิชา%2058708.pdf> [In Thai].
- Rothaermel, F. T. (2013). *Strategic management: Concepts and cases*. New York: McGraw-Hill.
- Saratana, W., & Saratana, A. (2002). *Management factors and learning organization proposal of research results for development and criticism*. Bangkok: Aksara Phiphat. [In Thai].
- Smith, M. (1971). *Educational leadership: Culture and diversity*. Gateshead: Athenaeum Press.
- Stoner, A. F., & Wankel, C. (1986). *Management* (3rd ed.). New Delhi: Prentice Hill.
- Suphachok-udomchai, T., Jindasamutra, P., Chalakbang, W., & Hamsupo, S. (2015). Educational administration strategy to enter into the ASEAN community for the implementation by schools under the offices of secondary education service areas in the Northeast of Thailand. *Journal of Education Graduate Studies Research, Khon Kaen University*, 9(1), 25-34. [In Thai].
- Tippamom, S., Phengsawat, W., Chalakbang, W., & Satheannopakaow, P. (2016). A development of strategic administration model affecting the effectiveness of middle-sized school under the office of secondary educational service area office in the Northeast Thailand. *Ratchaphruk Journal*, 14(3), 114-131. [In Thai].

- Tonwimonrat, S. (2015). Administrative model of provincial university library network for innovative organization. *Veridian E-Journal, Silpakoen University, 8(1)*, 88-128. [In Thai].
- Wheelen, L. T., & Hunger, J. D. (2012). *Strategic management and business policy: Toward global sustainability* (13th ed.). Boston: Pearson.
- Yougjin, S. (2013). Elements of strategic management process and performance management systems in U.S. federal agencies: Do employee managerial levels matter. *International Journal of Business and Management, 8(9)*, 114-129.
- Yukl, G. (1998). *Leadership in organization*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

การมีสติในเด็ก: แนวโน้มงานวิจัยจากการวิเคราะห์บรรณมิติ

จิรภัทร ธีรภัทรกุล¹ พูลทรัพย์ อารีกิจ² สักกพัฒน์ งามเอก³

(วันรับบทความ: 3 มีนาคม 2565; วันแก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2565; วันตอบรับบทความ: 14 มิถุนายน 2565)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทิศทางของงานวิจัยเกี่ยวกับการมีสติในเด็กด้วยการวิเคราะห์บรรณมิติ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์บทความวิจัยและบทความทบทวนวรรณกรรมจากฐานข้อมูล Scopus ที่ระบุคำค้นหา ได้แก่ “Mindfulness” และ “Children” อยู่ในชื่อเรื่อง บทคัดย่อ หรือคำสำคัญ พบว่า มีบทความจำนวนทั้งสิ้น 1,662 บทความตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 1985 ถึง ปี ค.ศ. 2022 โดยในปี ค.ศ. 2016 เริ่มมีบทความมากกว่า 100 บทความและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 5 อันดับแรกศึกษาผลของการใช้กิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีพื้นฐานบนการมีสติรูปแบบต่าง ๆ วารสารที่ตีพิมพ์มากที่สุดคือ Mindfulness โดยประเทศที่มีผู้ประพันธ์บรรณกิจและมีบทความได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกา และนักวิจัยที่มีบทความตีพิมพ์มากที่สุดคือ Nirbhay N. Singh และจากการระบุคำค้นหาเพิ่มเติม ได้แก่ “Thai” และ “Thailand” ในฐานข้อมูล Scopus พบว่า มีบทความวิจัย 4 เรื่องโดยส่วนใหญ่ศึกษาผลของกิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีพื้นฐานบนการมีสติ อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์บรรณมิติพบว่างานวิจัยเพื่อพัฒนามาตรประเมินการมีสติสำหรับเด็กยังมีจำนวนน้อยซึ่งอาจเป็นช่องว่างของงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็ก และหากมีการวิเคราะห์บรรณมิติโดยแยกงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติกับในบริบททางคลินิกและบริบทโรงเรียน จะช่วยให้เห็นแนวโน้มงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเชิงบำบัดและเชิงป้องกันสำหรับเด็กที่ชัดเจนมากขึ้น

คำสำคัญ: การมีสติ, เด็ก, การวิเคราะห์บรรณมิติ, การทบทวนวรรณกรรม, แนวโน้มงานวิจัย

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย

¹อาจารย์ประจำ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้รับผิดชอบบทความ)

e-mail: jirapattara.r@chula.ac.th

²อาจารย์ประจำ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Mindfulness in Children: Research Trends from a Bibliometric Analysis

Jirapattara Raveepatarakul¹ Poosub Areekit² Sakkaphat T. Ngamake³

(Received: March 3, 2022; Revised: March 1, 2022; Accepted: June 14, 2022)

Abstract

This study aimed to explore emerging publication trends on mindfulness in children, using a bibliometric method. Articles or reviews from the Scopus database with the search terms “Mindfulness” and “Children” in the title, abstract, or keywords were included as the data for analysis. Results showed that there were 1,662 publications from 1985 to 2022. There were more than 100 publications in 2016, and the number of publications has been continuously increasing afterward. The top five cited publications explored the effects of various mindfulness-based activities or programs on children and youth. The most prolific journal was Mindfulness. The United States of America was the country that has had the largest number of corresponding authors and cited publications. The most prolific author was Nirbhay N. Singh. Moreover, from additional search terms “Thai” and “Thailand”, four publications that studied the effect of mindfulness-based activities and programs in Thailand were identified. However, results showed very few publications focusing on mindfulness scale development, especially for children, suggesting a research gap in the study of mindfulness in children. For future research, using the bibliometric method comparing studies in clinical-based settings with those in school-based settings might help classify emerging trends in mindfulness for children as an intervention and prevention approach.

Keywords: Mindfulness, Children, Bibliometric analysis, Literature review, Research trends

Type of Article: Research Article

¹Lecturer of Faculty of Psychology, Chulalongkorn University
e-mail: jirapattara.r@chula.ac.th (corresponding author)

¹Lecturer of Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

³Assistance Professor Teachers of Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีสติ (mindfulness) ถูกนำมาศึกษาในหลายรูปแบบ โดยคำจำกัดความของการมีสติถูกนำเสนอในหลากหลายมุมมอง (Kabat-Zinn, 2003) โดยองค์ประกอบของการมีสติที่มีการศึกษาเป็นหลักในหลากหลายงานวิจัย ได้แก่ การตระหนักรู้ (awareness) และการยอมรับ (acceptance) (Keng, Smoski, & Robins, 2011) กล่าวคือ บุคคลที่มีสติจะสามารถตระหนักรู้ทั้งประสบการณ์ภายในและประสบการณ์ภายนอก และยังสามารถยอมรับในประสบการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นโดยปราศจากการตัดสิน (Felver, Doerner, Jones, Kaye, & Merrell, 2013; Harnett & Dawe, 2012; Kabat-Zinn, 2003; O'Brien, Larson, Murrell, 2008; Raes, Griffith, Gucht, & Williams, 2013; Zelazo & Lyons, 2012) และเนื่องมาจากการมีสติเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นจึงมีงานวิจัยจำนวนมากที่นำการมีสติมาศึกษาผลของการมีสติในกลุ่มประชากรต่าง ๆ (Klingbeli et al., 2017)

งานวิจัยที่ศึกษาการมีสติเริ่มต้นจากการศึกษาในผู้ใหญ่ (Felver et al., 2013) โดยมีการพัฒนาโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติ (mindfulness-based intervention) สำหรับผู้ใหญ่ทั้งในกลุ่มที่ปกติและกลุ่มที่มีทางคลินิก (Coholic, Schwabe, & Lander, 2020) สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กและวัยรุ่นเริ่มต้นหลังจากการศึกษาในผู้ใหญ่ประมาณ 25 ปี (Klingbeli et al., 2017) ซึ่งในปัจจุบัน งานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Goodman, Madni, & Serple, 2017) ไม่ว่าจะเป็นการนำมาตราประเมินการมีสติในผู้ใหญ่มาทดลองใช้ประเมินการมีสติในเด็กและวัยรุ่น (เช่น Coyne, Cheron, & Ehrenreich, 2008) การประยุกต์ใช้กิจกรรมสร้างเสริมการมีสติในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้พัฒนาสำหรับผู้ใหญ่มาใช้กับเด็ก (Coholic et al., 2020) รวมไปถึงการพัฒนาตราประเมินการมีสติสำหรับเด็กและวัยรุ่น (เช่น Greco, Baer, & Smith, 2011) การพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมการมีสติสำหรับเด็ก (เช่น Raveepatarakul, Suttiwan, Lamsupasit, & Mikulas, 2014) และการศึกษาผลของการมีสติในเด็ก (เช่น Lawler, Esposito, Doyle, & Gunnar, 2019; Tarrasch, 2018)

เนื่องจากงานวิจัยที่มีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาการมีสติได้เห็นแนวทางการวิจัย จึงได้มีการนำการวิเคราะห์บรรณมิติ (bibliometric analysis) มาใช้ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการตีพิมพ์งานวิจัยและบทความทางวิชาการต่าง ๆ เช่น บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ผู้วิจัยหรือผู้เขียนบทความที่ได้รับการอ้างอิงเป็นจำนวนมาก และการวิเคราะห์เครือข่าย (network analysis) เพื่อศึกษาลักษณะงานวิจัยที่เกิดขึ้นในอดีต (Baminiwatta & Solangaarachchi, 2021; Ussery, 2021) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บรรณมิติจะช่วยให้นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของงานวิจัยที่ผ่านมา และสามารถหาช่องว่างและทิศทางของงานวิจัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (Baminiwatta & Solangaarachchi, 2021) โดยที่ผ่านมา ได้มีการวิเคราะห์บรรณมิติในงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในฐานะข้อมูลต่าง ๆ (เช่น Baminiwatta & Solangaarachchi, 2021; Ussery, 2021) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสติทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการวิเคราะห์บรรณมิติมาวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติโดยเน้นที่งานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็ก ซึ่งข้อมูลที่ได้จะช่วยให้นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาการมีสติในเด็กได้เห็นภาพรวมของงานวิจัย แนวโน้มของการศึกษาการมีสติในเด็กที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงช่องว่างงานวิจัยที่นักวิจัยสามารถต่อยอดได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์งานวิจัยและบทความวิชาการที่ศึกษาการมีสติในเด็กที่ผ่านมา ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มและทิศทางของการศึกษาศึกษาการมีสติในเด็กด้วยการวิเคราะห์บรรณมิติ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมา งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์บรรณมิติเพื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสตินั้นจะเป็นการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสติในภาพรวมโดยไม่ได้มีการเจาะจงเฉพาะช่วงวัย เช่น งานวิจัยของ Baminiwatta and Solangaarachchi (2021) ซึ่งได้วิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในช่วงปี ค.ศ. 1966 ถึง ปี ค.ศ. 2021 ผ่านการวิเคราะห์บรรณมิติโดยพบว่า จำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีสติเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 2006 โดยเกือบครึ่งหนึ่งของงานวิจัยทั้งหมดจัดอยู่ในสาขาจิตวิทยา และโดยส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากนักวิจัยในประเทศฝั่งตะวันตก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสเปน อย่างไรก็ตามงานวิจัยของนักวิจัยจากประเทศในแถบเอเชีย ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศอิหร่าน และประเทศอินเดีย มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน วารสารวิชาการที่ตีพิมพ์งานวิจัยมากที่สุด คือ Mindfulness และคำสำคัญ (keyword) ที่ถูกระบุพร้อมกันกับคำว่าสติมากที่สุด คือ การทำสมาธิ (meditation) ภาวะซึมเศร้า (depression) ความเครียด (stress) และความวิตกกังวล (anxiety) และเมื่อวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของงานวิจัย สามารถแยกออกได้เป็น 2 ช่วงด้วยกัน ได้แก่ ช่วงต้น (ในช่วงปี ค.ศ. 1966 ถึงปี ค.ศ. 2015) ของงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติ ซึ่งในช่วงนี้จะเน้นศึกษาถึงจิตวิญญาณ (spiritual) ของบุคคล ในขณะที่งานวิจัยในยุคหลัง (ในช่วงปี ค.ศ. 2016 ถึงปี ค.ศ. 2021) มีความสนใจเพิ่มขึ้นในกระบวนการและตัวแปรกำกับ (moderator) ที่เกี่ยวข้องกับการมีสติ การทำสมาธิระยะยาว (long-term meditation) การศึกษาเชิงประสาทวิทยาศาสตร์ (neuroscientific study) และโปรแกรมออนไลน์หรือโปรแกรมบนสมาร์ทโฟนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีสติ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ Ussery (2021) ที่ใช้การวิเคราะห์บรรณมิติกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสติ ซึ่งเผยแพร่ในฐานข้อมูลห้องสมุดของ University of Southern Mississippi โดยศึกษางานวิจัยในช่วงปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2020 จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีสติเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 2017 วารสารวิชาการที่ตีพิมพ์มากที่สุด คือ Journal of the Medical Library Association และนักวิจัยโดยส่วนใหญ่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยได้มีการทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบของการมีสติและงานวิจัยเพื่อพัฒนาแบบประเมินการมีสติที่มีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดของ Kabat-Zinn เช่น มาตรฐาน Mindful Attention Awareness Scale (MAAS) (Brown & Ryan, 2003) มาตรฐาน Five Facets Mindfulness Questionnaire (FFMQ) (Baer, Smith, Hopkins, Krietemeyer, & Toney, 2006) เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจในประโยชน์และข้อจำกัดของแบบประเมินการมีสติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองของการนำแบบประเมินมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยได้เสนอว่า ในการประยุกต์ใช้แบบประเมินการมีสติควรมีการคำนึงถึงความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับการมีสติที่อาจมีความแตกต่างกัน รวมไปถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม (Silpakit, Suthithammanuwat, & Bannaruj, 2015) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาผลของสติในผู้ป่วยโรคระบบหลอดเลือดโดยใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) โดยวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศจากฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น

Pubmed Central (PMC), ScienceDirect, SpringerLink เป็นต้น ซึ่งพบว่า งานวิจัยโดยส่วนใหญ่เป็นรูปแบบกึ่งทดลอง กิจกรรมที่ใช้มักเป็นรูปแบบของการฝึกสติ ร่วมด้วยกิจกรรมกลุ่ม และมีการฝึกอย่างต่อเนื่องที่บ้านซึ่งสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Sangpresert, Palangrit, Buranatreveth, Tiyoa, & Pattaraarchachai, 2018)

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์บรรณมิติในงานวิจัยนี้เป็นบทความวิจัย (research article) และบทความทบทวนวรรณกรรม (review article) ที่อยู่ฐานข้อมูล Scopus โดยนักวิจัยสามารถค้นหาบทความด้วยการใส่คำค้นหา เช่น คำสำคัญ ชื่อผู้วิจัย เป็นต้น ซึ่งฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมบทความวิชาการจากวารสารวิจัย (peer-reviewed journal) หนังสือ และวารสารการประชุมวิชาการ (conference proceeding) และประกอบไปด้วยหลากหลายสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ สังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์

ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล Scopus ด้วยการใส่คำค้นหา ได้แก่ “Mindfulness” และ “Children” ซึ่งข้อมูลที่ถูกนำมาวิเคราะห์บรรณมิติจะมีคำดังกล่าวอยู่ใน ชื่อเรื่อง (title) บทคัดย่อ (abstract) หรือ คำสำคัญ (keyword)

เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม R แพคเกจชื่อว่า Bibliometrix (Aria & Cuccurullo, 2017) ซึ่งจะได้ผลการวิเคราะห์ที่รายงานข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับบทความวิจัยที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้ เช่น จำนวนบทความวิจัยในแต่ละปี บทความวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด เป็นต้น พร้อมทั้งภาพที่แสดงความเชื่อมโยงต่าง ๆ

ผลการวิจัย

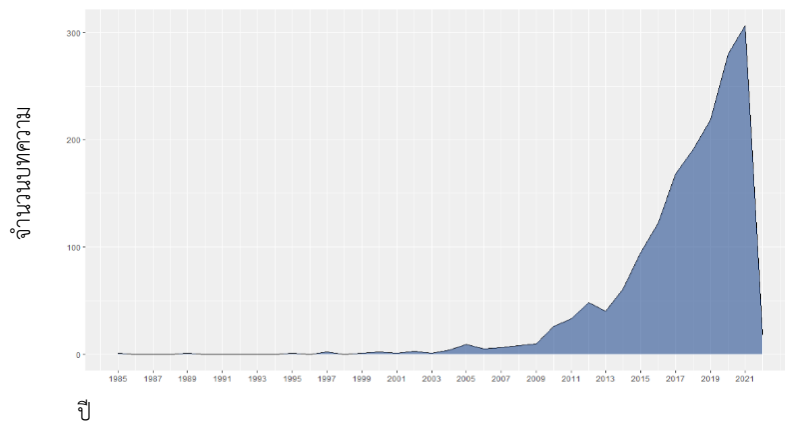
จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล Scopus ด้วยคำค้นหา “Mindfulness” และ “Children” โดยไม่จำกัดช่วงปีของการตีพิมพ์ พบว่า มีบทความทั้งหมด 1,662 บทความ แบ่งออกเป็นบทความวิจัยจำนวน 1,395 บทความ และบทความทบทวนวรรณกรรม 267 บทความ ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 1985 ถึง ปี ค.ศ. 2022 ซึ่งบทความแรกที่มี การ ตีพิมพ์ ชื่อ “Decreasing Prejudice by Increasing Discrimination” (Langer, Bashner, & Chanowitz, 1985) ซึ่งเป็นงานวิจัยในรูปแบบการทดลองเพื่อศึกษาผลของการมีสติต่อพฤติกรรมการเลือกปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม (inappropriate discrimination) กับเด็กที่มีความบกพร่อง (handicapped children) โดยมีผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นเด็กเกรด 6 ตามมาด้วยบทความชื่อ “Conditional Teaching and Mindful Learning: The Role of Uncertainty in Education” (Langer, Michael, Jennifer, & Marilyn, 1989) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาผลของรูปแบบการสอนที่แตกต่างกันต่อการเรียนรู้และการใช้ข้อมูลในเด็กและวัยรุ่น

และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนบทความต่อปีพบว่าปี ค.ศ. 2016 เป็นปีแรกที่มีบทความมากกว่า 100 บทความ (จำนวน 122 บทความ) หลังจากนั้นจำนวนบทความจึงเพิ่มขึ้นตามลำดับ (ดูตาราง 1 และภาพ 1) โดยในปี ค.ศ. 2021 มีจำนวนบทความทั้งสิ้น 306 บทความ ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนบทความที่ตีพิมพ์เฉพาะช่วงปี ค.ศ. 2016 ถึงปี ค.ศ. 2021 (จำนวน 1,286 ผลงาน) คิดเป็นร้อยละ 77.38 จากจำนวนบทความทั้งหมด

ตาราง 1

จำนวนการตีพิมพ์จากฐานข้อมูล Scopus ในช่วงปี ค.ศ. 1985 ถึงปี ค.ศ. 2022

ปี ค.ศ.	จำนวนบทความ	ปี ค.ศ.	จำนวนบทความ	ปี ค.ศ.	จำนวนบทความ	ปี ค.ศ.	จำนวนบทความ
1985	1	2002	3	2009	10	2016	122
1989	1	2003	1	2010	26	2017	168
1995	1	2004	4	2011	33	2018	191
1997	2	2005	9	2012	48	2019	219
1999	1	2006	5	2013	40	2020	280
2000	2	2007	6	2014	61	2021	306
2001	1	2008	8	2015	95	2022	18

ภาพ 1 จำนวนการตีพิมพ์จากฐานข้อมูล Scopus ในช่วงปี ค.ศ. 1985 ถึงปี ค.ศ. 2022

บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดเป็นบทความวิจัยของ Diamond and Lee (2011) ซึ่งศึกษาการใช้กิจกรรม เช่น การฝึกการมีสติ โยคะ ศิลปะป้องกันตัว (Martial art) แอโรบิค เกมส์ เพื่อสร้างเสริม Executive Function ในเด็กอายุ 4-12 ปี ลำดับต่อมาเป็นบทความที่ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมปรับความคิดที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติ (Mindfulness-Based Cognitive Therapy--MBCT) ในการป้องกันการฟื้นคืนกลับของภาวะซึมเศร้า ในผู้ป่วยซึมเศร้า (Ma & Teasdale, 2004) จะเห็นได้ว่า 5 อันดับแรกของบทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดเป็นบทความวิจัยที่รายงานถึงผลของการใช้กิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติรูปแบบต่าง ๆ และเมื่อพิจารณาทั้ง 20 อันดับของบทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดพบว่า บทความโดยส่วนใหญ่ยังคงเกี่ยวข้องกับ การศึกษาผลของกิจกรรมหรือโปรแกรมในผู้เข้าร่วมการวิจัยกลุ่มต่างๆ เช่น ผลของโปรแกรม MBCT ที่มีต่อปัญหาทางด้านการให้ความใส่ใจ ความวิตกกังวล และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในเด็กอายุ 9-13 ปี (Semple, Lee, Rosa, & Miller, 2010) หรือการผสมผสานการฝึกทักษะการมีสติกับทักษะการเรียนรู้ด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning--SEL) เพื่อสร้างเสริมการเข้าใจอย่างร่วมรู้สึก (empathy) การเข้าใจมุมมองของคนอื่น

(perspective taking) การควบคุมอารมณ์ตนเอง (emotional control) และการมองโลกในแง่ดี (optimism) ในเด็กชั้นประถมศึกษา (Schonert-Reichl et al., 2015) เป็นต้น รวมไปถึงการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) และการวิเคราะห์ทอภิมาน (meta-analysis) ในงานวิจัยที่ศึกษาการฝึกทักษะการมีสติสำหรับเด็กและวัยรุ่นในบริบทต่าง ๆ (เช่น Burke, 2010; Gotink et al., 2015; Zenner, Herrnleben-Kurz, & Walach, 2014) (ดูตาราง 2)

อย่างไรก็ตาม นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กแล้ว บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงการมีสติในกลุ่มบุคคลที่อยู่รอบข้างเด็กด้วย เช่น การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบอย่างใส่ใจ (mindful parenting) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้ปกครองนำเอาการตระหนักรู้ในแต่ละขณะมาใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังด้วยการใส่ใจ การตระหนักรู้ในอารมณ์ (emotional awareness) การกำกับตนเอง (self-regulation) ความเมตตา กรุณา (compassion) และการยอมรับโดยไม่ตัดสิน (nonjudgmental acceptance) ในการอบรมเลี้ยงดู (Duncan, Coatsworth, & Greenburg, 2009) และการศึกษาโดย Flook, Goldberg, Pinger, Bonus, and Davidson (2013) ที่ได้ประยุกต์โปรแกรมลดความเครียดที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติ (Mindfulness-Based Stress Reduction--MBSR) เพื่อลดภาวะหมดไฟในการทำงาน (burnout) สร้างเสริมทักษะการจัดการห้องเรียน และเพิ่มความเมตตา กรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ในคุณครู (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 20 อันดับแรก

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย (ปี)	วารสาร	จำนวน การอ้างอิง (ต่อปี)
1	Interventions shown to aid executive function development in children 4 to 12 years old	Diamond and Lee (2011)	Science	1,399 (116)
2	Mindfulness-based cognitive therapy for depression: Replication and exploration of differential relapse prevention effect	Ma and Teasdale (2004)	Journal of Consulting and Clinical Psychology	936 (49)
3	Canadian network for mood and anxiety treatments (CANMAT) and international society for bipolar disorders (ISBD) 2018 guidelines for the management of patients with bipolar disorder	Yatham et al. (2018)	Bipolar Disorders	497 (99)

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย (ปี)	วารสาร	จำนวน การอ้างอิง (ต่อปี)
4	Mindfulness-based interventions in schools: A systematic review and meta-analysis	Zenner et al. (2014)	Frontiers in Psychology	436 (48)
5	Mindfulness-based approaches with children and adolescents: A preliminary review of current research in an emergent field	Burke (2010)	Journal of Child and Family Studies	397 (30)
6	A model of mindful parenting: Implications for parent-child relationships and prevention research	Duncan et al. (2009)	Clinical Child and Family Psychology Review	347 (24)
7	Activities and programs that improve children's executive functions	Diamond (2012)	Current Directions in Psychological Science	340 (30)
8	Standardised mindfulness-based interventions in healthcare: An overview of systematic review and meta-analyses of RCTs	Gotink et al. (2015)	PLoS ONE	323 (40)
9	Attention training and attention state training	Tang and Posner (2009)	Trends in Cognitive Sciences	301 (21)
10	Enhancing cognitive and social-emotional development through a simple-to-administer mindfulness-based school program for elementary school children: A randomized controlled trial	Schonert-Reichl et al. (2015)	Developmental Psychology	293 (36)

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย (ปี)	วารสาร	จำนวน การอ้างอิง (ต่อปี)
11	Assessing mindfulness in children and adolescent: Development and validation of the child and adolescent mindfulness measure (CAMM)	Greco et al. (2011)	Psychological Assessment	291 (24)
12	Effects of mindful awareness practices on executive functions in elementary school children	Flook et al. (2010)	Journal of Applied School Psychology	282 (21)
13	Feasibility and preliminary outcomes of a school-based mindfulness intervention for urban youth	Mendelson et al. (2010)	Journal of Abnormal Child Psychology	269 (20)
14	Mindfulness for teachers: A pilot study to assess effects on stress, burnout, and teaching efficacy	Flook et al. (2013)	Mind, Brain, and Education	252 (25)
15	Self-compassion in clinical practices	Germer and Neff (2013)	Journal of Clinical Psychology	249 (24)
16	Nurturing mindfulness in children and youth: Current state of research	Greenberg and Harris (2011)	Child Development and Perspectives	243 (22)
17	A randomized trial of mindfulness-based cognitive therapy for children: Promoting mindful attention to enhance social-emotional resiliency in children	Semple et al. (2010)	Journal of Child and Family Studies	243 (18)
18	Assessing adolescent mindfulness: Validation of an adapted mindful attention awareness scale in adolescent normative and psychiatric populations	Brown, West, Loverich, and Biegel (2011)	Psychological Assessment	240 (20)

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย (ปี)	วารสาร	จำนวน การอ้างอิง (ต่อปี)
19	Mindfulness training for adolescents with externalizing disorder and their parents	Bögels, Hoogstad, Dun, Schutter, and Restifo (2008)	Behavioural and Cognitive Psychotherapy	230 (15)
20	Clinical practical guideline for the diagnosis, evaluation, and treatment of attention-deficit/hyperactivity disorder in children and adolescents	Wolraich et al. (2019)	Pediatrics	226 (56)

จากการวิเคราะห์บรรณมิติพบว่า วารสารที่มีการตีพิมพ์บทความวิจัยมากที่สุดคือ Mindfulness มีจำนวน 139 บทความ คิดเป็นร้อยละ 8.36 จากบทความทั้งหมด (N = 1,662) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้การมีสติในบริบทต่าง ๆ โดยมีพื้นฐานอยู่บนงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติ ทั้งในรูปแบบของการพัฒนา มาตรฐานประเมินการมีสติ การใช้การมีสติในทางคลินิก ผลของกลไกการมีสติต่อพฤติกรรมต่าง ๆ และการใช้การมีสติ ในวัฒนธรรมต่าง ๆ รองลงมาคือ วารสารชื่อ Journal of Child and Family Studies (JCFS) มีจำนวน 58 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.49 จากบทความทั้งหมด ซึ่งมีขอบเขตที่การศึกษาพฤติกรรมและสุขภาพ (well-being) ของ เด็กวัยรุ่น และครอบครัว และเมื่อพิจารณาวารสารที่มีการตีพิมพ์บทความวิจัยมากที่สุด 10 อันดับแรกพบว่า มีสัดส่วน การตีพิมพ์บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสติในเด็กร้อยละ 19.92 (ดูตาราง 3)

ตาราง 3

วารสารวิจัยที่ตีพิมพ์บทความจากคำค้นหา “Mindfulness” และ “Children” มากที่สุด 10 อันดับแรก

ลำดับที่	วารสารวิจัย	จำนวนบทความ (ร้อยละ)	Impact Factor
1	Mindfulness	139 (8.36)	4.684
2	Journal of Child and Family Studies	58 (3.49)	2.278
3	International Journal of Environmental Research and Public Health	29 (1.74)	3.390
4	Frontiers in Psychology	26 (1.56)	2.990
5	Journal of Affective Disorders	15 (0.90)	4.839
6	Child and Adolescent Mental Health	14 (0.84)	2.175

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับที่	วารสารวิจัย	จำนวนบทความ (ร้อยละ)	Impact Factor
7	Children Journal of Autism and Developmental Disorders	13 (0.78) 13 (0.78)	2.863 4.291
8	Complementary Therapies in Medicine Trials	12 (0.72) 12 (0.72)	2.446 2.279
9	Journal of Clinical Psychology	11 (0.66)	2.885
10	Child Abuse and Neglect Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America Cochrane Database of Systematic Reviews	10 (0.60) 10 (0.60) 10 (0.60)	3.928 2.410 9.289

*หมายเหตุ ค่า Impact Factor รายงานในปี ค.ศ. 2020

ผู้วิจัยที่มีบทความตีพิมพ์มากที่สุด คือ Nirbhay N. Singh (n = 28) โดยเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโปรแกรมสร้างเสริมการมีสติในเด็ก เช่น การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในงานวิจัยที่ศึกษาโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติ (Mindfulness-Based Intervention--MBI) สำหรับเด็กและวัยรุ่นในบริบทโรงเรียน (Felver, Hoyos, Tezanos, & Singh, 2015) งานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative study) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมสร้างเสริมการมีสติต่อเด็ก ที่มีภาวะออทิสติกและครอบครัว (Ridderinkhof, Bruin, Blom, Signh, & Bögels, 2019) และงานวิจัยที่ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมชื่อว่า Open Mind (OM) ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนการสร้างเสริมการมีสติและการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและอารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียน (Kim et al., 2019) เป็นต้น รองลงมาคือ Susan M. Bögel (n = 24) ซึ่งศึกษาโปรแกรมสร้างเสริมการมีสติในเด็กด้วยเช่นกัน เช่น งานวิจัยที่ศึกษาผลของโปรแกรมสร้างเสริมการมีสติเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ยา Methylphenidate ต่อพฤติกรรมและการเอาใจใส่และพฤติกรรมหุนหันพลันแล่นในเด็กสมาธิสั้น (Attention Deficit/Hyperactivity Disorder--ADHD (Meppelink, Bruin, & Bögels, 2016) และงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาประสิทธิภาพและผลของโปรแกรมสร้างเสริมการมีสติที่มีชื่อว่า MYmind Course ในเด็กสมาธิสั้นและครอบครัว (Zhang et al., 2016) เป็นต้น (ดูตาราง 4)

ตาราง 4

รายชื่อผู้วิจัยที่มีบทความตีพิมพ์มากที่สุด 10 อันดับแรก

ลำดับ ที่	ผู้วิจัย	ประเทศ	สถาบัน	จำนวน บทความ
1	Nirbhay N. Singh	สหรัฐอเมริกา	Georgia Regents University	28
2	Susan M. Bögel	เนเธอร์แลนด์	University of Amsterdam	24
3	Larissa G. Duncan	สหรัฐอเมริกา	University of Wisconsin-Madison	18
4	Helena Moreira	โปรตุเกส	University of Coimbra	16
5	Mark Greenberg	สหรัฐอเมริกา	Pennsylvania State University	15
6	Maria C. Canavarro	โปรตุเกส	University of Coimbra	14
7	Esther de Bruin	เนเธอร์แลนด์	University of Amsterdam	13
	Giulio E. Lancioni	อิตาลี	University of Bari	13
8	J. Douglas Coatsworth	สหรัฐอเมริกา	University of Tennessee	12
	Herman Hay Ming Lo	ฮ่องกง	Hong Kong Polytechnic University	12
	Cameron L. Neece	สหรัฐอเมริกา	Loma Linda University	12
9	Judy Singh	สหรัฐอเมริกา	American Health & Wellness Institute	11
10	Richard P. Hastings	สหราชอาณาจักร	University of Warwick	10
	Alan S. W. Winton	นิวซีแลนด์	Massey University	10

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีผู้ประพันธ์บรรณกิจ (corresponding author) มากที่สุดโดยมีจำนวน 581 บทความ คิดเป็นร้อยละ 34.96 จากบทความทั้งหมด (N = 1,662) และเป็นประเทศที่มีบทความได้รับการอ้างอิงมากที่สุดเช่นกัน โดยได้รับการอ้างอิงทั้งสิ้น 14,618 บทความ ประเทศที่มีผู้ประพันธ์บรรณกิจในลำดับรองลงมา ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร 110 บทความ คิดเป็นร้อยละ 6.62 ประเทศออสเตรเลีย 109 บทความ คิดเป็นร้อยละ 6.56 ประเทศแคนาดา 107 บทความ คิดเป็นร้อยละ 6.44 และประเทศจีน 55 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.31 อย่างไรก็ตามประเทศเหล่านี้ไม่ได้มีจำนวนบทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในลำดับเดียวกัน โดยประเทศที่มีจำนวนบทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดรองมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาคือ ประเทศแคนาดา ได้รับการอ้างอิงทั้งสิ้น 3,968 บทความ ตามมาด้วยประเทศสหราชอาณาจักร 3,516 บทความ ประเทศออสเตรเลีย 1,636 บทความ และประเทศเนเธอร์แลนด์ 1,200 บทความ ตามลำดับ (ดูตาราง 5)

ตาราง 5

ประเทศที่มีผู้ประพันธ์บรรณกิจและประเทศที่มีบทความได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 10 อันดับแรก

ลำดับที่	ผู้ประพันธ์บรรณกิจ		บทความได้รับการอ้างอิง	
	ประเทศ	จำนวน บทความ	ประเทศ	จำนวน บทความ
1	สหรัฐอเมริกา	581	สหรัฐอเมริกา	14,618
2	สหราชอาณาจักร	110	แคนาดา	3,968
3	ออสเตรเลีย	109	สหราชอาณาจักร	3,516
4	แคนาดา	107	ออสเตรเลีย	1,636
5	จีน	55	เนเธอร์แลนด์	1,200
6	สเปน	51	เยอรมัน	846
7	เยอรมัน	42	จีน	719
8	เนเธอร์แลนด์	42	โปรตุเกส	447
9	อิตาลี	31	สวีเดน	437
10	โปรตุเกส	30	สเปน	342

จากการวิเคราะห์บรรณมิติพบคำสำคัญ (keyword) ที่ผู้วิจัยระบุมากที่สุด ในบทความคือ “Mindfulness” จำนวน 746 บทความ คิดเป็นร้อยละ 44.89 จากบทความทั้งหมด (N = 1,662) รองลงมาคือ “Adolescent” “Adolescents” และ “Adolescence” 215 บทความ คิดเป็นร้อยละ 12.94 ตามมาด้วย “Children” 175 บทความ คิดเป็นร้อยละ 10.53 “Anxiety” และ “Depression” 99 บทความ คิดเป็นร้อยละ 5.96 ลำดับต่อมาคือ “Stress” 98 บทความ คิดเป็นร้อยละ 5.90 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ระบุคำสำคัญเพิ่มเติม ได้แก่ “Thai” และ “Thailand” พบบทความวิจัย 4 เรื่องที่เป็น การศึกษาการมีสติสำหรับเด็กในประเทศไทย โดย 3 ใน 4 เป็นการศึกษาผลของกิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีพื้นฐาน บนการมีสติที่มีต่อกลุ่มประชากรต่าง ๆ และอีกบทความเป็นการศึกษาความแตกต่างในประสบการณ์และความมั่นใจ ที่มีต่อการทำจิตบำบัด (psychotherapy) ในรูปแบบต่าง ๆ ของจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น (Hongsanguansri, Charatcharungkiat, César, & Silvia, 2018) โดยบทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดเป็นบทความที่ศึกษาผลของ การจัดการศึกษาที่มีพื้นฐานบนการมีสติ (Mindfulness-based education--Mind-Edu) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง เสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยประถม โดยได้นำการวัดคลื่นสมอง (Electroencephalography--EEG) มาเป็นเครื่องมือประเมิน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Siripornpanich, Sampoon, Chaithirayanon, Kotchabhakdi, & Chutabhakdikul, 2018)

ตาราง 6

บทความวิจัยในฐานข้อมูล Scopus จากการระบุคำสำคัญเพิ่มเติม ได้แก่ “Thai” และ “Thailand”

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย (ปี)	วารสาร	จำนวน การอ้างอิง
Enhancing brain maturation through a mindfulness-based education in elementary school children: A quantitative EEG study	Siripornpanich et al. (2018)	Mindfulness	10
School-based mindfulness intervention improves executive functions and self-regulation in preschoolers at risk	Lertladaluck, Suppalarkbunlue, Moriguchi, and Chutabhakdikul (2021)	The Journal of Behavioral Science	1
Psychotherapy training experiences among four child and adolescent psychiatry residency training centers in Thailand	Hongsanguansri et al. (2018)	Journal of the Medical Association of Thailand	0
Feasibility of a brief mindfulness intervention: Examining stress, anxiety and mindfulness for Thai parents of children with developmental disabilities	Petcharat and Liehr (2021)	Archives of Psychiatric Nursing	0

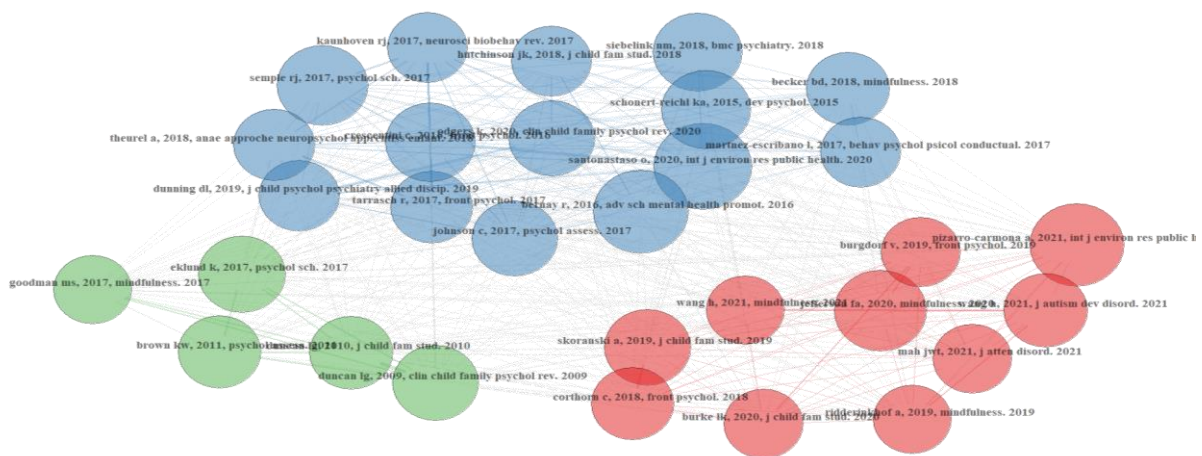
ในการวิเคราะห์เครือข่ายของการวิเคราะห์บรรณมิติจะแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ โดยรูปแบบแรกคือ เครือข่ายบทความที่มีรายการอ้างอิงชุดเดียวกัน (manuscript coupling network) ซึ่งจะแสดงกลุ่มบทความที่มีรายการอ้างอิงคล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน (ดูภาพ 2)

กลุ่มแรก (สีน้ำเงิน) ประกอบไปด้วย 15 บทความ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลและประสิทธิภาพของกิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติที่มีต่อทักษะ สภาวะ รวมไปถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กและวัยรุ่น เช่น บทความของ Santonastaso et al. (2020) ศึกษาประสิทธิภาพของการทำสมาธิมุ่งที่การมีสติ (Mindfulness-Oriented Meditation--MOM) ในเด็กสมาธิสั้น และบทความชื่อ “The Limited Effect of Mindfulness-based Interventions on Anxiety in Children and Adolescents: A Meta-analysis” เป็นการวิเคราะห์ทอภิมานในงานวิจัยที่ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติต่อการลดภาวะวิตกกังวล (anxiety) ในเด็กและวัยรุ่น โดยจำกัดการวิเคราะห์เฉพาะในงานวิจัยที่มีผู้เข้าร่วมการวิจัยอายุน้อยกว่า 18 ปี (Odgers, Dargue, Creswell, Jones, & Hudson, 2020) และบทความของ Dunning et al. (2019) ซึ่งวิเคราะห์ทอภิมานเพื่อศึกษา

ประสิทธิภาพของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติที่มีผลต่อความสามารถทางสติปัญญาและสุขภาพจิต เช่น Executive Function ภาวะซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล ความเครียด ในเด็กและวัยรุ่น โดยเน้นงานวิจัยที่มีวิธีดำเนินการวิจัยในรูปแบบการทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (Randomized Controlled Trial–RCT) (ดูภาพ 2)

กลุ่มต่อมา (สีแดง) ประกอบไปด้วย 10 บทความ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีสติกับผู้ใกล้ชิดเด็ก เช่น บทความของ Pizarro-Carmona, Baena, and Jiménez (2021) ซึ่งศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรม MBSR ต่อผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กที่มีความผิดปกติทางจิต (mental disorder) รวมไปถึงบทความชื่อ “Mindfulness-enhanced Behavioral Parent Training for Clinic-referred Families of Children with ADHD: A Randomized Controlled Trial” ซึ่งศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมอบรมพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดู (Behavior Parent Training–BPT) ที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติโดยเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของโปรแกรมอบรมพฤติกรรม การณ์เลี้ยงดูแบบมาตรฐานในผู้ปกครองของเด็กสมาธิสั้น (Mah, Murray, Locke, & Carbert, 2021) และงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงทางครอบครัว (เช่น เศรษฐฐานะ การว่างงาน เป็นต้น) กับสุขภาพจิตของผู้ปกครอง โดยมีการมีสติเป็นตัวแปรกำกับ (ดูภาพ 2)

และกลุ่มสุดท้าย (สีเขียว) ประกอบด้วย 5 บทความนำเสนอมาตรประเมินการมีสติสำหรับเด็กและวัยรุ่น ทั้งในรูปแบบของการทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยพัฒนามาตร รวมไปถึงงานวิจัยที่ศึกษาและพัฒนามาตรประเมินการมีสติสำหรับเด็กและวัยรุ่น เช่น การศึกษาคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (psychometric properties) ข้อจำกัด และข้อควรระวังของมาตรประเมินการมีสติในเด็กและวัยรุ่นที่เป็นรูปแบบการรายงานตนเอง (self-reported measure) ที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Goodman et al., 2017) รวมไปถึงบทความของ Eklund, O’Malley, and Meyer (2017) ซึ่งทบทวนวรรณในงานวิจัยพัฒนามาตรประเมินการมีสติในเด็กวัยรุ่นทั้งที่มีการตีพิมพ์และไม่ได้ตีพิมพ์ และบทความชื่อ “Assessing Adolescent Mindfulness: Validation of an Adapt Mindful Attention Awareness Scale in Adolescent Normative and Psychiatric Populations” ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาของมาตร Mindful Attention Awareness Scale-Adolescent (MAAS-A) ซึ่งเป็นการประยุกต์มาตร MAAS ซึ่งเป็นมาตรที่พัฒนาขึ้นสำหรับการประเมินการมีสติในผู้ใหญ่มาใช้ประเมินการมีสติในวัยรุ่น (Brown et al., 2011) (ดูภาพ 2)

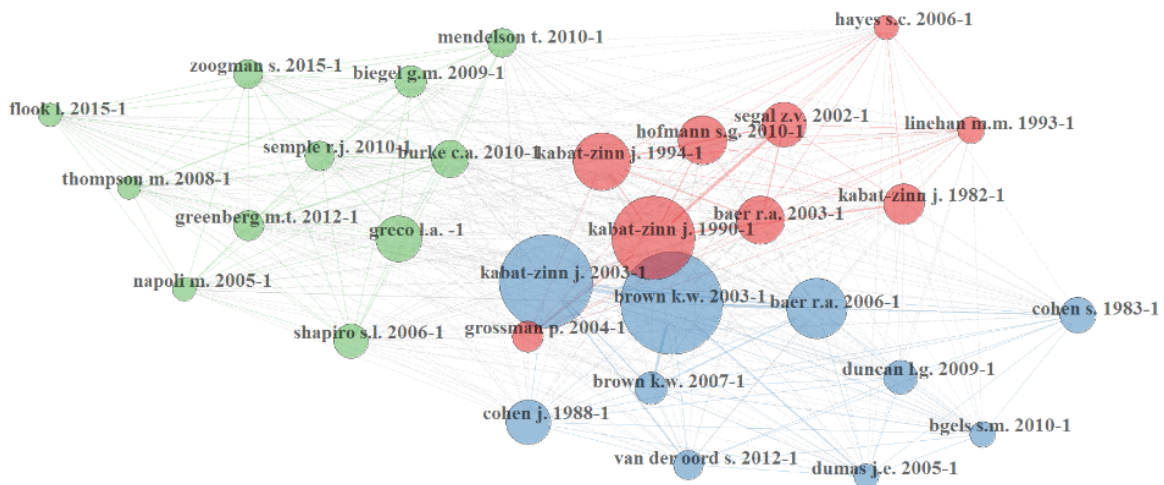
ภาพ 2 เครือข่ายบทความที่อ้างอิงรายการอ้างอิงชุดเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์เครือข่ายในการวิเคราะห์บรรณมิติรูปแบบต่อมาคือ เครือข่ายบทความที่ถูกอ้างอิงอยู่ในบทความเดียวกัน (reference co-citation network) เป็นการรายงานข้อมูลบทความที่อยู่ในรายการอ้างอิงของบทความที่เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เครือข่าย โดยบทความที่อยู่ในรายการอ้างอิงนั้นอาจเป็นบทความที่นอกเหนือไปจาก 1,662 บทความที่นำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เครือข่ายของงานวิจัยนี้ ซึ่งพบว่า บทความที่ถูกอ้างอิงในกลุ่มบทความเดียวกันสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ดังนี้ (ดูภาพ 3)

กลุ่มแรก (สีเขียว) ประกอบไปด้วย 11 บทความ ซึ่งมีจุดร่วมในการนำเสนอถึงการประยุกต์ใช้การมีสติในเด็กวัยรุ่น และเยาวชน เช่น บทความโดย Burke (2010) ซึ่งเป็นการทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยที่ศึกษาผลของโปรแกรม MBSR และโปรแกรม MBCT ในเด็กและวัยรุ่น และบทความชื่อ “Mindfulness-based Stress Reduction for the Treatment of Adolescent Psychiatric Outpatients: A Randomized Clinical Trial” ซึ่งเป็นการศึกษาผลของโปรแกรม MBSR ที่มีต่อภาวะวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า ความเจ็บปวดทางร่างกาย (somatic distress) การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) และคุณภาพการนอนในวัยรุ่นอายุ 14-18 ปีที่เป็นผู้ป่วยนอกของแผนกจิตเวช (Biegel, Brown, Shapiro, & Schubert, 2009) และบทความโดย Greenburg and Harris (2011) ซึ่งทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยที่ศึกษากิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติในเด็กและเยาวชน ทั้งในรูปแบบของการบำบัดและการป้องกัน (ดูภาพ 3)

กลุ่มต่อมา (สีน้ำเงิน) ประกอบด้วย 10 บทความ ซึ่งนำเสนอรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีสติ เช่น คำจำกัดความของการมีสติ หรือ ผลของการมีสติในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บทความชื่อ “Mindfulness-based Interventions in Context: Past, Present, and Future” ซึ่งเป็นการนำเสนอความคิดเห็นของ Kabat-Zinn ต่อการมีสติทั้งในแง่ของคำจำกัดความ การประยุกต์ใช้ ข้อคำนึงถึงด้านวัฒนธรรม ความสำคัญของการมีสติ และช่องว่างทางการวิจัย (Kabat-Zinn, 2003) และบทความของ Brown and Ryan (2003) ซึ่งศึกษาคำจำกัดความของการมีสติโดยมีการพัฒนามาตร MAAS และศึกษาผลของการมีสติต่อการลดลงของความเครียดและการรบกวนทางอารมณ์ (mood disturbance) หรือบทความชื่อ “Using Self-report Assessment Methods to Explore Facets of Mindfulness” ซึ่งนำเสนอการวิเคราะห์องค์ประกอบของการมีสติจากมาตรประเมินการมีสติ โดยผู้วิจัยได้เสนอว่าการมีสติควรประกอบด้วยหลากหลายองค์ประกอบ (Baer et al., 2006) (ดูภาพ 3)

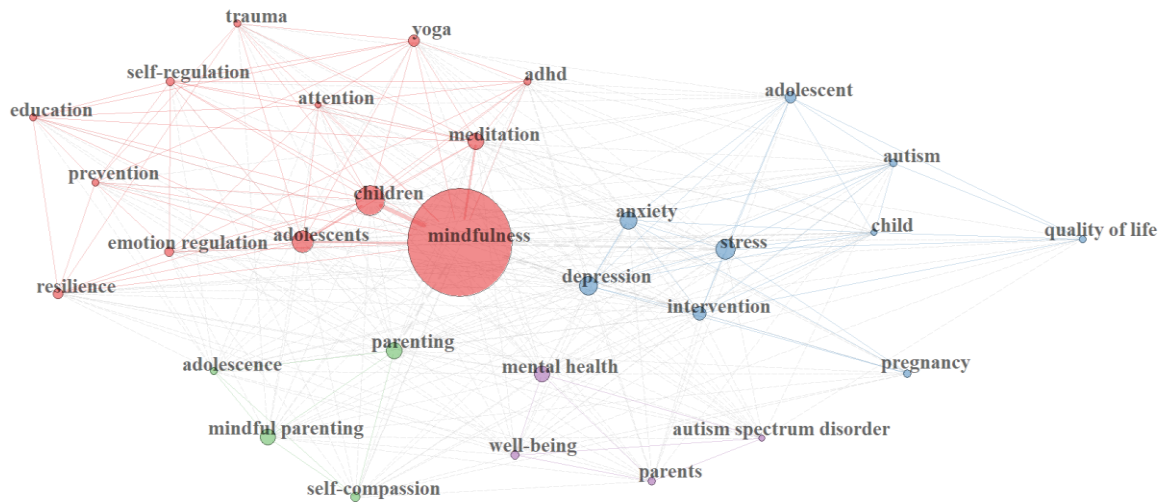
และกลุ่มสุดท้าย (สีแดง) ประกอบด้วย 9 บทความ นำเสนอถึงผลของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติ เช่น โปรแกรม MBSR โปรแกรม MBCT ที่มีต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงคลินิกหรือตัวแปรในทางคลินิก เช่น บทความของ Grossman, Niemann, Schmidt, and Walach (2004) ซึ่งได้วิเคราะห์ห่อหุ้มถึงผลของโปรแกรม MBSR ที่มีต่อสุขภาวะทางจิต (mental well-being) และสุขภาวะทางร่างกาย (physical well-being) รวมไปถึงบทความชื่อ “Mindfulness Training as a Clinical Intervention: A Conceptual and Empirical Review” ซึ่งวิเคราะห์ห่อหุ้มถึงงานวิจัยที่ศึกษาผลในเชิงคลินิกของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาการเจ็บเรื้อรัง (chronic pain) ภาวะวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า เป็นต้น (Baer, 2003) และบทความของ Hofmann, Sawyer, Witt, and Oh (2010) รายงานผลจากการวิเคราะห์ห่อหุ้มถึงงานวิจัยที่ศึกษาผลของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติต่อการบำบัดภาวะวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และปัญหาทางอารมณ์อื่น ๆ ในผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงคลินิก เช่น ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ผู้ป่วยภาวะซึมเศร้า ผู้ป่วยภาวะวิตกกังวล ผู้ป่วยโรคเบาหวาน เป็นต้น (ดูภาพ 3)

ภาพ 3 เครือข่ายบทความที่ถูกอ้างอิงในบทความเดียวกัน

เครือข่ายรูปแบบสุดท้ายที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลคือ เครือข่ายคำสำคัญที่อยู่ในบทความเดียวกัน (keyword co-occurrence network) ซึ่งมีพื้นฐานบนการระบุคำสำคัญร่วมกันในหลากหลายบทความ ซึ่งพบว่า คำสำคัญ “Mindfulness” เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่ายและมีขนาดใหญ่ที่สุด และสามารถจัดเครือข่ายคำสำคัญเป็น 4 กลุ่ม (ดูภาพ 4)

โดยกลุ่มแรก (สีแดง) เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีจำนวนคำสำคัญมากที่สุดคือ 13 คำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของการมีสติกับทักษะอื่นๆ ในเด็กและวัยรุ่น เช่น การกำกับตนเอง การกำกับอารมณ์ (emotional regulation) การฟื้นคืนพลัง (resilience) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีสติ เช่น โยคะ การทำสมาธิ กลุ่มต่อมา (สีน้ำเงิน) ประกอบด้วยคำสำคัญจำนวน 9 คำ เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีสติกับ ภาวะออกทิสติก สุขภาวะทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า ในเด็กและวัยรุ่น อีกสองกลุ่มประกอบด้วยคำสำคัญจำนวนเท่ากันคือ 4 คำ โดยกลุ่มแรก (สีเขียว) เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีสติกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและการเมตตากรุณาต่อตนเอง (self-compassion) ในวัยรุ่น และกลุ่มสุดท้าย (สีม่วง) เป็นเครือข่ายที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของการมีสติกับสุขภาพจิตและสุขภาวะที่เกี่ยวข้องกับภาวะออกทิสติกและผู้ปกครอง (ดูภาพ 4)

ภาพ 4 เครือข่ายคำสำคัญที่อยู่ในบทความเดียวกัน

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บรรณมิติในงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กที่ผ่านมาซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มและทิศทางของการศึกษามีสติในเด็ก โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ประกอบไปด้วยบทความวิจัยและบทความทบทวนวรรณกรรมจากฐานข้อมูล Scopus ด้วยคำค้นหา ได้แก่ “Mindfulness” และ “Children” ซึ่งคำดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในชื่อเรื่อง บทคัดย่อ หรือคำสำคัญของบทความ จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า มีการตีพิมพ์บทความในช่วงปี ค.ศ. 1985 ถึง ปี ค.ศ. 2022 จำนวนทั้งสิ้น 1,662 บทความ แบ่งเป็นบทความวิจัย 1,395 บทความ และบทความทบทวนวรรณกรรม 267 บทความ

จากการวิเคราะห์บรรณมิติพบว่า มากกว่า 3 ใน 4 ของบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมด เป็นบทความที่เผยแพร่ในช่วงปี ค.ศ. 2016 ถึง ปี ค.ศ. 2021 โดยมีการตีพิมพ์มากกว่า 100 บทความตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตราการตีพิมพ์บทความวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีสติในเด็กที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังพบว่า บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด 20 อันดับแรก โดยส่วนใหญ่เป็นบทความที่ศึกษาถึงผลของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติในผู้เข้าร่วมการวิจัยกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ผู้ปกครอง คุณครู เป็นต้น สิ่งที่น่าสนใจคือใน 20 อันดับของบทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด มีเพียง 2 บทความเท่านั้นที่ศึกษาการประเมินทักษะการมีสติในเด็กและวัยรุ่น โดยเป็นการศึกษาของ Greco et al. (2011) ซึ่งเป็นการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตร Child and Adolescent Mindfulness Measure (CAMM) โดยเป็นมาตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินการมีสติในเด็กวัยรุ่นและวัยรุ่น และการศึกษาของ Brown et al. (2011) ซึ่งเป็นการประยุกต์มาตร MASS ที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินการมีสติในผู้ใหญ่ (Brown & Ryan, 2003) มาใช้ในการประเมินการมีสติในวัยรุ่น โดยเป็นการตรวจสอบคุณภาพของมาตร MAAS-A

และเมื่อพิจารณาถึงทั้งในแง่มุมมองของผู้วิจัยที่มีบทความตีพิมพ์มากที่สุด ประเทศที่มีผู้ประพันธ์บรรณกิจมากที่สุด และประเทศที่มีบทความได้รับการอ้างอิงมากที่สุด จะพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นบทความที่มาจากประเทศทางตะวันตก รวมไปถึงจากการระบุคำสำคัญเพิ่มเติม ได้แก่ “Thai” และ “Thailand” ในฐานข้อมูล Scopus

พบบทความวิจัยที่ศึกษาการมีสติรูปแบบต่างๆ ในประเทศไทย 4 บทความ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Baminiwatta and Solangaarachchi (2021) ที่ได้วิเคราะห์บรรณมิติในงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในช่วงปี ค.ศ. 1966 ถึงปี ค.ศ. 2021 ที่พบว่า ถึงแม้ว่าการมีสติจะมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมตะวันออกแต่ในงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติโดยส่วนใหญ่กลับมาจากประเทศฝั่งตะวันตก

จากการวิเคราะห์เครือข่ายบทความที่มีรายการอ้างอิงคล้ายชุดเดียวกัน (manuscript coupling network) อาจกล่าวได้ในอีกแง่หนึ่งว่า บทความที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันนั้นอาจสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่อาจเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากการวิเคราะห์เครือข่ายสามารถจัดกลุ่มบทความได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบทความที่ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น กลุ่มบทความที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีสติกับผู้ใกล้ชิดเด็ก และกลุ่มบทความที่ศึกษามาตรประเมินการมีสติในเด็กและวัยรุ่น อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจคือ บทความที่ถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มที่ศึกษามาตรประเมินการมีสติในเด็กและวัยรุ่นนั้นมีจำนวนน้อยที่สุดจากทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์บทความที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดที่มีเพียง 2 บทความเท่านั้นที่อยู่ใน 20 อันดับ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า งานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กนั้นยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กอยู่เป็นจำนวนน้อยหากเปรียบเทียบกับการศึกษาผลของการมีสติที่มีต่อเด็ก

จากการวิเคราะห์เครือข่ายบทความที่ถูกอ้างอิงอยู่ในบทความเดียวกัน (reference co-citation network) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการพัฒนางานวิจัย สามารถจัดกลุ่มบทความที่ถูกอ้างอิงออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มบทความที่ศึกษาการประยุกต์ใช้การมีสติในเด็กและวัยรุ่น กลุ่มบทความที่นำเสนอรายละเอียดของการมีสติ และกลุ่มบทความที่นำเสนอผลของโปรแกรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงคลินิกหรือตัวแปรทางคลินิก แสดงให้เห็นว่า ในงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กนั้นแหล่งข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนางานวิจัยยังคงเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานของตัวแปรการมีสติ เช่น คำจำกัดความ ความสำคัญ และการประยุกต์ใช้การมีสติเพื่อพัฒนาทักษะหรือป้องกันภาวะต่าง ๆ ในเด็ก

สำหรับการวิเคราะห์เครือข่ายคำสำคัญที่อยู่ในบทความเดียวกัน (keyword co-occurrence network) สามารถจัดกลุ่มมาได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทักษะอื่น ๆ ในเด็กและวัยรุ่น กลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติกและสุขภาวะทางจิตในเด็กและวัยรุ่น กลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และกลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตและสุขภาวะที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติกและผู้ปกครอง สิ่งที่น่าสนใจคือ จากการวิเคราะห์เครือข่ายคำสำคัญที่อยู่ในบทความเดียวกัน พบการระบุคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติกใน 2 เครือข่าย อย่างไรก็ตามคำสำคัญบางคำอาจไม่พบในการวิเคราะห์เครือข่ายนี้ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรดังกล่าว ซึ่งอาจเนื่องมาจากไม่ได้มีการระบุคำสำคัญในบทความ หรือคำสำคัญนั้น ๆ อาจถูกระบุอยู่ในบทความจำนวนน้อยทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เครือข่ายได้ ตัวอย่างคำสำคัญในกรณีนี้ เช่น ADHD ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีพื้นฐานอยู่บนการมีสติในเด็กสมาธิสั้น (Meppelink et al., 2016) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์บรรณมิติในงานวิจัยที่ศึกษาการมีสติในเด็กบนฐานข้อมูล Scopus จะเห็นได้ว่างานวิจัยโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การศึกษาผลของการมีสติทั้งในรูปแบบของกิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีต่อเด็กและวัยรุ่น ในขณะที่

งานวิจัยเพื่อพัฒนาการประเมินการมีสติสำหรับเด็กยังมีจำนวนน้อย ซึ่งการประเมินการมีสติที่มีคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (psychometric properties) ยังเป็นข้อจำกัดสำหรับการศึกษการมีสติในเด็ก เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของเด็กที่อาจจะยังไม่สามารถตระหนักรู้ในประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้สมบูรณ์นัก (Goodman et al., 2017) รวมไปถึงอาจยังไม่สามารถรายงานตนเองได้ถูกต้องชัดเจน นอกจากนี้ การนำแบบประเมินการมีสติที่พัฒนาขึ้นจากวัฒนธรรมตะวันตกมาปรับใช้ในวัฒนธรรมตะวันออกอาจจะมีปัญหาในประเด็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ (Silpakit et al., 2015) ดังนั้น การพัฒนามาตรประเมินการมีสติโดยมีพื้นฐานอยู่บนการสังเกตพฤติกรรมโดยผู้ใกล้ชิดเด็ก (Leihl & Diaz, 2010) จากหลากหลายบริบท เช่น ข้อมูลจากผู้ปกครองที่บ้าน ข้อมูลจากคุณครูที่โรงเรียน อาจเป็นข้อมูลเพิ่มเติมที่ช่วยตรวจสอบความตรงของข้อมูลจากการรายงานตนเองโดยเด็กได้ (Raveepatarakul & Ngamake, 2022)

และเนื่องจากการวิเคราะห์บรรณมิติในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์บทความที่ศึกษการมีสติในเด็กในภาพรวม อย่างไรก็ตาม การศึกษการมีสติในเด็กนั้นสามารถแยกบริบทออกได้เป็น บริบททางคลินิก (clinical setting) และบริบทในโรงเรียน (school setting) โดยงานวิจัยที่ศึกษาในบริบททางคลินิกนั้นมักจะเป็นการศึกษการมีสติเชิงการบำบัดกับเด็กที่ได้รับการวินิจฉัยในเชิงคลินิก เช่น เด็กที่มีปัญหาทางร่างกายอันเนื่องมาจากความเครียด เป็นต้น (Harnett & Dawe, 2012) ในขณะที่งานวิจัยที่มีพื้นฐานในบริบทโรงเรียนมักจะเป็นการศึกษการมีสติเชิงการป้องกัน (Harnett & Dawe, 2012; Klingbeli et al., 2017) ดังนั้น หากมีการวิเคราะห์บรรณมิติ โดยแยกกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษการมีสติในเด็กเชิงคลินิกออกจากกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทโรงเรียนจะช่วยให้เข้าใจแนวโน้มงานวิจัยที่ศึกษการมีสติทั้งในเชิงของการบำบัดและเชิงของการป้องกันสำหรับเด็กชัดเจนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก ทุนสนับสนุนการวิจัย งบประมาณเงินทุนฝ่ายวิจัย คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

References

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics, 11*, 959-975.
- Baer, R. A. (2003). Mindfulness training as a clinical intervention: A conceptual and empirical review. *Clinical Psychology: Science and Practice, 10*, 125-143.
- Baer, R. A., Smith, G. T., Hopkins, J., Krietemeyer, J., & Toney, L. (2006). Using self-report assessment methods to explore facets of mindfulness. *Assessment, 13*(1), 27-45.
- Baminiwatta, A., & Solangaarachchi, I. (2021). Trends and developments in mindfulness research over 55 years: A bibliometric analysis of publications indexed in web of science. *Mindfulness, 21*, 2099-2116

- Biegel, G. M., Brown, K. W., Shapiro, S. L., & Schubert, C. M. (2009). Mindfulness-based stress reduction for the treatment of adolescent psychiatric outpatients: A randomized clinical trial. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 77*(5), 855-866.
- Bögels, S., Hoogstad, B., Dun, L., Schutter, S., & Restifo, K. (2008). Mindfulness training for adolescents with externalizing disorder and their parents. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 36*, 193-209.
- Brown, K. W., & Ryan, R. M. (2003). The benefits of being present: Mindfulness and its role in psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*(4), 822-848.
- Brown, K. W., West, A. M., Loverich, T. M., & Biegel, G. M. (2011). Assessing adolescent mindfulness: Validation of an adapted mindful attention awareness scale in adolescent normative and psychiatric populations. *Psychological Assessment, 23*(4), 1023-1033.
- Burke, C. A. (2010). Mindfulness-based approaches with children and adolescents: A preliminary review of current research in an emergent field. *Journal of Child and Family Studies, 19*, 133-144.
- Coholic, D., Schwabe, N., & Lander, K. (2020) A scoping review of arts-based mindfulness interventions for children and youth. *Child and Adolescent Social Work Journal, 37*, 511-526.
- Coyne L. W., Cheron, D., & Ehrenreich, J. T. (2008). Assessment of acceptance and mindfulness processes in youth In L. A. Greco & S. C. Hayes (Eds.), *Acceptance & mindfulness treatment for children & adolescents: A practitioner's guide* (pp. 37-59). Oakland, CA: New Harbinger.
- Diamond, A. (2012). Activities and programs that improve children's executive functions. *Current Directions in Psychological Science, 21*(5), 335-341.
- Diamond, A., & Lee, K. (2011). Interventions shown to aid executive function development in children 4 to 12 years old. *Science, 333*(6045), 959-964.
- Duncan, L. G., Coatsworth, J. D., & Greenburg, M. T. (2009). A model of mindful parenting: Implications for parent-child relationships and prevention research. *Clinical Child and Family Psychology Review, 12*, 255-270.
- Dunning, D. L., Griffiths, K., Kuyken, W., Crane, C., Foulkes, L., Parker, J., & Dalgleish, T. (2019). Research review: The effects of mindfulness-based interventions on cognition and mental health in children and adolescents: A meta-analysis of randomized controlled trials. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry, 60*(3), 244-258.
- Eklund, K., O'Malley, M., & Meyer, L. (2017). Gauging mindfulness in children and youth: School-based applications. *Psychology in Schools, 54*(1), 101-114.

- Felver, J. C., Doerner, E., Jones, J., Kaye, N., & Merrell, K. W. (2013). Mindfulness in school psychology: Applications for intervention and professional practice. *Psychology in the Schools, 50*(6), 531-547.
- Felver, J. C., Hoyos, C. E. C., Tezanos, K., & Singh, N. N. (2015). A systematic review of mindfulness-based interventions for youth in school settings. *Mindfulness, 7*(1), 34-45.
- Flook, L., Goldberg, S. B., Pinger, L., Bonus, K., & Davidson, R. J. (2013). Mindfulness for teachers: A pilot study to assess effects on stress, burnout, and teaching efficacy. *Mind, Brain, and Education, 7*(3), 182-195.
- Flook, L., Smalley, S. L., Kitil, M. J., Galla, B. M., Kaiser-Greenland, S., Locke, J., & et al. (2010). Effects of mindful awareness practices on executive functions in elementary school children. *Journal of Applied School Psychology, 26*, 70-95.
- Germer, C. K., & Neff, K. D. (2013). Self-compassion in clinical practices. *Journal of Clinical Psychology, 69*(8), 856-867.
- Goodman, M. S., Madni, L. A., & Semple, R. J. (2017). Measuring mindfulness in youth: Review of current assessment, challenges, and future directions. *Mindfulness, 8*, 1409-1420.
- Gotink, R. A., Chu, P., Busschbach, J. J. V., Benson, H., Fricchione, G. L., & Hunink, M. G. M. (2015). Standardised mindfulness-based interventions in healthcare: An overview of systematic review and meta-analyses of RCTs. *PLoS ONE, 10*(4), 1-17.
- Greco, L. A., Baer, R. A., & Smith, G. T. (2011). Assessing mindfulness in children and adolescent: Development and validation of the child and adolescent mindfulness measure (CAMM). *Psychological Assessment, 23*(3), 606-614.
- Greenberg, M. T., & Harris, A. R. (2011). Nurturing mindfulness in children and youth: Current state of research. *Child Development and Perspectives, 6*(2), 161-166.
- Grossman, P., Niemann, L., Schmidt, S., & Walach, H. (2004). Mindfulness-based stress reduction and health benefits: A meta-analysis. *Journal of Psychosomatic Research, 57*, 35-43.
- Harnett, P. H., & Dawe, S. (2012). The contribution of mindfulness-based therapies for children and families and proposed conceptual integration. *Child and Adolescent Mental Health, 17*(4), 195-208.
- Hofmann, S. G., Sawyer, A. T., Witt, A. A., & Oh, D. (2010). The effect of mindfulness-based therapy on anxiety and depression: A meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 78*(2), 169-183.
- Hongsanguansri, S., Charatcharungkiat, N., César, A. A. M., & Silvia, W. O. M. (2018). Psychotherapy training experiences among four child and adolescent psychiatry residency training centers in Thailand. *Journal of the Medical Association of Thailand, 101*, 261-268. [In Thai].

- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based interventions in context: Past, present, and future. *Journal of Clinical Psychology, 10*(2), 144-156.
- Keng, S. L., Smoski, M. J., Robins, C. J. (2011). Effects of mindfulness on psychological health: Review of empirical studies. *Clinical Psychology Review, 31*, 1041-1056.
- Kim, E., Jackman, M. M., Jo, S. H., Oh, J., Ko, S. Y., McPherson, C. L., & Singh, N. N. (2019). Feasibility and acceptability of the mindfulness-based openmind-korea (OM-K) preschool program. *Mindfulness, 28*, 2187-2198.
- Klingbeli, D. A., Renshaw, T. L., Wilenbrink, J. B., Copek, R. D., Chan, K. T., Haddock, A., Yassine, J., & Clifton, J. (2017). Mindfulness-based intervention with youth: A comprehensive meta-analysis of group-design studies. *Journal of School Psychology, 63*, 77-103.
- Langer, E. J., Bashner, R. S., & Chanowitz, B. (1985). Decreasing prejudice by increasing discrimination. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*(1), 113-120.
- Langer, E., Michael, H., Jennifer, J., & Marilyn, H. (1989). Conditional teaching and mindful learning: The role of uncertainty in education. *Creativity Research Journal, 2*(3), 139-150.
- Lawler, J. M., Esposito, E. A., Doyle, C. M., & Gunnar, M. R. (2019). A preliminary, randomized-controlled trial of mindfulness and game-based executive function trainings to promote self-regulation in internationally-adopted children. *Development and Psychopathology, 31*(4), 1513-1525.
- Lertladaluck, K., Supparakbunlue, W., Moriguchi, Y., & Chutabhakdikul, N. (2021). School-based mindfulness intervention improves executive function and self-regulation in preschoolers at risk. *The Journal of Behavioral Science, 16*(2), 58-72. [In Thai].
- Liehr, P. & Diaz, N. (2010). A pilot study examine the effect of mindfulness on depression and anxiety for minority children. *Archives of Psychiatric Nursing, 24*(1), 69-71.
- Ma, S. H., & Teasdale, J. D. (2004). Mindfulness-based cognitive therapy for depression: Replication and exploration of differential relapse prevention effect. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 72*(1), 31-40.
- Mah, J. W. T., Murray, C., Locke, J., & Carbert, N. (2021). Mindfulness-enhanced behavioral parent training for clinic-referred families of children with ADHD: A randomized controlled trial. *Journal of Attention disorders, 25*(12), 1765-1777.
- Mendelson, T., Greenberg, M. T., Dariotis, J. K., Gould, L. F., Rhoades, B. L., & Leaf, P. J. (2010). Feasibility and preliminary outcomes of a school-based mindfulness intervention for urban youth. *Journal of Abnormal Child Psychology, 38*, 985-994.

- Meppelink, R., Bruin, E. I., & Bögels, S. M. (2016). Meditation or medication? Mindfulness training versus medication in the treatment of childhood ADHD: A randomized controlled trial. *BMC Psychiatry, 16*, 267-283.
- O'Brien, K. M., Larson, C. M., & Murrell, A. R. (2008). *Third-wave behavior therapies for children and adolescents: Progress, challenges, and future directions*. Oakland, CA: New Harbinger.
- Odgers, K., Dargue, N., Creswell, D., Jones, M. P., & Hudson, J. L. (2020). The limited effect of mindfulness-based interventions on anxiety in children and adolescents: A meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review, 23*(3), 408-426.
- Petcharat, M., & Liehr, P. (2021). Feasibility of a brief mindfulness intervention: Examining stress, anxiety and mindfulness for Thai parents of children with developmental disabilities. *Archives of Psychiatric Nursing, 35*, 418-426.
- Pizarro-Carmona, A., Baena, S., & Jiménez, L. (2021). Protocol for the implementation and evaluation of a mindfulness-based intervention for caregivers of children with mental disorder in a clinical setting. *International Journal of Environment Research and Public Health, 18*, 1-25.
- Raes, F., Griffith, J. W., Gucht, K. V., & Williams, J. M. G. (2013). School-based prevention and reduction of depression in adolescent: A cluster-randomized controlled trial of a mindfulness group program. *Mindfulness, 5*, 477-486.
- Raveepatarakul, J. & Ngamake, S. T. (2022). Mindfulness: From adults to children. *Mental Health & Human Resilience International Journal, 6*(1), 1-3. [In Thai].
- Raveepatarakul, J., Suttiwan, P., Iamsupisit, S., & Mikulas W. L. (2014). A mindfulness enhancement program for Thai 8-to 11-year old children: Effects on mindfulness and depression. *Journal of Health Research, 28*(5), 335-341. [In Thai].
- Ridderinkhof, A., Bruin, E. I., Blom, R., Singh, N. N., & Bögels, S. M. (2019). Mindfulness-based program for autism spectrum disorder: A qualitative study of the experiences of children and parents. *Mindfulness, 10*, 1936-1951.
- Sangpresert, P., Palangrit, S., Buranatrevedh, S., Tiyoa, N., & Pattaraarchachai, J. (2018). A systematic review of the effectiveness of mindfulness meditation and contemplation upon vascular disease patients. *Thammasat Medical Journal, 18*(1), 79-92. [In Thai].
- Satonastaso, O., Zaccari, V., Crescentini, C., Fabbo, F., Capurso, V., Vicari, S., & Menghini, D. (2020). Clinical application of mindfulness-oriented meditation: A preliminary study in children with ADHD. *International Journal of Environment Research and Public Health, 17*(18), 6916-6920.

- Schonert-Reichl, K. A., Oberle, E., Lawlor, M. S., Abbott, D., Thomson, K., Oberlander, T. F., & Diamond, A. (2015). Enhancing cognitive and social-emotional development through a simple-to-administer mindfulness-based school program for elementary school children: A randomized controlled trial. *Developmental Psychology, 51*(1), 52-66.
- Semple, R. J., Lee, J., Rosa, D., & Miller, L. F. (2010). A randomized trial of mindfulness-based cognitive therapy for children: Promoting mindful attention to enhance social-emotional resiliency in children. *Journal of Child and Family Studies, 19*(2), 218-229.
- Silpakit, O., Suthithammanuwat, & Bannaruj, B. (2015). Mindfulness and the mindfulness assessment scales. *Journal of Mental Health of Thailand, 23*(3), 184-197.
- Siripompanich, V., Sampoon, K., Chaithirayanon, S., Kotchabhakdi, N., & Chutabhakdikul, N. (2018). Enhancing brain maturation through a mindfulness-based education in elementary school Children: A quantitative EEG study. *Mindfulness, 9*, 1877-1884. [In Thai].
- Tang, Y. Y., & Posner, M. I. (2009). Attention training and attention state training. *Trends in Cognitive Sciences, 13*(5), 222-227.
- Tarrasch, R. (2018). The effects of mindfulness practice on attentional functions among primary school children. *Journal of Child and Family, 27*, 2632-2642.
- Ussery, A. F. (2021). A bibliometric study of LIS literature trends of mindfulness within libraries. *The Journal of the New Members Round Table, 10*, 3-12.
- Wolraich, M. L. Hagan, J. J., Allan, C., Chan, E., Davison, D., Earls, M., & et al. (2019). Clinical practical guideline for the diagnosis, evaluation, and treatment of attention-deficit/hyperactivity disorder in children and adolescents. *Pediatrics, 144*(4), 1-25.
- Yatham, L. N., Kennedy, S. H., Parikh, S. V., Schaffer, A., Bond, D. J., Frey, B. N., & et al. (2014). Canadian network for mood and anxiety treatments (CANMAT) and international society for bipolar disorders (ISBD) 2018 guidelines for the management of patients with bipolar disorder. *Bipolar Disorders, 20*, 97-170.
- Zelazo, P. D., & Lyons, K. E. (2012). The potential benefits of mindfulness training in early childhood: A developmental social cognitive neuroscience perspective. *Child Development Perspectives, 6*(2), 154-160.
- Zenner, C., Herrleben-Kurz, S., & Walach, H. (2014). Mindfulness-based interventions in schools: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology, 5*, 1-20.
- Zhang, D., Chan, S. K. C., Lo, H. H. M., Chan, C. Y. H., Chan, J. C. Y., Ting, K. T., & et al. (2016). Mindfulness-based intervention for Chinese children with ADHD and their parents: A pilot mixed-method study. *Mindfulness, 25*(13), 1931-1942.

บทปริทัศน์หนังสือ (book review) วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร

ธีรารวรรณ เชื้อตาเล็ง¹

Thirawan chustaleng

ชื่อเรื่อง : วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร
Research Methodology in Curriculum
ผู้แต่ง : มนสิช สิทธิสมบูรณ์
ปีที่พิมพ์ : 2563
สำนักพิมพ์ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จำนวนหน้า : 369 หน้า

เกริ่นนำ

ผู้เขียนได้เขียนขึ้นจากประสบการณ์การสอนในรายวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยการเรียบเรียงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งในการนำเสนอครั้งนี้ผู้เขียนได้ได้ลำดับเนื้อหาตามวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตร พร้อมการยกตัวอย่างการปฏิบัติการวิจัยทางหลักสูตรเพื่อประกอบในทุกบท เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย สะดวกในการที่จะทำการศึกษาเรียนรู้ โดยเนื้อหาภายในประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กรอบแนวคิดการวิจัย การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้ การประเมินผล การแก้ไข การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การเขียนโครงการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย การประเมินผลงานการวิจัย งานวิจัยทางหลักสูตร บทสังเคราะห์งานวิจัย และสุดท้ายปัจฉิมบท

วัตถุประสงค์

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนมีความประสงค์ให้ผู้ที่ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีแบบแผนตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ซึ่งในสิ่งที่ผู้เขียนได้นำเสนอนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นตามลำดับขั้นตอนเพื่อนเป็นแนวทางในการออกแบบงานวิจัยต่อไป

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ผู้รับผิดชอบบทปริทัศน์หนังสือ)

e-mail: Ita@windowslive.com

สาระสำคัญ

หนังสือ วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร ผู้เขียนได้เขียนเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่ประกอบด้วยกรอบการรวบรวมวิธีการวิจัยที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตรมากยิ่งขึ้น โดยหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นทั้งสิ้น 14 บท ดังนี้

บทที่ 1 ปฐมบท

ในบทนี้ได้กล่าวถึงความหมายวิธีวิทยาการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการหรือวิธีดำเนินงานเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ วิจัยดำเนินการวิจัยทางหลักสูตรที่เป็นไปตามขั้นตอน วิธีการดำเนินการวิจัยที่ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักสูตร การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร วิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตร

บทที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

เป็นการกล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตร เป็นลำดับการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากขั้นตอนหนึ่ง จนถึงผลการนำไปใช้ โดยมีวงจรการพัฒนาที่ประกอบด้วย (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางหลักสูตร (2) การสร้างหลักสูตร (3) การทดลองใช้ (4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเป็นประโยชน์ที่จะได้รับคือสามารถเข้าใจในวิธีการ แต่ละขั้นตอนของการวิจัยได้ง่าย เป็นตัวชี้้นำในการดำเนินการ ทราบผลที่จะเกิดขึ้นได้ เพื่อแนวทางในการกำหนดทิศทางอย่างถูกต้องและเหมาะสม

บทที่ 3 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางหลักสูตร

ในบทนี้จะกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทคนิควิธีการดำเนินการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางหลักสูตร วิธีการสังเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์งานวิจัย การสร้างเครื่องมือแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การลงภาคสนามเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูล การถอดบทเรียนเพื่อสรุปวิธีการปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ โดยการสรุปวิธีปฏิบัติและเผยแพร่ให้หน่วยงานภายในหรือภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดเห็นเพื่อทราบเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงาน ความต้องการ แนวทางแก้ไข การประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เป็นการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ยืนยันข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร

บทที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยทางหลักสูตร

ในบทนี้จะกล่าวถึงการกำหนดแนวคิดการวิจัย โดยเริ่มจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ปัญหา กำหนดปัญหา และการหาแนวทางแก้ไข การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยแหล่งที่มาของกรอบแนวคิดโดยเป็นการศึกษาซึ่งประกอบด้วยตัวแปรและการระบุความสัมพันธ์ของตัวแปร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นการสังเคราะห์ที่ผู้วิจัยจะต้องกำหนดขึ้นเอง วิธีการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งเป็นการเขียนแบบพรรณนาหรืออาจเขียนได้เป็นแบบแผนผังความคิดซึ่งในบทนี้จะมีหลักเกณฑ์ในการเขียนกรอบแนวคิดวิจัย หลัก การสำคัญที่ใช้ในการเขียนแนวคิดการวิจัย ประโยชน์ของกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 5 การสร้างหลักสูตร

ในบทนี้จะอธิบายถึงการสร้างหลักสูตรที่จะต้องประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การจัดกิจกรรมหลักสูตร และอื่นๆที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหลักสูตร การจัดลำดับของข้อมูลในการกำหนดปัญหาเพื่อศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

การยกร่างหลักสูตรซึ่งเป็นการลงรายละเอียดตามองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรซึ่งจะต้องเป็นการอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นผู้ประเมินความสอดคล้องหรือความเหมาะสมของหลักสูตร ซึ่งผู้เขียนนำเสนอไว้ 2 วิธีคือ การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง และการวิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมของหลักสูตร รวมไปถึงในบทนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอเทคนิควิธีการตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร เทคนิคการตรวจสอบประสิทธิผลหลักสูตรเพื่อพิจารณาจากผลการทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

บทที่ 6 การทดลองใช้หลักสูตร

ในบทนี้ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการทดลองใช้หลักสูตร ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการคือ การจัดทำตัวแปรอิสระ การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน การวัดตัวแปรตาม การออกแบบการทดลองใช้หลักสูตรซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอรูปแบบแผนการวิจัย คือ การทดลองแบบกลุ่มเดียว การทดลองแบบเดี่ยว การทดลองแบบสองกลุ่ม พร้อมทั้งมีการนำเสนอตัวอย่างการคำนวณเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

บทที่ 7 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรที่ผู้เขียนได้เสนอเพื่อเป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อทำการพิจารณาสอดคล้องกันว่าหลักสูตรมีคุณค่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด โดยการประเมินหลักสูตรจะต้องคำนึงถึง จุดมุ่งหมายสำคัญในการประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมิน เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา การประเมินหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร และประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดที่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น

บทที่ 8 การแก้ไข การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในบทนี้ได้กล่าวถึงการแก้ไข ปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมและสนองความต้องการของผู้เรียนได้ หรือเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม การแก้ไขหลักสูตรบางส่วนที่กำลังใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เน้นการแก้ไขเป้าหมาย และกระบวนการของหลักสูตร ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรควรให้สอดคล้องกับสภาพบริบทผู้เรียน สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน สภาพความพร้อมและสภาวะแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งการแก้ไข การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ผู้เขียนยกตัวอย่างกรณีศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร

บทที่ 9 การเขียนโครงร่างการวิจัยทางหลักสูตร

การเขียนโครงร่างการวิจัยทางหลักสูตรผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการดำเนินการที่จะต้องประกอบด้วย ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ และระเบียบวิธีการศึกษา รวมไปถึงผู้เรียนได้เสนอวิธีการกำหนดชื่อเรื่องที่มีองค์ประกอบสำคัญอย่างไรบ้าง การนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่จะต้องมีการเขียนให้เห็นถึงปัญหา ทฤษฎี หลักการ ข้อเท็จจริงหรือแรงจูงใจที่ทำให้พัฒนาหลักสูตร การเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางหลักสูตรเพื่อเป้าหมายถึงประโยชน์คุณค่า และสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ขอบเขตของการวิจัยเพื่อกำหนดกรอบปัญหาให้มีความชัดเจนในการที่จะไปสู่กระบวนการวิจัยที่เหมาะสมต่อไป

บทที่ 10 การเขียนรายงานการวิจัย

ในบทนี้ผู้เขียนได้นำเสนอถึงตัวอย่างแบบแผนการเขียนรายงานวิจัย องค์ประกอบสำคัญที่จะต้องนำเสนอวิธีการเขียนและนำเสนอผลการวิจัยที่มีความชัดเจนเป็นไปตามการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวอย่างการนำเสนอผลการ

วิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ รวมไปถึงแนวทางการนำเสนอภาคผนวกเพื่ออ้างอิงเนื้อหาและความเป็นมาของการนำเสนอข้อมูล

บทที่ 11 การประเมินผลงานการวิจัยทางหลักสูตร

ผู้เขียนนำเสนอเกณฑ์ที่หลากหลายในการประเมินค่ากับผลงานการวิจัยที่ได้ศึกษาเพื่อความีคุณภาพเพียงไร โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพวิจัย เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยในการพัฒนาวิจัยทางหลักสูตรที่เป็นตามหลักเกณฑ์ของการประเมิน

บทที่ 12 งานวิจัยทางหลักสูตร

ผู้เขียนได้หยิบยกตัวอย่างของงานวิจัยทางหลักสูตรโดยนำเสนอของบทคัดย่อของงานวิจัย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2553 – 2562 ซึ่งถือได้ว่ายังอยู่ในระหว่างช่วงปีที่ยังมีความสนใจและสามารถนำไปใช้ศึกษาแนวทางได้เป็นอย่างดี

บทที่ 13 บทสังเคราะห์งานวิจัยทางหลักสูตร

บทสังเคราะห์งานวิจัยทางหลักสูตรผู้วิจัยได้ประมวลภาพรวมในประเด็นเพื่อเป็นแนวทางในการสังเคราะห์งานวิจัยทางหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดชื่อปัญหาการวิจัยทางหลักสูตร ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย การเขียนจุดมุ่งหมายของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย คำนิยามศัพท์ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนการวิจัยในการยกร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร

บทที่ 14 ปัจฉิมบท

ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการวิจัยทางหลักสูตร วงจรของวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตรที่เป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายของการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ประเด็นข้อผิดพลาดที่มักพบบ่อยในงานวิจัยทางหลักสูตรเพื่อเป็นการช่วยหาแนวทางแก้ไขก่อนที่จะเกิดปัญหา และได้หลีกเลี่ยงถึงปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง 50 ประเด็นคำถามงานวิจัยทางหลักสูตร เพื่อทบทวนสร้างความเข้าใจ และตอบคำถามในงานวิจัยของตัวเองได้ และเป็นข้อควรระวังในวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดได้น้อยที่สุด แนวโน้มของหลักสูตรที่เป็นไปตามสภาพบริบทของสังคมและบริบทของผู้เรียน รวมไปถึงแนวโน้มการวิจัยทางหลักสูตรที่เน้น 10 สมรรถนะหลักในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เขียนได้นำเสนอในปัจฉิมบทนี้

คุณค่า

หนังสือ วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตรคุณสมบัติพิเศษของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาทุกบท โดยการเขียนที่ใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านที่เป็นผู้เริ่มต้นในการศึกษาวิจัยทางหลักสูตร อีกทั้งในทุกบทผู้เรียนได้นำเสนอโดยการหยิบยกตัวอย่างอย่างหลากหลายเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของผู้ที่ศึกษา ยกตัวอย่างประเด็นของปัญหาที่อาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่องานวิจัย อีกทั้งได้เสนองานวิจัยที่เป็นตัวอย่างในการสร้างแบบแผนของงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อศึกษาและแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

มนสิข สิทธิสมบูรณ์. (2563). *วิธีวิทยาการวิจัยทางหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินพิจารณาบทความ ลงในวารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.พทธี ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ศรียา นิยมธรรม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ตัญคำภีร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒน์ะกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวิชิต เขียรชนะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิลันธนานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสูทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ ศรีชัยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.รชงพร โกมลเสวิน	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตติกรณ์ จงวิศาล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุขีวะ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก	มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภชาติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพร ทิพย์คง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวณิษศักดิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิชานนท์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา คุณาอภิสิทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ สูดหนองบัว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.กิติพงศ์ มะโน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์อนุกุล พลศิริ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒน์ พรหมเพชร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.หญิง ดร.พนมพร พุ่มจันทร์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ ณ์ภูประเสริฐ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักรินทร์ ชนประชา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจจรา ประเสริฐสิน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวัฒน์ เกตุวงศา	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม แสงนนท์	มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เดชโฮม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อาจารย์ ดร.กิ่งสร เกาะประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์ ดร.รังรอง สมมิตร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ชัชชญา พีระธรณิศร์	มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.ศิริพงษ์ เสภาภาน	ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ยศระวี วายทองคำ	ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ อิงอาจ	ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด	ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล กฤษศฤทธิสิน	ภาควิชาการประเมินและการวิจัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุการ์ตพิชา ปิยะธรรมวรกุล	ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สมบูรณ์	ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อริสา ส้ารอง	ภาควิชาจิตวิทยา
รองศาสตราจารย์ ดร.มานิภา วิเศษสาธิต	ภาควิชาจิตวิทยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา ภาสะวงนิช	ภาควิชาพลานามัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ ศักดิ์เจริญ	ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่องและอาชีวศึกษา
รองศาสตราจารย์ศุภนิต อารีหทัยรัตน์	ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
รองศาสตราจารย์สุนทร แม้นสงวน	ภาควิชาพลานามัย
รองศาสตราจารย์จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร เขียวจินตกานต์	ภาคเทคโนโลยีการศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุศรา นิยมเวช	ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ สุขารมณ	ภาควิชาจิตวิทยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ลักษณะมา	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกช ทองเอี่ยม	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่นดาว ชลวิทย์	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนงนาฏ เพชรประเสริฐ	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัมพร วัจนะ	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ บุญถนอม	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาติยะ พัฒนาศักดิ์	ภาควิชาภูมิศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยมน อินทุสุต	ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ลาภเจริญ	ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศีกฤทธิ ศีลาลาย	ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา
อาจารย์ ดร.กมลทิพย์ ศรีหาเศษ	ภาควิชาประเมินและการวิจัย
อาจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ	ภาควิชาประเมินและการวิจัย
อาจารย์ ดร.พนิดา พานิชวัฒนะ	ภาควิชาประเมินและการวิจัย
อาจารย์ ดร.ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์	ภาควิชาประเมินและการวิจัย
อาจารย์ ดร.จุฑามาศ แสงงาม	ภาควิชาประเมินและการวิจัย
อาจารย์ ดร.อัญชลี วัฒนศิลป์	ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
อาจารย์ ดร.นาที เกิดอรุณ	ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
อาจารย์ ดร.เพชร วิจิตรนาวัน	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
อาจารย์ ดร.เอกอมร เอี่ยมศิริรักษ์	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มีนโยบายการจัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความที่จัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ต้องไม่เคยตีพิมพ์ ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือไม่อยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review โดยบทความจะได้รับ การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ในสาขาวิชาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อของบทความวิจัย

แนวทางการเขียนบทความ ประกอบด้วย

1. ประเด็นหรือแนวความคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
2. วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ สังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเสนอความรู้หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
3. ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ
4. นำเสนอผลการศึกษาและการอภิปรายผลได้อย่างลึกซึ้ง และเชื่อมโยงกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการ วิชาชีพและสังคม
5. ค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ ทันสมัย และครบถ้วน
6. นำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน และเป็นระบบ ตลอดจนใช้ภาษาระดับทางการเพื่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. การตั้งค่านำกระดาษ ใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษ A4 ตั้งค่านำกระดาษ ดังนี้

1.1 ด้านบน (top)	1.5 นิ้ว (inches)
1.2 ด้านล่าง (bottom)	1.5 นิ้ว (inches)
1.3 ด้านซ้าย (left)	1 นิ้ว (inches)
1.4 ด้านขวา (right)	1 นิ้ว (inches)

และให้ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีมุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 10-15 หน้า

2. ชื่อเรื่อง (title) ต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 18 point ตัวหนา อยู่กลางนำกระดาษ

3. ชื่อผู้เขียน (author) ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 15 point ขีดขวาของนำกระดาษ และมีการเขียนอ้างอิงเชิงบรรณานุกรมที่เป็นนักศึกษา ให้ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา และอีเมลที่ติดต่อได้ของผู้เขียนหลัก (ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 point) นอกจากนี้สามารถระบุชื่อ นามสกุลผู้เขียนร่วมได้ ทั้งนี้ เมื่อรวมกับผู้เขียนหลัก (author) แล้วมีจำนวนไม่เกิน 4 คน

4. เนื้อหา (text) ใช้ภาษาระดับทางการเพื่อสื่อสารให้กระชับและชัดเจน หากเป็นคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะในแต่ ละสาขาวิชา ควรอธิบายคำจำกัดความให้ทราบชัดเจน การจัดพิมพ์เนื้อหาที่กำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 15 point ตลอดทั้งเนื้อหา เนื้อหาที่ปรากฏในบทความวิจัยประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้

4.1 บทคัดย่อ (abstract) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการ วิจัย ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ผลการวิจัย และอาจนำเสนอประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยไว้ในตอนท้าย ด้วยก็ได้ โดยเขียนสรุปให้เห็นถึงสาระสำคัญ ใช้ภาษาระดับทางการที่สื่อสารอย่างกระชับและชัดเจน (ความยาวของ บทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน 250 คำ ภาษาอังกฤษไม่เกิน 300 คำ)

4.2 คำสำคัญ (keywords) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประมาณ 3-5 คำ

4.3 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (background and significance of the problems) นำเสนอให้เห็นถึงสถานการณ์ของปัญหาที่นำไปสู่ความสนใจการทำวิจัย วิเคราะห์สถานการณ์และแสดง เหตุผลถึงความสำคัญของประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการศึกษาและวิจัย โดยใช้ภาษาระดับทางการ มีแบบแผน ลำดับ ประเด็น การเขียนที่ต่อเนื่องกัน ใช้ข้อมูลอ้างอิงที่ทันสมัยและถูกต้องตามหลักทางวิชาการ ซึ่งควรครอบคลุมประเด็น ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (research objectives) นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย โดยอาจเขียนแยกเป็นหัวข้อหลักหรือเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมาและ ความสำคัญของปัญหาก็ได้

4.5 สมมติฐานของการวิจัย (hypotheses of the research) หรือคำถามวิจัย (research questions) นำเสนอการคาดคะเนผลการศึกษา เพื่อนำไปสู่การทดสอบหรือพิสูจน์ โดยเขียนให้ถูกต้องและเป็นไป ตามหลักทางวิชาการ ในกรณีเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ อาจนำเสนอด้วยคำถามวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบาย ปรากฏการณ์ที่กำหนดศึกษา

4.6 แนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (concepts, theories, and related literature) เพื่อสนับสนุนสิ่งที่กำลังศึกษา ตัวแปร และนำไปสู่กรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย โดยอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้

4.7 วิธีดำเนินการวิจัย (research methods) ควรประกอบด้วยหัวข้อหลักที่สำคัญ คือ การออกแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวม ข้อมูลและจริยธรรมในการวิจัย รวมถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.8 ผลการวิจัย (results) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย โดยสามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ทั้งในรูปแบบการบรรยาย ตาราง หรือภาพ

4.9 การอภิปรายผล (discussion) เป็นการนำผลการวิจัย โดยวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีหรืองานวิจัยที่มีมาก่อนหน้านี้ พร้อมให้เหตุผลสนับสนุนเชิงประจักษ์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา หรืออาจนำไปสู่การอภิปรายให้เกิดเป็นความรู้ใหม่จากผลการวิจัยที่ศึกษาในครั้งนั้น การอภิปรายผลควรอธิบายและแสดงเหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง อ้างอิงข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้องตามหลักทางวิชาการ ในย่อหน้าสุดท้ายของการอภิปรายผล ควรนำเสนอข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.10 สรุปผลการวิจัย (conclusion) และข้อเสนอแนะ (recommendations) ให้ข้อมูลโดยสรุปเกี่ยวกับผลการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานหรือการตอบคำถามวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัย และข้อเสนอแนะ

4.11 การระบุรายการอ้างอิง (references) และการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citations) ใช้รูปแบบ APA หากเป็นรายการอ้างอิงฉบับภาษาไทย ให้แปลเป็นภาษาอังกฤษทั้งในรายการอ้างอิง (references) และการอ้างอิง ในเนื้อหา (รายละเอียดปรากฏในคู่มือการเขียนอ้างอิง)

5. การส่งต้นฉบับ และการแก้ไขบทความ

5.1 ส่งทางไปรษณีย์ ที่กองบรรณาธิการวารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ตึก EOB ห้อง 501/1 ชั้น 5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 โดยส่งเป็นเอกสารที่พิมพ์ลงในกระดาษขนาด A4 จำนวน 3 ชุด และบันทึกไฟล์บทความวิจัยลงใน CD จำนวน 1 ชุด พร้อมระบุหมายเลขโทรศัพท์ และ e-mail ที่สามารถติดต่อได้

5.2 ส่งทาง e-mail ที่ Journal.edu.ru@gmail.com

5.3 ส่งทางเว็บไซต์วารสาร ที่ <http://www.edujournal.ru.ac.th>

6. การแจ้งผล

เมื่อบทความได้รับการประเมินและพิจารณาให้ตีพิมพ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาตามที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์หรือ e-mail ที่ผู้เขียนบทความระบุไว้ในแบบฟอร์ม หากมีการแก้ไขบทความ ผู้เขียนบทความจะต้องแก้ไขบทความให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ การแก้ไขอาจมีมากกว่า 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องแก้ไขและส่งบทความภายในระยะเวลาที่กำหนด (สามารถดาวน์โหลดข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.edujournal.ru.ac.th>)

หมายเหตุ วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์บทความ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ตึก EOB
ห้อง 501/1 ชั้น 5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ
กรุงเทพมหานคร 10240

เว็บไซต์คณะศึกษาศาสตร์ <http://www.edu.ru.ac.th>

เว็บไซต์วารสาร <http://www.edujournal.ru.ac.th>

โทร. 02-310-8376 , 02-310-8000 ต่อ 2501 หรือ ต่อ 2502

email: journal.edu.ru@gmail.com

TH Sarabun PSK 18 point

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

TH Sarabun PSK 15 point

กรณีมีผู้เขียนหลายคนระบุได้ไม่เกิน 4 คน

ชื่อ-นามสกุล¹, ชื่อ-นามสกุล²

ชื่อ-นามสกุล³, ชื่อ-นามสกุล⁴

(วันรับบทความ: วัน เดือน ปี, วันแก้ไขบทความ: วัน เดือน ปี, วันตอบรับบทความ: วัน เดือน ปี) ****ทางวารสารจะเป็นผู้ลงวันที่เอง****

บทคัดย่อ

TH Sarabun PSK 15 point

.....

..... 1 tab หรือ 0.5 นิ้ว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ผลการวิจัยหลัก และอาจนำเสนอประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยไว้ในตอนท้ายด้วยก็ได้ โดยใช้ภาษาทางวิชาการ สรุปให้เห็นถึงสาระสำคัญ มีความกระชับและชัดเจน (ความยาวของบทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน 250 คำ ภาษาอังกฤษไม่เกิน 300 คำ)

คำสำคัญ: คำสำคัญ นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องกับงาน หรือเป็นคำที่นิยมใช้ค้นหา เพื่อให้ผู้สนใจสืบค้นเจอ จำนวน 3-5 คำ

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย/บทความวิชาการ

¹กรณีนักศึกษา ให้ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา

อีเมล:

²กรณีที่เป็นอาจารย์/นักวิชาการ/บุคคลทั่วไป ระบุตำแหน่ง/ตำแหน่งวิชาการ หน่วยงานที่สังกัด

³กรณีที่เป็นอาจารย์/นักวิชาการ/บุคคลทั่วไป ระบุตำแหน่ง/ตำแหน่งวิชาการ หน่วยงานที่สังกัด

⁴กรณีที่เป็นอาจารย์/นักวิชาการ/บุคคลทั่วไป ระบุตำแหน่ง/ตำแหน่งวิชาการ หน่วยงานที่สังกัด

TH Sarabun PSK 18 point

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

เว้น 1 บรรทัด

TH Sarabun PSK 15 point

Name-Surname¹, Name-Surname²

Name-Surname³, Name-Surname⁴

(Received Date: Month Date, Year; Revised Date: Month Date, Year; Accepted Date: Month Date, Year)

Abstract

TH Sarabun PSK 15 point

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:,,

Type of Article: Research Article/Academic Article

¹Student, Faculty, University

e-mail:

²Position/Academic Position, Affiliated Agency

³Position/Academic Position, Affiliated Agency

⁴Position/Academic Position, Affiliated Agency

TH Sarabun PSK 12 point

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นำเสนอให้เห็นถึงสถานการณ์ของปัญหาที่ต้องการจะทำวิจัย มีการวิเคราะห์สถานการณ์และให้เหตุผลที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่
วิจัย โดยใช้ภาษาทางวิชาการ มีแบบแผน ลำดับประเด็นการเขียนที่ต่อเนื่องกัน ใช้ข้อมูลอ้างอิงที่ทันสมัยและถูกต้องตามหลักทางวิชาการ
ซึ่งควรครอบคลุมประเด็นที่สำคัญ คือ ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.
2.

สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

1.
2.

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยพอสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของ
ข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ “อ้างถึงใน” หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย
- การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา กรณีอ้างอิงคนไทย ให้เขียนเฉพาะนามสกุลที่เป็นภาษาอังกฤษของผู้ถูกอ้างอิง และปี ค.ศ. ที่อ้างอิง เช่น
Yuenyaw (2009) ได้กล่าวว่า (ตามตัวอย่างที่ 1) หรือ (Yuenyaw, 2009) (ตามตัวอย่างที่ 2)
- การแบ่งข้อย่อยในเนื้อหา ควรแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ 1., 1.1, 1), (1) (ตามตัวอย่างที่ 3)

ตัวอย่างที่ 1

Keeves (1988) กล่าวว่า รูปแบบจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (1)
(2)..... (3) และ (4)

ตัวอย่างที่ 2

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในองค์กร..... ซึ่งทุกองค์กรต้องพัฒนาไปสู่ความ
มีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กร (Office of the National
Economic and Social Development Board, 2007)

ตัวอย่างที่ 3

- 1. รูปแบบการพัฒนา..... ประกอบด้วย
 - 1.1 การพัฒนาด้าน..... ประกอบด้วย
 - 1)
 - (1)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

.....
.....
.....
.....

นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความเท่านั้น

ผลการวิจัย

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบ ตาราง และการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ตามตัวอย่างการเขียนตาราง)

ตัวอย่าง

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน.....

ข้อความ	\bar{X}	SD	แปลความหมาย
---------	-----------	----	-------------

การอภิปรายผล

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมติฐานของการวิจัย ควรอภิปรายรายชื่อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้เขียน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายกลุ่ม คุณประโยชน์ของงานวิจัย

ข้อเสนอแนะ

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (เฉพาะที่มีอยู่ในบทความเท่านั้น)

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA มีวิธีการดังนี้

1. การเรียงลำดับ ให้เรียงตามตัวอักษรตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z

2. การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ตัวอย่าง

Wedchayanon, N. (2008). *Human resource management*. Bangkok: National Institute of Development Administration. [In Thai]

Armstrong, M. (2000). *Strategic human resource management*. London: Kogan Page.

Werner, J. M., & DeSimone, R. L. (2006). *Human resource development* (4th ed.). Mason, OH: Thomson South-Western.

Gordon, W. J. J., & Poze, T. (2004). SES synectics and gifted education today. In D. J. Treffinger (Ed.), *Essential readings in gifted education: Creativity and giftedness* (pp. 1-10). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

3. การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ตัวอย่าง

Phrommani, P., Eiamsa-Ard, S., & Grasung, P. (2017). Guideline to construct and development model for public health operations for public health officer. *APHEIT Journal*, 6(2), 128-135. [In Thai]

Mushemeza, E. D. (2016). Opportunities and challenges of academic staff in higher education in Africa. *International Journal of Higher Education*, 5(3), 236-246.

4. การเขียนอ้างอิงประเภทวิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ตัวอย่าง

Yuenyaw, P. (2009). *The model of human resource management in higher education institutes*. Doctor of Philosophy, Silpakorn University. [In Thai]

Sweem, S. L. (2009). Leveraging employee engagement through a talent management strategy: Optimizing human capital through human resources and organization development strategy in a field study. *Dissertation Abstracts International*, 70(02), 284-A. (UMI No. 3349408)

5. การเขียนอ้างอิงจากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

Pitakvong, V. (2016). *Educational leadership roles*. Retrieved August 20, 2016, from <https://www.gotoknow.org/posts/454500> [In Thai]

Somerville, J. A. (2008). Effective use of the Delphi process in research: Its characteristics, strengths and limitations. Retrieved May 20, 2021, from <https://1library.net/document/qopd40mz-effective-delphi-process-research-characteristics-strengths-limitations-somerville.html>

6. การเขียนอ้างอิงกรณีผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

ตัวอย่าง

Office of the Permanent Secretary for Interior, Office of Policy and Planning. (2017). *A guide to applying the philosophy of sufficiency economy to the way of life*. Bangkok: Danex Intercorporation. [In Thai]

Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National strategy 2018-2037 (summary)*. Bangkok: Author. [In Thai]

